

CRNA GORA
MINISTARSTVO ODBRANE

IZVJEŠTAJ O RADU I STANJU U UPRAVNIM
OBLASTIMA IZ NADLEŽNOSTI
MINISTARSTVA ODBRANE
ZA 2024. GODINU

Podgorica, mart 2025. godine

SADRŽAJ

UVOD.....	3
1. REALIZACIJA AKTIVNOSTI MINISTARSTVA ODBRANE IZ PROGRAMA RADA VLADE ..	4
2. REALIZACIJA ZAKLJUČAKA VLADE IZ NADLEŽNOSTI MINISTARSTVA ODBRANE	4
3. STRATEŠKA I NORMATIVNA DOKUMENTA I IMPLEMENTACIJA POLITIKE ODBRANE .	5
3.1 IZRADA STRATEŠKIH DOKUMENATA	5
3.2 IZRADA NORMATIVNIH DOKUMENATA.....	6
3.3 IMPLEMENTACIJA POLITIKE ODBRANE	7
4. MEĐUNARODNA SARADNJA.....	8
4.1 BILATERALNA SARADNJA	8
4.2 MULTILATERALNA SARADNJA.....	12
5. INTEGRITET U MINISTARSTVU I VOJSCI	18
6. ODBRAMBENI RESURSI	19
6.1 LJUDSKI RESURSI.....	19
6.2 MATERIJALNI RESURSI	28
6.3 BUDŽET ODBRANE	40
7. INFORMACIONO-KOMUNIKACIONI SISTEMI	41
8. VOJSKA.....	42
8.1 ORGANIZACIJSKO-FORMACIJSKA STRUKTURA.....	42
8.2 UČEŠĆE VOJSKE U MEĐUNARODNIM OPERACIJAMA, MISIJAMA I AKTIVNOSTIMA ...	43
8.3 ANGAŽOVANJE VOJSKE U PODRŠCI DRUGIM INSTITUCIJAMA	44
8.4 OBUKA, OBRAZOVANJE I STRUČNO USAVRŠAVANJE KADRA.....	45
8.5 INDIVIDUALNA OBUKA I KURSEVI	45
8.6 KOLEKTIVNA OBUKA I UČEŠĆE NA VJEŽBAMA U ZEMLJI I INOSTRANSTVU.....	47
9. VOJNA ISTORIJA I TRADICIJA	48
10. INSPEKCIJSKI NADZOR	49
11. ADMINISTRATIVNO POSLOVANJE.....	50
11.1 OPŠTI ADMINISTRATIVNI POSLOVI	51
11.2 UPRAVNI POSTUPCI	51
12. UNUTRAŠNJA REVIZIJA.....	52
13. JAVNOST RADA.....	52
ZAKLJUČAK	55
PREDLOG MJERA ZA UNAPREĐENJE STANJA U OBLASTI ODBRANE	57
LISTA PRILOGA.....	58

UVOD

Ministarstvo odbrane (u daljem tekstu: Ministarstvo) je, u skladu sa članom 65 Zakona o državnoj upravi ("Službeni list CG", br. 78/18, 70/21 i 52/2022), izradilo Izveštaj o radu i stanju u upravnim oblastima iz nadležnosti Ministarstva odbrane za 2024. godinu.

U cilju daljeg jačanja i izgradnje sistema odbrane, Ministarstvo je Programom rada za 2024. godinu utvrdilo pet prioriteta rada i 19 ciljeva, i to:

- Unapređenje organizacije i funkcionalnosti sistema odbrane, nadzor, vrednovanje postignutih rezultata i izvještavanje;
- Unapređenje strateškog, normativnog i institucionalnog okvira sistema odbrane;
- Nabavka vojne opreme i unapređenje standarda odbrane;
- Unapređenje sistema upravljanja krizama u sistemu odbrane;
- Jačanje transparentnosti i integriteta u Ministarstvu odbrane;
- Unapređenje percepcije javnosti o sistemu odbrane;
- Unapređenje rodne ravnopravnosti u sistemu odbrane;
- Razvoj prioriternih odbrambenih sposobnosti i implementacija Ciljeva sposobnosti;
- Unapređenje sistema obuke i jačanje profesionalnih kapaciteta pripadnika Ministarstva odbrane i Vojske Crne Gore;
- Zaštita od sajber prijetnji i izazova;
- Učešće u međunarodnim misijama, operacijama, obukama i vježbama;
- Aktivan doprinos kolektivnom sistemu odbrane;
- Implementacija međunarodnih sporazumima o kontroli naoružanja;
- Odbrambena saradnja u okviru regionalnih i drugih međunarodnih inicijativa;
- Razvijanje bilateralne i odbrambene saradnje sa zemljama regiona i partnerima;
- Razvijanje bilateralne i multilateralne odbrambene saradnje u formatu NATO i EU;
- Razvijanje bilateralne i multilateralne odbrambene saradnje sa međunarodnim organizacijama Ujedinjene nacije i OEBS;
- Nastavak investiranja u infrastrukturu, unapređenje životne sredine i uslova rada;
- Unapređenje standarda zaposlenih u Ministarstvu odbrane i Vojsci Crne Gore.

Realizacija ciljeva praćena je kroz 144 indikatora rezultata, od čega je realizovano 96 (67%), nije realizovano 35 (24%), dok je djelimično realizovano 13 (9%) indikatora. Njihovom realizacijom, Ministarstvo je nastavilo da izgrađuje nacionalnu odbrambenu politiku, jača kapacitete i sposobnosti odbrane, realizuje obaveze preuzete iz članstva u NATO, uz unaprjeđenje bilateralne i multilateralne odbrambene saradnje sa zemljama regiona i partnerima.

1. REALIZACIJA AKTIVNOSTI MINISTARSTVA ODBRANE IZ PROGRAMA RADA VLADE

Programom rada Vlade za 2024. godinu (u daljem tekstu: Vlada) planirano je deset aktivnosti iz nadležnosti Ministarstva, od čega osam aktivnosti pripada tematskom, a dvije normativnom dijelu.

Od osam aktivnosti iz tematskog dijela, šest je realizovano, i to:

- Izveštaj o realizaciji aktivnosti iz Akcionog plana za implementaciju Strategije odbrane Crne Gore (2023-2026), za 2023. godinu;
- Izveštaj o realizaciji aktivnosti iz Akcionog plana za implementaciju Strategije sajber bezbjednosti VCG (2023-2026), za 2023. godinu;
- Izveštaj o radu i stanju u upravnim oblastima iz nadležnosti Ministarstva odbrane za 2023. godinu, sa izvještajem o radu Direkcije za zaštitu tajnih podataka za 2023. godinu;
- Izveštaj o rješavanju viškova ubojnih sredstava;
- Izveštaj o realizaciji aktivnosti iz Akcionog plana za implementaciju Strategije upravljanja ljudskim resursima u Ministarstvu odbrane i VCG (2023-2027), za 2023. godinu;
- Plan investiranja Crne Gore u odbranu 2025-2028.

Dvije aktivnosti iz tematskog dijela nisu realizovane, i to:

- Strategija za suprotstavljanje hibridnim prijetnjama sa pratećim Akcionim planom;
- Informacija o prevođenju tvrđave "Goražda" u status Vojnog muzeja.

Izrada nacрта Strategije za suprotstavljanje hibridnim prijetnjama sa pratećim Akcionim planom je u toku i biće upućena Vladi na donošenje do kraja I kvartala 2025. godine, dok će Informacija o prevođenju tvrđave "Goražda" u status Vojnog muzeja biti upućena Vladi na usvajanje do kraja IV kvartala 2025. godine.

Dvije aktivnosti iz normativnog dijela nijesu realizovane, i to:

- Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o odbrani;
- Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o Vojsci Crne Gore.

Predlozi zakona su u finalnoj fazi izrade i biće upućene Vladi na utvrđivanje do kraja II kvartala 2025. godine.

Ukupan procenat realizacije aktivnosti je 60%. Realizacijom aktivnosti iz Programa rada Vlade značajno se doprinijelo unaprjeđenju nacionalnog i jačanju kapaciteta kolektivnog sistema odbrane.

2. REALIZACIJA ZAKLJUČAKA VLADE IZ NADLEŽNOSTI MINISTARSTVA ODBRANE

Ministarstvo je, u skladu sa svojim nadležnostima, realizovalo zaključke Vlade, po sljedećem:

a) zaključci Vlade koji nisu bili označeni stepenom tajnosti:

- ukupno: 100;
- realizovano: 94;
- nije realizovano: nula;

- nije dospjelo za realizaciju: jedan - zaključak se odnosi na Informaciju o zaključivanju Memoranduma o razumijevanju između Ministarstva odbrane Crne Gore i Ministarstva odbrane Republike Letonije o saradnji na polju odbrane, s Predlogom memoranduma. Potpisivanje Memoranduma je realizovano u februaru 2025. godine na marginama Minhenske konferencije.
- nije razmatrano: pet - zaključci se dominantno odnose na nadležnosti drugih državnih organa od čijih aktivnosti zavisi uključivanje Ministarstva odbrane u realizaciju istih i odnose se na:
 - ✓ Informaciju o šteti na lučkom području „Luka Bar” AD usljed elementarne nepogode;
 - ✓ Zaduženje Poreske uprave da preduzme sve radnje radi odjave službenika Uprave za inspeksijske poslove;
 - ✓ Informaciju u vezi Jedinog inspeksijskog informacionog Sistema JIIS;
 - ✓ Zaduženje ministarstava da u roku od 15 dana od dana donošenja godišnjeg programa rada organa objave spisak zakona i strategija o kojima će u njihovoj pripremi sprovesti javnu raspravu. Zaključak se ne odnosi na Ministarstvo odbrane, jer su, u skladu sa Zakonom o državnoj upravi, predložili zakona i strategija u oblasti odbrane izuzeti od sprovođenja javne rasprave;
 - ✓ Informaciju o potrebi donošenja rješenja o privremenom finansiranju potrošačkih jedinica od 1.1.2025. godine do donošenja Zakona o budžetu za 2025. godinu.

Ministarstvo je realizovalo visok stepen zaključaka Vlade koji nisu označeni stepenom tajnosti (99%).

b) zaključci Vlade koji su označeni određenim stepenom tajnosti:

- ukupno: 25;
- realizovano: 23;
- nije realizovano: nula;
- nije dospjelo za realizaciju: jedan;
- nije razmatrano: jedan.

Ministarstvo je realizovalo visok stepen zaključaka Vlade koji su označeni stepenom tajnosti (96%).

3. STRATEŠKA I NORMATIVNA DOKUMENTA I IMPLEMENTACIJA POLITIKE ODBRANE

3.1 IZRADA STRATEŠKIH DOKUMENATA

Tokom 2024. godine nije bilo izrade novih strateških dokumenata.

U skladu sa aktuelnim prijetnjama i promjenama bezbjednosnog okruženja, uz ispunjavanje obaveza koje proističu iz punopravnog članstva u NATO, Ministarstvo u kontinuitetu prati implementaciju postojećih strateških dokumenata u oblasti odbrane.

S tim u vezi, Vlada je tokom 2024. godine usvojila sljedeće izvještaje:

- Izveštaj o realizaciji aktivnosti iz Akcionog plana za implementaciju Strategije odbrane Crne Gore (2023-2026), za 2023. godinu - februar 2024. godine;
- Izveštaj o rješavanju viškova ubojnih sredstava – mart 2024. godine;
- Izveštaj o radu i stanju u upravnim oblastima iz nadležnosti Ministarstva odbrane za 2023. godinu, sa izvještajem o radu Direkcije za zaštitu tajnih podataka za 2023. godinu – mart 2024. godine;
- Izveštaj o realizaciji aktivnosti iz Akcionog plana za implementaciju Strategije upravljanja ljudskim resursima u Ministarstvu odbrane i VCG (2023 – 2027), za 2023. godinu - maj 2024. godine;
- Izveštaj o realizaciji aktivnosti iz Akcionog plana za implementaciju Strategije sajber bezbjednosti VCG (2023 -2026), za 2023. godinu - jun 2024. godine;
- Plan investiranja Crne Gore u odbranu 2025-2028 – decembar 2024. godine.

3.2 IZRADA NORMATIVNIH DOKUMENATA

U 2024. godini, iz domena odbrane i bezbjednosti, Vlada je donijela sljedeća normativna i druga akta:

- Zakon o potvrđivanju Sporazuma između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Francuske o saradnji u domenu odbrane sa Tehničkim aranžmanom između Ministarstva odbrane Crne Gore i ministra odbrane Republike Francuske o nabavci dva patrolna broda od strane Crne Gore;
- Uredbu o izmjenama i dopunama Uredbe o zaradama lica u službi u Vojsci Crne Gore;
- Pravilnik o bezbjednosnim smetnjama za rad u Vojsci Crne Gore i Ministarstvu odbrane;
- Pravilnik o vazduhoplovnim zvanjima i kategorijama osposobljenosti licu u službi u Vojsci Crne Gore;
- Pravilnik o izmeni i dopuni Pravilnika o pravilima i postupcima letenja vojnih vazduhoplova;
- Pravilnik o dopuni Pravilnika o stručnom osposobljavanju i usavršavanju lica u službi u Vojsci Crne Gore;
- Odluku o obrazovanju Interresorne komisije za suprostavljanje hibridnim prijetnjama;
- Odluku o izmjeni Odluke o obrazovanju Interresorne komisije za suprostavljanje hibridnim prijetnjama.

Takođe, u 2024. godini Skupština Crne Gore (u daljem tekstu: Skupština) donijela je Odluku o upućivanju pripadnika Vojske Crne Gore u misiju Ujedinjenih nacija na Kipru (United Nations Peacekeeping Force in Cyprus (UNFICYP)) i Odluku o učešću pripadnika Vojske Crne Gore u NATO pomorskoj operaciji „SEA GUARDIAN“.

Tokom 2024. godine, Ministarstvu je podnijeto 114 zahtjeva za slobodan pristup informacijama. S tim u vezi, donijeto je 51 rješenje kojima je pristup informacijama dozvoljen, 27 rješenja kojima je pristup informacijama odbijen, 27 rješenja kojima je pristup informacijama

djelimično dozvoljen, dva zaključka i jedno obavještenje. Pored navedenog, donijeto je i osam rješenja na osnovu ranije podnešenih zahtjeva, dok će postupanje po šest zahtjeva biti realizovano početkom 2025. godine.

3.3 IMPLEMENTACIJA POLITIKE ODBRANE

3.3.1 *Planiranje odbrane i izdvajanje za odbranu*

Ministarstvo, u skladu sa Internim pravilima, sprovodi aktivnosti planiranja odbrane. Internim pravilima uređen je proces planiranja odbrane u Ministarstvu i Vojsci i njegovo usklađivanje sa drugim procesima planiranja i prihvaćenim međunarodnim obavezama, utvrđena su načela, planski periodi i faze, nivoi i nosioci planiranja, vrste i rokovi izrade dokumenata.

Planiranje odbrane je u potpunosti usklađeno sa NATO procesom planiranja odbrane (NATO Defence Planning Process - NDPP). Tokom prethodne godine, fokus je bio na izradi godišnje analize implementacije paketa NATO ciljeva sposobnosti 2021 dodijeljenih Crnoj Gori, kao i na izradi nacionalnog odgovora na nacrt novog paketa NATO ciljeva sposobnosti 2025 dodijeljenih Crnoj Gori.

Dugoročnim planom razvoja odbrane 2019-2028 i Planom investiranja Crne Gore u odbranu za period 2019-2024, kao i jasnim definisanjem prioriteta za opremanje i modernizaciju Vojske i implementaciju ciljeva sposobnosti, stvoreni su uslovi za dosljednu implementaciju NATO dokumenta „Zaloga investiranja u odbranu“ (Defense Investment Pledge - DIP) usvojenog na NATO Samitu u Velsu 2014. godine, odnosno njegove revizije usvojene na NATO Samitu u Viljnusu 2023. godine (kojim je utvrđeno izdvajanje za odbranu od minimum 2% BDP). Ukupna planirana izdvajanja za sistem odbrane u 2024. godini iznosila su 150,07 miliona EUR, odnosno 2,02% GDP. Od toga utrošeno je 127,23 miliona EUR, odnosno 1,75% BDP, dok su izdvajanja za opremanje i modernizaciju iznosila 38,69 miliona EUR, odnosno 30,41% utrošenog budžeta za odbranu.

Istekom dokumenta Plan investiranja Crne Gore u odbranu 2019-2024, Ministarstvo je izradilo novi Plan investiranja Crne Gore u odbranu 2025-2028, koji je Vlada usvojila na sjednici 26. decembra 2024. godine. Plan prikazuje posvećenost dostizanja potrebnog investiranja u odbranu u iznosu od minimum 2% BDP, istovremeno obezbjeđujući održivost i kontinuitet budžeta za odbranu. Na ovaj način omogućava se postizanje ciljeva utvrđenih sveukupnom reformom sistema odbrane, kao i ciljeva postavljenih u dijelu modernizacije i opremanja Vojske Crne Gore, odnosno implementaciji NATO ciljeva sposobnosti dodijeljenih Crnoj Gori.

U skladu sa projekcijama iz Plana investiranja Crne Gore u odbranu 2025-2028, pozitivan trend rasta izdvajanja za odbranu nastaviće se i u 2025. godini, kada je planirano dostizanje procenta izdvajanja od 2,06% BDP za budžet odbrane.

Uvećanje odbrambenog budžeta stvara uslove za dalji nastavak reforme nacionalnog sistema odbrane, opremanje i modernizaciju Vojske, razvoj njenih sposobnosti i kapaciteta, i dostizanje potrebnog nivoa interoperabilnosti u cilju doprinosa razvoju sposobnosti i kapaciteta Alijanse.

3.3.2 *Doprinos NATO komandnoj i strukturi snaga*

Ministarstvo je nastavilo da doprinosi NATO komandnoj strukturi (NATO Command Structure - NCS) i NATO strukturi snaga (NATO Force Structure - NFS), kroz angažovanje u postojećim i pripremu za angažovanje u novim aktivnostima i inicijativama Sjevernoatlantskog saveza.

Doprinos Vojske prepoznat je kao značajan i mjerljiv doprinos Crne Gore kolektivnom sistemu bezbjednosti i iskaz je posvećenosti zajedničkim opredjeljenjima i ciljevima Alijanse.

Rad u multinacionalnom okruženju obezbjeđuje značajnu mogućnost sticanja novih profesionalnih znanja, sposobnosti i iskustava koja se mogu uspješno primjeniti u daljem radu, a u cilju daljeg unapređenja operativnih sposobnosti Vojske.

U NATO komandnoj strukturi, Crna Gora trenutno doprinosi sa tri pozicije, i to: Saveznička komanda za operacije (ACO), Mons; Zduženi NATO centar za vazdušne operacije (Combined Air Operations Center-CAOC), Torehon i Zdužena komanda snaga (Joint Force Command-JFC), Napulj. U NATO strukturi snaga, Crna Gora trenutno doprinosi sa jednom pozicijom u NATO komandi jugo-istok (NATO Multinational Division South-East - MND SE), Bukurešt.

Sinhronizovanim djelovanjem nacionalnih vojnih predstavništava pri NATO štabu u Briselu, Savezničkoj komandi za operacije u Monsu i Savezničkoj komandi za transformacije u Norfolku, osnaženo je učešće Crne Gore u procesima planiranja razvoja odbrambenih sposobnosti i zahtjeva za kontribucijom snaga, odnosno radu i donošenju odluka u okviru NATO (Prilog 1).

3.3.3 Plan odbrane i nacionalni sistem odgovora na krize

Ministarstvo kontinuirano pruža stručnu pomoć nosiocima odbrambenih priprema, a u cilju izrade i ažuriranja planova odbrane. Ministarstvo je pružilo stručnu pomoć u ažuriranju postojećih planova odbrane u šest lokalnih samouprava, četiri organa državne uprave, šest preduzeća koja vrše usluge od posebnog značaja za odbranu i dvije zdravstvene ustanove, i to:

- lokalne samouprave: Tivat, Ulcinj, Zeta, Berane, Žabljak i Plav;
- organi državne uprave: Ministarstvo pravde, Ministarstvo vanjskih poslova, Ministarstvo unutrašnjih poslova i Ministarstvo kulture;
- preduzeća: Željeznička infrastruktura Crne Gore AD, „Strabag“ AD, AD „Luka Bar“, „Meso-promet“ DOO Bijelo Polje, „Tara Aerospace“ Mojkovac i Centralna Banka Crne Gore;
- javne zdravstvene ustanove: JZU „Opšta bolnica“ Nikšić i JZU „Opšta bolnica“ Bijelo Polje.

Takođe, Ministarstvo je ispunjavalo obaveze u okviru NATO sistema odgovora na krize. Stoga, u 2024. godini predstavnici Ministarstva učestvovali su na NATO vježbi „Short Notice Exercise“ (SNEX), inicijalnoj, glavnoj i finalnoj planskoj konferenciji, te obukama za pripremu NATO vježbe upravljanja krizama „Crisis Management Exercise (CMX)“, koja će se realizovati od 13. do 18. marta 2025. godine.

4. MEĐUNARODNA SARADNJA

4.1 BILATERALNA SARADNJA

Bilateralna saradnja se odvijala u skladu sa potpisanim ili usaglašenim godišnjim planovima bilateralne saradnje i međunarodnim sporazumima, a ogledala se kroz realizaciju posjeta, školovanja kadeta, učešća na konferencijama, obukama i vježbama, te realizaciji projekata u cilju jačanja kapaciteta Ministarstva i Vojske.

4.1.1 *Sjedinjene Američke Države (SAD)*

Saradnja Crne Gore i Sjedinjenih Američkih Država u značajnoj mjeri ogledala se u unapređenju kapaciteta Vojske Crne Gore, kroz edukaciju, obuku i školovanje ljudstva, saradnju u oblasti sajber odbrane, proces modernizacije i opremanja Vojske, kao i učešće u međunarodnim vježbama.

Značaj saradnje potvrđen je i prilikom realizovanih sastanaka ministra odbrane sa ambasadoricom SAD Džudi Rajzing Rajnke u februaru 2024. godine; izaslanikom odbrane SAD ppuk Alanom Griskevićem u aprilu 2024. godine; pomoćnicom američkog sekretara za odbranu za međunarodna bezbjednosna pitanja Selest Volander, na marginama NATO Samita u Vašingtonu u julu 2024; nastupne posjete izaslanika odbrane SAD ppuk Roberta Hamiltona istog mjeseca, te radne posjete ministra Krapovića Sjedinjenim Američkim Državama u novembru 2024, kojom prilikom se susreo sa Dženet Mills, guvernerkom Mejna i Dijan Dan, komandanticom Nacionalne Garde Mejna. Takođe, na osnovu ovlašćenja Vlade Crne Gore, ministar odbrane Dragan Krapović potpisao je Izjavu kojom se, u skladu sa Memorandumom nacionalne bezbjednosti o zaštitnim mjerama i odgovornosti u vezi sa prenesenim odbrambenim artiklima i uslugama Sjedinjenih Američkih Država, potvrđuje da će Crna Gora pomoć SAD koristiti u skladu sa međunarodnim humanitarnim pravom, kao i da će olakšavati isporuku humanitarne pomoći SAD u područjima sukoba.

SAD su, kroz proces modernizacije i opremanja, kontinuirano pružale podršku daljem jačanju odbrambenog sistema Crne Gore, i to:

- isporukom radarske/senzorske opreme (januar 2024. godine);
- isporukom tri kontejnera sa antenama za radare (februar 2024. godine);
- isporukom četiri brza patrolna čamca (kroz Program 333 Crna Gora je aplicirala 2017. godine, a isporuka realizovana u julu 2024. godine);
- isporukom 31 lako oklopnih pješadijskih vozila (JLTV) i četiri prikolice (septembar 2024. godine);
- primopredajom sistema pomorskog nadzora u Komandi Mornarice u Baru (septembar 2024. godine).

4.1.2 *Ukrajina*

Crna Gora je nastavila da, u skladu sa svojim kapacitetima, pruža pomoć Ukrajini u cilju zaštite njenog teritorijalnog suvereniteta i integriteta. S tim u vezi, Crna Gora je, do sada, uputila 10 paketa pomoći Ukrajini, od čega dva u 2024. godini. Predstavnici Ministarstva i Vojske nastavili su redovno učešće na sastancima Kontakt grupe za podršku Ukrajini i tokom 2024. godine.

4.1.3 *Republika Italija*

Državni sekretar, Marko Marković, predvodio je delegaciju Ministarstva koja je učestvovala na sastanku ministara zemalja članica Jadransko-jonske inicijative (ADRION) u oktobru 2024. godine, Venecija. U više navrata tokom godine brodovi italijanske Mornarice boravili su u crnogorskim lukama. Takođe, nastavljeno je školovanje crnogorskih kadeta na vojnim akademijama u Republici Italiji.

4.1.4 *Republika Grčka*

U februaru 2024. godine, na marginama Minhenske bezbjednosne konferencije, ministar odbrane, Dragan Krapović, sastao se sa ministrom odbrane Republike Grčke, Nikolaosom

Dendiasom. Potpisan je Plan bilateralne saradnje u oblasti odbrane za 2024. godinu, a na osnovu potpisanog Tehničkog aranžmana pripadnici Vojske učestvovali su na vježbi "INIOCHOS-24" u martu 2024. godine, Andravida, Republika Grčka. Nastavljeno je i sa školovanjem kadeta na vojnim akademijama u Republici Grčkoj.

4.1.5 Republika Francuska

Tokom 2024. godine bilateralna odbrambena saradnja sa Republikom Francuskom podignuta je na viši nivo kroz projekat nabavke dva patrolna broda. Ministar odbrane, Dragan Krapović, boravio je u radnoj posjeti Republici Francuskoj, 3. i 4. aprila 2024. godine. Tom prilikom sastao se sa ministrom odbrane Francuske, Sebastijenom Lekornijem, kada je upriličeno i potpisivanje Sporazuma između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Francuske o saradnji u oblasti odbrane, na osnovu kojeg će se realizovati budući zajednički odbrambeni projekti i aktivnosti. Tehnički aranžman između Ministarstva odbrane Crne Gore i ministra odbrane Francuske o nabavci dva patrolna broda od strane Crne Gore, potpisan je u julu 2024. godine, dok je komercijalni ugovor za nabavku dva patrolna broda od kompanije KERSHIP potpisan je u oktobru 2024. godine. Ministar odbrane, Dragan Krapović, učestvovao je i na Sajmu pomorske odbrambene industrije „EURONAVAL“, 4.-7. novembar 2024. godine. Takođe, nastavljena je saradnja mornarica uplovljavanjem francuskih brodova u teritorijalne vode Crne Gore, kao i kroz organizaciju kurseva francuskog jezika.

4.1.6 Republika Mađarska

Potpisan je Plan bilateralne saradnje u oblasti odbrane za 2024. godinu. Ministar odbrane, Dragan Krapović, sastao se na marginama konferencije „Budimpeštanski bezbjednosni dijalog“, 26-27. aprila 2024. godine, u Budimpešti, sa ministrom odbrane Republike Mađarske, Krištofom Salaj Bobrovničkim. Takođe, zamjenik državnog sekretara za politiku odbrane u mađarskom Ministarstvu odbrane boravio je u Crnoj Gori u oktobru 2024. godine povodom „2BS“ foruma, te se tom prilikom sastao sa v.d. generalne direktorice Direktorata za politiku odbrane, mr Radmilom Perović.

4.1.7 Savezna Republika Njemačka

U novembru 2024. godine realizovana je donacija od strane SR Njemačke u vidu dva medicinska vozila DINGO. Takođe, ministar odbrane, Dragan Krapović, učestvovao je na Minhenskoj bezbjednosnoj konferenciji, 16-18. februar 2024. godine, koja predstavlja jedan od najprestižnijih evropskih foruma u ovoj oblasti i odličnu platformu za razmjenu mišljenja ključnih donosilaca odluka u domenu odbrane i bezbjednosti na međunarodnom nivou.

4.1.8 Kanada

Ministar odbrane, Dragan Krapović, učestvovao je na bezbjednosnom forumu HALIFAX koji se od 22. do 24. novembra održao u Halifaksu, Nova Škotska, te se na marginama Foruma sastao sa ministrom nacionalne odbrane Kanade, Bilom Blerom.

4.1.9 Republika Sjeverna Makedonija

Potpisan je Plan bilateralne saradnje u oblasti odbrane za 2024. godinu. Saradnja sa Republikom Sjevernom Makedonijom ogleda se u školovanju crnogorskih kadeta na Vojnoj

akademiji u Skoplju aktivnosti u oblasti integriteta, revizije i ljudskih resursa, te obuke u zimskim uslovima i skijanju.

4.1.10 Ujedinjeno Kraljevstvo Velike Britanije i Sjeverne Irske

Potpisan je Plan bilateralne saradnje u oblasti odbrane za 2024. godinu. Takođe, u aprilu 2024. godine potpisan i Protokol o donaciji između Ministarstva odbrane Crne Gore i Ministarstva odbrane Ujedinjenog Kraljevstva Velike Britanije i Sjeverne Irske koji se odnosi na donaciju opreme u oblasti traganja i spasavanja (Search and Rescue). Takođe, tokom 2024. godine, ministar odbrane, Dragan Krapović, sastao se sa specijalnim izaslanikom premijera Ujedinjenog Kraljevstva Velike Britanije i Sjeverne Irske za Zapadni Balkan, Lordom Stjuart Pičom.

4.1.11 Republika Slovenija

Realizovana je zvanična posjeta ministra odbrane Crne Gore, Dragana Krapovića, Republici Sloveniji, 18. i 19. april 2024. godine. Ovom prilikom potpisan je Plan bilateralne saradnje u oblasti odbrane za 2024. godinu, kao i Sporazum o donaciji nesmrtonosnih ručnih protivvazdušnih sistema „BANS“ između Ministarstva odbrane Republike Slovenije i Ministarstva odbrane Crne Gore. Takođe, ministar odbrane Republike Slovenije, Marjan Šarec, boravio je u posjeti Crnoj Gori 2. jula 2024. godine, kada je i realizovana primopredaja bespilotnih letilica „BELIN V“, kao i nesmrtonosnih ručnih protivvazdušnih sistema. Održane su i bilateralne konsultacije na nivou direktora Direktorata za politiku odbrane u Ministarstvima odbrane Crne Gore i Republike Slovenije, 11-13. novembar 2024. godine, Podgorica.

4.1.12 Republika Austrija

Potpisan je Plan bilateralne saradnje u oblasti odbrane za 2024. godinu. Ministar odbrane, Dragan Krapović, na poziv austrijske ministarke odbrane Klaudije Taner, boravio je u radnoj posjeti Republici Austriji, 27. i 28. septembra 2024. godine. Takođe, v.d. generalne direktorice Direktorata za politiku odbrane, mr Radmila Perović, sastala se sa predstavnicima Grupe za Zapadni Balkan Federalnog ministarstva odbrane Republike Austrije, 25. juna 2024. godine. Tokom 2024. godine nastavljeno je i sa školovanjem kadeta na Terezijanskoj vojnoj akademiji.

4.1.13 Češka Republika

Ministar odbrane, Dragan Krapović, učestvovao je na 3. Transatlantskom odbrambenom forumu, 30. i 31. maja 2024. godine u Šanovu, i tom prilikom se sastao sa savjetnikom za nacionalnu bezbjednost Vlade Republike Češke, Tomašem Pojarom. Takođe, ministar Krapović se, na marginama NATO samita u julu 2024. godine u Vašingtonu, sastao sa ministarkom odbrane Republike Češke, Janom Černohovom. Na marginama „2BS“ foruma 03. oktobra 2024. godine u Budvi, ministar je imao priliku za novi susret sa savjetnikom za bezbjednost Vlade Republike Češke, Tomašem Pojarom. Tokom svih sastanaka, iskazana je obostrana spremnost za dalje jačanje saradnje.

4.1.14 Republika Turska

Fokus saradnje je bio u oblasti vojne industrije i nabavki. Ministar odbrane, Dragan Krapović, učestvovao je na Međunarodnom sajmu odbrane i vazduhoplovstva „SAHA EXPO 2024“, 22-24. oktobar 2024. godine u Istanbulu, na čijim marginama se sastao sa ministrom odbrane Republike

Turske, Jašarom Gulerom. Tom prilikom potpisan je Protokol između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Turske o obuci i saradnji u oblasti vojnog zdravstva.

4.2 MULTILATERALNA SARADNJA

Multilateralne aktivnosti tokom 2024. godine odnosile su se na ispunjavanje međunarodnih obaveza iz nadležnosti Ministarstva, a u skladu sa godišnjim kalendarima obaveza UN, OEBS i sporazuma o kontroli naoružanja.

4.2.1 Saradnja sa Organizacijom za evropsku bezbjednost i saradnju (OEBS)

Realizovane su sve obaveze koje proizilaze iz Godišnjeg kalendara obaveza OEBS Centra za prevenciju konflikata. Konkretno, izrađeni su i razmijenjeni Upitnik o protivpješadijskim minama, Godišnja razmjena vojnih informacija (AEMI), Globalna razmjena vojnih informacija (GEMI), Informacija o planiranju odbrane i budžetu za odbranu, Godišnji kalendar i ograničavajuće odredbe i Informacija o kontaktima.

Pored navedenog, Ministarstvo je dalo doprinos izradi nacionalnih informacija iz navedenog kalendara, a koje se odnose na godišnju OEBS Informaciju o planiranju odbrane Crne Gore, Kodeks ponašanja u političko–vojnim aspektima bezbjednosti, izvještaje/upitnike o malom oružju i lakom naoružanju, skladišta konvencionalne municije i izvještaje o konvencionalnom naoružanju.

4.2.2 Saradnja sa Ujedinjenim nacijama (UN)

Dostavljeni su godišnji izvještaji po pitanju sprovođenja međunarodno-pravnih instrumenata iz oblasti razoružanja i kontrole naoružanja: Godišnji izvještaj o usklađenosti sa Konvencijom o konvencionalnom oružju (CCW), Godišnji izvještaj o implementaciji Izmijenjenog protokola II o zabrani ili ograničenju upotrebe mina, mina iznenađenja i drugih sredstava CCW Konvencije, Godišnji izvještaj po članu 7 Konvencije o zabrani upotrebe, skladištenja, proizvodnje i prometa protivpješadijskih mina i njihovom uništavanju (APLC), Godišnja izjava u skladu sa Haškim kodeksom ponašanja protiv širenja balističkih projektila (HCOC), Godišnji izvještaj u vezi sa informacijama o nacionalnim programima u zaštitne svrhe protivhemijskog oružja a u skladu sa članom X Konvencije o hemijskom oružju (CWC), Godišnji izvještaj o statusu nacionalne implementacije člana VII Konvencije o hemijskom naoružanju (CWC) i izvještavanje u skladu sa članom VII Konvencije o zabrani kasetne municije.

4.2.3 Implementacija "Bečkog dokumenta 2011" (BD11)

Aktivnosti u implementaciji međunarodnih sporazuma o kontroli naoružanja odnosile su se na sprovođenje obaveza iz Bečkog dokumenta 2011, Sporazuma o podregionalnoj kontroli naoružanja (SPKN-Dayton), te održavanju funkcionalnosti i praćenju OEBS komunikacione mreže.

Na osnovu Bečkog dokumenta 2011, realizovano je sljedeće:

- od 23-26. aprila 2024. godine, Crna Gora je sprovela inspekciju Specifičnog područja na Malti sa gostom inspektorom iz Republike Češke;
- od 26. februara do 01. marta 2024. godine, Crna Gora je sa jednim gostom inspektorom učestvovala u timu Republike Češke u evaluacijskoj posjeti Kraljevini Švedskoj;

- od 13-17. maja 2024. godine, Crna Gora je sa jednim gostom inspektorom učestvovala u timu Slovenije u inspekciji specifičnog područja na Kipru;
- od 03-06. juna 2024. godine, Crna Gora je sa jednim gostom inspektorom učestvovala u timu Mađarske u evaluacijskoj posjeti Republici Austriji;
- od 10-13. decembra 2024. godine, Crna Gora je prihvatila inspekciju specifičnog područja od strane inspeksijskog tima sa Kipra;

Takođe, tokom 2024. godine Ministarstvo je nastavilo aktivnosti u okviru NATO-ACDC¹, ujedno i VCC² u cilju koordinacije i sprovođenja aktivnosti sa NATO partnerskim zemljama po pitanjima kontrole naoružanja.

4.2.4 Implementacija Sporazuma o podregionalnoj kontroli naoružanja (SPKN)

Sprovođenje obaveza iz Sporazuma o podregionalnoj kontroli naoružanja (SPKN-Dayton) je realizovano u skladu sa inspeksijskim rasporedom, planom obuka i sastanaka radnih tijela, po sljedećem:

- sprovođenje inspekcija po SPKN:
 - Pasivne kvote: U periodu od 25-27. juna 2024. godine realizovana je jedna inspekcija prijavljene lokacije na teritoriji Crne Gore od strane Republike Srbije;
 - Aktivne kvote: U periodu od 04-06. juna 2024. godine realizovana je jedna inspekcija prijavljene lokacije na teritoriji Republike Hrvatske od strane Crne Gore;
- realizovana su po dva sastanka Stalne radne grupe (SRG) i Podregionalne konsultativne komisije (PRKK), od čega je Crna Gora predsjedavala 37. sastankom SRG (septembar 2024. godine, Herceg Novi), 71. sastankom PRKK i 14. Preglednom konferencijom (novembar 2024. godine, Beč);
- razmijenjena je godišnja vojna informacija po SPKN sa Stranama Sporazuma;
- U martu 2024. godine u Crnoj Gori, realizovana je obuka po „Sporazumu o podregionalnoj kontroli naoružanja“ u organizaciji RACVIAC-a.

Krajnja korisnička stanica OEBS komunikacione mreže za Crnu Goru je tokom godine bila u potpunosti funkcionalna i uspješno odgovarala svim obavezama po BD11 i SPKN.

4.2.5 Centar za bezbjednosnu saradnju - RACVIAC

Ministarstvo na godišnjem nivou usaglašava plan aktivnosti sa RACVIAC-om, na osnovu kojeg predstavnici Ministarstva i Vojske učestvuju u radu konferencija, okruglih stolova, radionica, seminara i kurseva u organizaciji ovog Centra. Tako je predstavnica Ministarstva učestvovala na 51. i 52. sastanku Multilateralne savjetodavne grupe (MAG), u aprilu i oktobru 2024. godine, Republika Hrvatska. Takođe, Crna Gora je uplatila redovnu godišnju kontribuciju za RACVIAC.

4.2.6 Proces saradnje ministara odbrane zemalja Jugoistočne Evrope (South East Defence Ministers Cooperation Process - SEDM)

V.d. generalne direktorice Direktorata za politiku odbrane, mr Radmila Perović, učestvovala je na ministarskom sastanku SEDM inicijative, 5-7. novembar 2024. godine, Tirana. Na sastanku je odobren novi projekat „Platforma za jačanje otpornosti država članica SEDM“ i usvojena je Zajednička izjava (Joint Statement) kojom su ministri potvrdili da će nastaviti sa pružanjem

¹ Arms Control and Disarmament Center (ACDC) – Centar za kontrolu naoružanja i razoružanje.

² Verification coordination committee (VCC) – Verifikacioni koordinacioni komitet.

podrške Ukrajini, kao i sa doprinosom realizaciji projekata u okviru SEDM, u skladu sa svojim interesima i mogućnostima.

4.2.7 Balkanska medicinska namjenska jedinica (Balkan Medical Task Force - BMTF)

Crna Gora je nastavila svoj angažman u BMTF-u, učešćem predstavnika Ministarstva i Vojske u radu Upravnog odbora i Stalne organizacije ove jedinice. U decembru 2024. godine predstavnici Ministarstva i Vojske učestvovali su na 55. sastanku Upravnog odbora BMTF u Skoplju.

4.2.8 Američko-jadranska povelja (US-Adriatic Charter - A-5)

U 2024. godini, Republika Albanija je predsjedavala A-5 inicijativom. Državni sekretar, Marko Marković, učestvovao je na sastanku ministara odbrane zemalja članica i posmatrača A-5 inicijative, 3-5. decembar 2024. godine, Tirana. Načelnik Direkcije za NATO i EU, Nikola Radunović, učestvovao je na sastanku političkih direktora ministarstava odbrane zemalja članica, 19-21. novembar 2024. godine, Tirana, dok je v.d generalne direktorice Direktorata za politiku odbrane, mr Radmila Perović, učestvovala na sastanku političkih direktora ministarstava vanjskih poslova i odbrane, 20. mart 2024. godine, Tirana.

4.2.9 Odbrambena saradnja Srednje Evrope i Zapadnog Balkana (CEDC+)

Ministar odbrane, Dragan Krapović, učestvovao je na sastanku ministara odbrane Odbrambene saradnje država Srednje Evrope (CEDC+), 25. april 2024. godine, Budimpešta.

4.2.10 Godišnji brifing vojno-diplomatskih predstavnika

Godišnji brifing vojno-diplomatskih predstavnika akreditovanih u Crnoj Gori održan je 7. oktobra 2024. godine u Podgorici. Tokom brifinga prisutni izaslanici odbrane imali su priliku da se upoznaju sa projektima i aktivnostima koje Ministarstvo i Vojska sprovode, a odnose se na obuku, usavršavanje i obrazovanje kadra, učešće pripadnika Vojske u međunarodnim misijama i operacijama, kao i na opremanje i modernizaciju Vojske.

Brifingu su prisustvovali izaslanici odbrane R. Austrije, Kraljevine Belgije, R. Bugarske, R. Grčke, R. Hrvatske, R. Italije, Kanade, NR Kine, R. Mađarske, Kraljevine Norveške, SR Njemačke, R. Poljske, R. Rumunije, SAD, R. Slovenije, R. Srbije, R. Turske, Češke Republike, UK i Ukrajine.

4.2.11 Saradnja sa NATO

Crna Gora ostaje posvećena pružanju doprinosa međunarodnom miru i bezbjednosti kroz angažman pripadnika Vojske u NATO aktivnostima, misijama i operacijama.

U cilju kontinuirane podrške NATO politikama i pomoći partnerskim državama, Ministarstvo je u 2024. godini opredijelilo 50.000 EUR, i to: 10.000 EUR za doprinos sprovođenju aktivnosti kancelarije Generalnog Sekretara NATO u oblasti „Žene, mir i bezbjednost“, dok su sredstva u iznosu od 40.000 EUR uplaćena Povjerilačkom fondu za Moldaviju.

Povodom obilježavanja 75. godišnjice postojanja NATO, Ministarstvo je Atlantskom savezu Crne Gore doniralo sredstva u iznosu od 2.000 EUR. Navedena sredstva iskorištena su u cilju obezbjeđivanja ekoloških klupa za potrebe Prijestonice Cetinje, a u okviru aktivnosti pod nazivom „NATO dani u Crnoj Gori“.

Tokom 2024. godine, potpisana su sljedeća dokumenta:

- Nota o pristupanju Ministarstva odbrane Crne Gore Memorandumu o razumijevanju u pogledu osnivanja, upravljanja i rada NATO Centra izvrsnosti za planinsko ratovanje;
- Nota o pristupanju Ministarstva odbrane Crne Gore Memorandumu o razumijevanju u pogledu funkcionalnog odnosa prema NATO Centru izvrsnosti za planinsko ratovanje;
- Nota o pristupanju Ministarstva odbrane Crne Gore za učešće u Memorandumu o razumijevanju koji se odnosi na osnivanje, rad, popunu ljudstvom, finansiranje, upravljanje i podršku Štabu Multinacionalne Divizije Jugoistok (HQ MND-SE);
- Tehnički aranžman između Ministarstva odbrane Crne Gore i Ministarstva odbrane Republike Albanije u vezi sa pripremom za upućivanje i angažovanjem pripadnika Vojske Crne Gore na patrolnim brodovima Mornarice Albanije radi učešća u NATO operaciji „Sea Guardian“ u Sredozemnom moru;
- Nota o pristupanju ministra odbrane Kraljevine Nizozemske Memorandumu o razumijevanju u vezi sa uspostavljanjem mreže NATO centara za obuku pilota u Evropi (NFTE MOU).

Takođe, ostvareni su brojni susreti na najvišem političkom nivou sa predstavnicima Sjevernoatlantskog saveza, i to:

- Ministar Dragan Krapović učestvovao je na sastancima Sjevernoatlantskog savjeta (North-Atlantic Council - NAC) na nivou ministara odbrane, koji se održavaju tri puta godišnje (februar, jun, oktobar). Sastanci su bili prilika da se razgovara o napretku koji je ostvaren na planu ispunjavanja zadataka sa agende Alijanse, a koji imaju za cilj dalje unapređenje sistema kolektivne odbrane, uzimajući u obzir opseg bezbjednosne krize na istočnim granicama Alijanse. Sastanci su bili prilika i da se iskaže snažna i nedvosmislena dalja podrška Ukrajini;
- Ministar Dragan Krapović bio je u sastavu delegacije koja je učestvovala na Samitu NATO, 09-11. jul 2024. godine u Vašingtonu, a predvodio ju je predsjednik Vlade Crne Gore. Tom prilikom, ministar je učestvovao na radnoj večeri u organizaciji ministra odbrane SAD Ostin Lojda, na kojoj je dogovorena dinamika implementacije zaključaka usaglašenih od strane NATO lidera. Na marginama Samita, ministar Krapović se sastao sa vrhovnim komandantom savezničkih snaga za Evropu (SACEUR) generalom Kristoferom Kavolijem;
- Ministar Dragan Krapović je, 01. oktobra 2024. godine, potpisao Ugovor o poslovnoj saradnji između Ministarstva vanjskih poslova, Ministarstva odbrane i Atlantskog saveza Crne Gore. Predmet ovog ugovora je regulisanje međusobnih prava i obaveza povodom organizacije i sufinansiranja „To Be Secure-2BS“ foruma, na osnovu čega je Ministarstvo uplatilo sredstva u iznosu od 25.000,00 EUR;
- Ministar Dragan Krapović učestvovao je na „2BS“ forumu koji je održan 4. oktobra 2024. godine u Budvi. Govorio je na panelu „Prioriteti i izazovi za Zapadni Balkan“, a na marginama foruma sastao se sa zamjenikom predsjedavajućeg NATO vojnog komiteta general-potpukovnikom Endrjuom Rolingom;
- Ministar Dragan Krapović sastao se 23. januara 2024. godine sa predsjedavajućim Vojnog komiteta NATO, admiralom Robom Bauerom, tokom njegovog boravka u Crnoj Gori. Tokom susreta sa ministrom Krapovićem, admiral Bauer je naglasio da je Crna Gora kredibilna saveznica koja daje značajan doprinos kolektivnoj odbrani i projektovanju stabilnosti van granica Alijanse. Tokom posjete, admiral Bauer održao

- je i predavanje za studente na Univerzitetu Donja Gorica na temu „Procesi donošenja odluka Vojnog komiteta u trenutnim bezbjednosnim izazovima“;
- Ministar Dragan Krapović otvorio je sastanak NATO Vazduhoplovnog komiteta koji je po prvi put održan u Crnoj Gori tokom 2024. godine;
 - Ministar Dragan Krapović sastao se sa delegacijom Parlamentarne skupštine NATO, koja je 12. aprila 2024. godine boravila u zvaničnoj posjeti Crnoj Gori. Predstavnici Parlemantrane skupštine NATO su istakli da je Crna Gora odgovorna i kredibilna saveznica, a naglasili su i važnost uloge koju ona ima u promociji dijaloga i saradnje među zemljama regiona;
 - Ministar Dragan Krapović je 15. aprila 2024. godine, putem VTC, uzeo učešće na Crnomorskoj bezbjednosnoj konferenciji u okviru Krimске platforme, koja je održana u Sofiji;
 - Ministar Dragan Krapović sastao se 13. septembra 2024. godine sa v.d. zamjenikom generalnog sekretara NATO i aktuelnim pomoćnikom generalnog sekretara NATO za političke odnose i politiku bezbjednosti, ambasadorom Borisom Rugeom, tokom njegovog boravka u Crnoj Gori. Tom prilikom, naglašen je značaj jedinstva i odlučnosti evroatlantske zajednice i njenih partnera u kontekstu suočavanja sa bezbjednosnim prijetnjama. Takođe, istaknuta je i uloga Crna Gore kao faktora stabilnosti u regionu Zapadnog Balkana;
 - Državni sekretar Marko Marković je 19. aprila 2024. godine, putem VTC, učestvovao na vanrednom sastanku Savjeta NATO-Ukrajina (NUC) u formatu ministara odbrane;
 - Državni sekretar Marko Marković sastao se 28. oktobra 2024. godine sa savjetnikom Vrhovnog komandanta savezničkih snaga za Evropu (SACEUR) za strateške i međunarodne odnose Stivenom Kovingtonom. Kovington je tokom posjete Crnoj Gori održao predavanje u Ministarstvu odbrane i na Fakultetu političkih nauka sa ciljem podizanja nivoa informisanosti o glavnim NATO politikama, kao i o aktuelnom procesu vojne transformacije Alijanse;
 - Državni sekretar Marko Marković sastao se 21. novembra 2024. godine sa komandantom NATO Združenog centra za vazdušne operacije (CAOC) u Torehonu general-potpukovnikom Huan Pablom Sančez de Larom, koji je boravio u posjeti Ministarstvu odbrane;
 - V.d. generalne direktorice za politiku odbrane mr Radmila Perović učestvovala je na sastancima NATO političkih direktora, koji su realizovani u aprilu i decembru 2024. godine, i na kojima je analiziran napredak država članica na planu sprovođenja ključnih politika Alijanse;
 - V.d. generalne direktorice za politiku odbrane mr Radmila Perović je 30. avgusta 2024. godine učestvovala na VTC sastanku sa predstavnicima Kabineta Predsjednika Ukrajine i Vlade Ukrajine, u vezi nacrta bilateralnog sporazuma u oblasti bezbjednosti između Crne Gore i Ukrajine. Sastanku su prisutvovali i predstavnici Kabineta Predsjednika Vlade Crne Gore i Ministarstva vanjskih poslova;
 - V.d. generalne direktorice za politiku odbrane mr Radmila Perović učestvovala je 06. septembra 2024. godine na REACT forumu u organizaciji Alfa centra, kojom prilikom je održala predavanje na temu „Sedam godina članstva u NATO: Crna Gora kredibilan partner NATO“.

Ministar Dragan Krapović učestvovao je 20. aprila 2024. godine na Prvoj međunarodnoj konferenciji crnogorskih menadžera bezbjednosti, koju je organizovala Asocijacija menadžera bezbjednosti Crne Gore u saradnji sa Asocijacijom menadžera korporativne bezbjednosti Jugoistočne Evrope, a koja je održana u Budvi. Prethodno, ministar Krapović i predsjednik Asocijacije menadžera bezbjednosti Crne Gore Dragan Radulović su 27. marta 2024. godine potpisali Memorandum o saradnji.

Pored navedenog, u maju i oktobru 2024. godine u Rimu, u okviru Koncepta okvirne nacije (Framework Nation Concept - FNC) na čijem se čelu nalazi Republika Italija, održani su sastanci na nivou direktora za razvoj sposobnosti i koordinacionog borda FNC. Tom prilikom se razgovaralo o planovima i aktivnostima koje je potrebno realizovati u cilju unapređenja međusobne saradnje u okviru FNC.

4.2.12 Doprinos evropskim integracijama

Ministarstvo je učestvovalo u pripremi priloga Izveštaju Evropske komisije u dijelu koji se odnosi na pregovaračka poglavlja 31 – Vanjska, bezbjednosna i odbrambena politika, 5 – Javne nabavke i 20 – Preduzetništvo i industrijska politika.

Ministarstvo je u oktobru i novembru 2024. godine učestvovalo u izradi Izveštaja o ispunjavanju završnog mjerila za zatvaranje pregovaračkog poglavlja 31, kao i revizije pregovaračke pozicije Crne Gore za poglavlje 31 iz 2014. godine (nosilac aktivnosti je Ministarstvo evropskih poslova).

Crna Gora je nastavila da pruža doprinos Zajedničkoj bezbjednosnoj i odbrambenoj politici Evropske unije (CSDP), učešćem u EU misijama i operacijama.

Takođe, Crna Gora je izrazila namjeru da učestvuje u EU misiji za pružanje vojne pomoći Ukrajini (EUMAM Ukraine). Visoki predstavnik EU za vanjske poslove i bezbjednosnu politiku Žozep Borelj, u februaru 2024. godine, izvijestio je ministra odbrane Crne Gore da je Političko-bezbjednosni komitet EU (Political Security Committee - PSC) dao saglasnost da se Crna Gora pozove da učestvuje u EUMAM misiji. Po okončanju nacionalnih procedura, Crna Gora će uzeti učešće u ovoj misiji.

Tokom 2024. godine realizovani su brojni sastanci, i to:

- Ministar Dragan Krapović sastao se 11. septembra 2024. godine sa novoimenovanim ambasadorom Evropske unije u Crnoj Gori Johanom Satlerom;
- Državni sekretar Marko Marković učestvovao je 28. i 29. maja 2024. godine na „Šumanovom forumu za bezbjednost i odbranu“ koji je održan u Briselu;
- V.d. generalne direktorice za politiku odbrane mr Radmila Perović sastala se 12. decembra 2024. godine sa zamjenikom izvršnog direktora Evropske odbrambene agencije general-majorom Andreom Denkom;
- V.d. generalne direktorice za politiku odbrane mr Radmila Perović sastala se 30 oktobra 2024. godine sa tadašnjim izaslanikom Evropske unije akreditovanim za Crnu Goru pukovnikom Pietrom Mostardijem. Tokom posjete, pukovnik Mostardi je studentima Fakulteta političkih nauka Univerziteta Crne Gore održao predavanje na temu „Zajednička bezbjednosna i odbrambena politika EU“.

Predstavnici Ministarstva uzeli su učešće na kursovima u organizaciji međunarodnih institucija i zemalja partnera (CSDP Orientation Course, maj 2024. godine, BiH). Takođe, u skladu sa aktivnostima koje proizilaze iz Akcionog plana za sprovođenje Strategije informisanja javnosti o pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji 2023-2026, predstavnici ministarstva su, u martu i aprilu

2024. godine, održali predavanja studentima Fakulteta za poslovni menadžment u Baru, na teme „Doprinos Crne Gore NATO kolektivnom sistemu odbrane i EU Zajedničkoj bezbjednosnoj i odbrambenoj politici EU (CSDP)“, kao i „NATO Strategijski koncept i EU Strateški kompas“.

5. INTEGRITET U MINISTARSTVU I VOJSCI

Najznačajniji zadaci u oblasti integriteta u 2024. godini bili su: izrada novog Plana integriteta u Ministarstvu odbrane i Vojsci Crne Gore i praćenje implementacije mjera; organizovanje i realizacija obuka; identifikovanje novih oblasti rizika, kao i saradnja sa nacionalnim i međunarodnim partnerima u oblasti izgradnje integriteta i prevencije korupcije.

Agenciji za sprječavanje korupcije blagovremeno su dostavljeni: Izveštaj o realizaciji mjera iz Akcionog plana za sprovođenje Plana integriteta za 2023. godinu, Registar sponzorstava i donacija, Registar poklona javnih funkcionera, Registar politički eksponiranih lica u Ministarstvu, popunjeni Upitnik za procjenu efikasnosti i efektivnosti Plana integriteta, kao i novi Plan integriteta za period 2025-2026. godine.

U skladu Akcionim planom za implementaciju Strategije za upravljanje ljudskim resursima u Ministarstvu odbrane i Vojsci Crne Gore 2023-2027, Odjeljenje za integritet učestvovalo je u izradi Funkcionalne analize organizacione strukture Ministarstva odbrane. Takođe, Ministarstvo je koordinisalo rad radne grupe zadužene za reviziju metodologija koje bi se, ili koje se, primjenjuju u postupcima sprovođenja javnih i internih oglasa za potrebe Vojske.

U cilju unapređenja sistema upravljanja i unutrašnjih kontrola u Ministarstvu, fokus je stavljen na izradu i usvajanje nove Knjige procedura, kao i Registra rizika Ministarstva odbrane.

U cilju unapređenja načina vođenja evidencije i postupanja po prijavama mobinga u Ministarstvu, predstavnici Centra za integritet u sektoru odbrane Norveške (CIDS), dostavili su nacrt Smjernica koje sadrže pregled zakonskih rješenja, uporedne prakse i preporuke za uspostavljanje sistema za rješavanje ili postupanje po pitanju mobinga. Radna grupa unutar Ministarstva će u predstojećem periodu detaljno razraditi dostavljeni nacrt kako bi se usvojile Smjernice za postupanje u slučajevima mobinga.

Takođe, rađeno je i na uređenju oblasti sukoba interesa. Naime, početkom 2024. godine predstavnici CIDS-a dostavili su nacrt Priručnika koji sadrži izvode iz zakonskih rješenja, uporedne prakse, praktične primjere i preporuke za postupanje u slučaju potencijalnog sukoba interesa, što će biti u fokusu rada Ministarstva u narednom periodu sa ciljem donošenja internih pravila.

Realizovane obuke su bile usmjerene na jačanju kapaciteta u oblasti izgradnje integriteta, dobrog upravljanja, borbe protiv korupcije, rješavanja etičkih dilema i izrade internih procedura za naprednije funkcionisanje sistema odbrane. Partneri u kreiranju programa i sprovođenju obuka iz oblasti izgradnje integriteta i prevencije korupcije bili su: CIDS Centar, Ambasada Ujedinjenog Kraljevstva i Haška akademija za lokalnu upravu na međunarodnom nivou, kao i Agencija za sprječavanje korupcije i Uprava za ljudske resurse na nacionalnom nivou. Posebno je značajno što je po prvi put organizovana obuka na ove teme za visoko rukovodni kadar u Ministarstvu, dok je ukupno bilo 106 polaznika.

6. ODBRAMBENI RESURSI

Jedan od preduslova za efikasan sistem odbrane je postojanje stabilnih, održivih i adekvatnih resursa, koji mogu biti ljudski i materijalni.

6.1 LJUDSKI RESURSI

6.1.1 Planiranje i razvoj ljudskih resursa

Kadrovski plan Ministarstva odbrane usvojen je Zaključkom Vlade broj: 10-100/24-5487/2 od 10.10.2024. godine. Takođe, Ministarstvo je donijelo niz planova iz oblasti upravljanja ljudskim resursima u I kvartalu 2024. godine, i to: obrazovanje kadeta i stipendiranje studenata, kretanje kadra, usavršavanje lica u službi u Vojsci, personalna podrška zaposlenima, promotivne aktivnosti na privlačenju kadrova za potrebe Vojske i Plan aktivnosti za postizanje rodne ravnopravnosti.

U unapređenju oblasti ljudskih resursa, važnu ulogu ima Strategija upravljanja ljudskim resursima za period 2023-2027 sa Akcionim planom za 2023-2025. godinu, čiji je glavni strateški cilj: Unaprijediti sistem upravljanja ljudskim resursima u skladu sa savremenim međunarodnim standardima za privlačenje, profesionalni razvoj i zadržavanje kvalitetnih kadrova.

U ostvarenju strateškog cilja definisana su tri operativna cilja koja se odnose na privlačenje, zadržavanje i razvoj aktivnog vojnog personala, i to:

- unaprijediti politiku privlačenja i zapošljavanja na osnovu načela profesionalnih sposobnosti;
- unaprijediti proces karijernog razvoja u skladu sa propisima, potrebama službe, profesionalnim iskustvom i sposobnostima;
- zadržati stručan kadar kritičnih specijalnosti putem sprovođenja efikasnih politika i programa personalne podrške zaposlenima.

Godišnji izvještaj o realizaciji aktivnosti iz gore pomenutog Akcionog plana za 2023. godinu usvojen je zaključkom Vlade broj 08-039/24-2685/2 od 29. maja 2024. godine, dok je Polugodišnji izvještaj, na nivou Ministarstva, usvojen 18. jula 2024. godine.

Pored planova, izrađene su brojne analize na osnovu dobrih praksi, poput izlaznih upitnika za lica koja napuštaju sistem, a u cilju praćenja faktora koji utiču na odliv kadra radi sagledavanja preporuka koje će služiti u svrhu unapređenja budućih procesa rada, organizacione klime i u krajnjem zadržavanje kvalitetnih kadrova.

Ažuriran je Program uvođenja u posao novozaposlenih službenika/ca u Ministarstvu, iz razloga što inicijalna iskustva novozaposlenih, u susretu sa jednom organizacijom i postojećim uslovima rada, u velikoj mjeri mogu uticati na cjelokupan profesionalni razvoj i određuju njegov kasniji odnos prema toj organizaciji i kvalitet rada.

Na osnovu donesenih Smjernica za rodno-senzitivno izvještavanje izrađena je Rodna analiza u dijelu upravljanja ljudskim resursima za 2023. godinu, u okviru koje su date preporuke za unapređenje stanja u pojedinačnim segmentima. Nastavilo se sa praksom godišnje analize apsentizma i trogodišnje uporedne analize za Ministarstvo i Vojsku, radi identifikovanja stanja i preduzetih mjera, s ciljem preveniranja širih razmjera ove pojave, kao i prepoznavanja i sprečavanja eventualne zloupotrebe ovog prava.

6.1.2 Usavršavanje profesionalnih vojnih lica

Pripadnici Ministarstva i Vojske pohađali su različite programe usavršavanja i obuke, kako u zemlji, tako i na prestižnim vojno-obrazovnim institucijama savezničkih zemalja.

6.1.3 Usavršavanje operativno-strategijskog nivoa

Usavršavanje operativno-strategijskog nivoa završila su dva oficira, dok su tri oficira upućena na usavršavanje istog nivoa u akademskoj 2024/2025. godini.

6.1.4 Usavršavanje komandno-štabnog nivoa

Usavršavanje komandno-štabnog nivoa završila su četiri oficira, dok su četiri oficira upućena na usavršavanje istog nivoa u akademskoj 2024/2025. godini.

6.1.5 Ostali oficirski karijerni kursevi

Kapetanski karijerni kurs završio je jedan oficir, dok su pet oficira upućena na različite kapetanske karijerne kurseve u akademskoj 2024/2025. godini.

6.1.6 Specijalistička i postdiplomska usavršavanja

Na specijalizaciji iz oblasti medicinskih nauka nalazi se pet oficira/ki. U toku 2024. godine, dva oficira – doktora medicine završila su specijalizaciju. Na specijalizaciju iz oblasti kopnene vojske upućen je jedan oficir.

6.1.7 Podoficirska usavršavanja

Na Osnovni podoficirski kurs upućena su 52 podoficira, dok je na Liderski podoficirski upućeno 36 podoficira. Kurs za prvog podoficira voda završila je jedna podoficirka, a visoku podoficirsku školu završila su dva podoficira.

6.1.8 Ostale obuke

Na obukama koje su realizovane u organizaciji Uprave za ljudske resurse prisustvovalo je 105 pripadnika Vojske. U cilju pripreme lica za upućivanje u mirovne misije i operacije organizovane su obuke na temu integriteta, na kojima je učestvovalo 82 pripadnika Vojske.

6.1.9 Stručno usavršavanje državnih službenika i namještenika

Na aktivnostima stručnog usavršavanja u inostranstvu upućeno je 20 lica, dok je na aktivnostima stručnog usavršavanja u zemlji upućeno devet lica. Obuke sprovedene u organizaciji Uprave za ljudske resurse pohađala su 62 državna službenika. Realizovano je sedam internih obuka na kojima je učestvovalo 109 lica zaposlenih u Ministarstvu i sa istim će se nastaviti i u 2025. godini.

6.1.10 Izučavanje stranih jezika

U Ministarstvu se planski i kontinuirano vrši izučavanje stranih jezika i to: engleskog, francuskog i italijanskog. Poseban akcenat je na izučavanju engleskog jezika, što je i jedan od NATO ciljeva sposobnosti, a što ima važnu ulogu u procesu sticanja znanja, vještina i izgradnje sposobnosti lica u službi u Vojsci i preduslov je za dostizanje zahtijevanog nivoa interoperabilnosti u međunarodnom okruženju. Obavezu učenja stranih jezika imala su lica koja se upućuju na usavršavanje operativno-strategijskog, odnosno komandno-štabnog nivoa, kao i na vojno-

diplomatske dužnosti u inostranstvu, međunarodne misije i operacije, kao i pripadnici jedinica deklariranih za kolektivnu odbranu.

Kursevi engleskog jezika za pripadnike Ministarstva i Vojske organizovani su u jedinicama Vojske, i to: neintenzivni kurs engleskog jezika - viši početni nivo za deset lica (Centar za obuku), neintenzivni kurs engleskog jezika - srednji nivo za deset lica (Centar za obuku), početni nivo za šest lica (Kolašin), dva neintenzivna kursa engleskog jezika - srednji nivo za sedam lica i dva neintenzivna kursa engleskog jezika - početni nivo za tri lica i srednji nivo za pet lica (Pljevlja), intenzivni specijalistički kurs engleskog jezika za sedam lica (Vazduhoplovstvo Vojske Crne Gore). Osim navedenih, u toku je realizacija sledećih kurseva, i to: dva kursa u Kolašinu (osnovni nivo-šest lica i srednji nivo-sedam lica), dva kursa u Pljevljima (osnovni - deset lica i srednji nivo - četiri lica) i jedan kurs u Nikšiću (intenzivni kurs srednjeg nivoa - 12 lica), za potrebe 1. pješadijskog bataljona.

Takođe, organizovano je i pohađanje kurseva engleskog jezika u inostranstvu koje je pohađalo ukupno sedam lica, i to: tri lica u Republici Hrvatskoj i četiri u Ujedinjenom Kraljevstvu Velike Britanije i Sjeverne Irske.

Kurs francuskog jezika pohađalo je pet pripadnika Ministarstva, dok su kurs italijanskog jezika pohađala 30 lica.

6.1.11 Obrazovanje kadeta

Ministarstvo je uputilo tri kadeta/kinje (dva muškarca i jednu ženu) na obrazovanje na Vojnoj akademiji u Republici Sjevernoj Makedoniji.

Trenutno se na vojnim akademijama u inostranstvu obrazuje 37 kadeta/kinja, i to: u Sjedinjenim Američkim Državama (dva kadeta), Republici Grčkoj (13 kadeta/kinja), Republici Italiji (četiri kadeta/kinje), Republici Austriji (dva kadeta), Republici Hrvatskoj (sedam kadeta/kinja) i Republici Sjevernoj Makedoniji (devet kadeta/kinja). Kada je u pitanju rodna zastupljenost, na vojnim akademijama u inostranstvu se trenutno obrazuje 29 kadeta i osam kadetkinja. U 2024. godini obrazovanje na vojnim akademijama završilo je 16 kadeta/kinja (11 muškaraca i pet žena).

6.1.12 Promotivne aktivnosti i projekti realizovani u cilju privlačenja kadrova za potrebe Vojske

U periodu od 24. juna do 8. jula 2024. godine realizovan je 8. Ljetnji vojni kamp za mlade na kome su učestvovala 33 srednjoškolaca iz Crne Gore, kao i četiri srednjoškolca iz Republike Sjeverne Makedonije, od čega 20 muškaraca i 17 žena. Tokom realizacije kampa vršeno je vrednovanje rada polaznika na osnovu čega su odabrana tri najbolja učesnika. U dijelu aktivnosti Ljetnjeg vojnog kampa, učestvovalo je i 10 članova/ica Saveza izviđača Crne Gore.

U periodu od februara do marta 2024. godine predstavnici Ministarstva posjetili su 27 srednjih škola, u cilju informisanja učenika o vojnom pozivu i mogućnostima obrazovanja na inostranim vojnim akademijama.

Predstavnici Ministarstva i Vojske učestvovali su na ukupno tri sajma, i to: Sajam obrazovanja u inostranstvu u hotelu "Hilton" u Podgorici, Sajam sezonskog zapošljavanja pod nazivom „Summer job 2024“, u Podgorici i Kotoru, kao i Sajam sezonskog zapošljavanja mladih Bara „Pokreni se, radi, zaradi“, u Baru. Tom prilikom, oficiri Vojske prisutnima su predstavili mogućnosti koje nudi Vojska, kao poslodavac.

Tokom 2024. godine realizovane su brojne aktivnosti i radionice u saradnji sa srednjim školama u Crnoj Gori, i to:

- u periodu od februara do aprila, Vazduhoplovstvo Vojske Crne Gore realizovalo je praktičnu nastavu za 33 učenika/ca JU Srednje elektrotehničke škole "Vasa Aligrudić" iz Podgorice;
- u periodu od februara do aprila, Četa za vezu i elektronsko ratovanje realizovala je praktičnu nastavu, kroz šest radionica, na kojima je prisustvovalo u prosjeku po 13 učenika/ca JU Srednje stručne škole iz Nikšića;
- u maju na školskom brodu "Jadran" realizovana je nastava za 48 studenata Pomorskog fakulteta iz Kotora;
- u periodu od juna do jula, Vojno-medicinski centar realizovao je praktičnu nastavu za deset učenika/ca JU Srednje medicinske škole iz Podgorice;
- u periodu od juna do decembra 2024. godine, Mornarica Vojske Crne Gore realizovala je praktičnu nastavu za 91 učenika/cu JU Srednje pomorske škole iz Bara;
- u periodu od oktobra do decembra, Ministarstvo i Generalštab Vojske realizovali su praktičnu nastavu za 98 učenika/ca JU Srednja ekonomska škola "Mirko Vešović" iz Podgorice.

U prvoj polovini godine realizovana je prezentacija "Vojska u vašem gradu" i to u četiri opštine: Berane, Nikšić, Plužine i Podgorica. Građani su, kroz neposrednu komunikaciju sa predstavnicima Ministarstva, imali priliku da se informišu o dobrovoljnom služenju vojnog roka, zapošljavanju, projektima za mlade, rodnoj ravnopravnosti i obrazovanju na inostranim vojnim akademijama. Takođe, posjetioци su imali priliku da se upoznaju sa vojnom opremom koja je na upotrebi u jedinicama Vojske.

Predstavnici Ministarstva i Vojske dobrovoljno su učestvovali u akciji pošumljavanja na planini Vojnik kod Nikšića, u okviru projekta Saveza izviđača Crne Gore „Boranka u Crnoj Gori“. Takođe, realizovana je i velika akcija čišćenja brda Gorica.

Shodno Sporazumu o saradnji sa JU Gimnazijom „Slobodan Škerović“ iz Podgorice, učenici ove škole realizovali su debatu na temu „Žene u Vojsci“ gdje su predstavnici Vojske učestvovali u svojstvu žirija.

Uz podršku Ambasade Ujedinjenog Kraljevstva Velike Britanije i Sjeverne Irske započeta je izrada savremene internet stranice budivojnik.me. Izrada navedene stranice je u završnoj fazi i ista će biti izuzetno kvalitetan alat koji će obezbijediti mladima da se na brz i lako dostupan način informišu o svim mogućnostima koje im pružaju Ministarstvo i Vojska.

6.1.13 Najznačajniji projekti, mjere i aktivnosti sprovedene u cilju unapređenja politike rodne ravnopravnosti

Ministarstvo aktivno sprovodi politiku rodne ravnopravnosti, pri čemu poseban segment obuhvataju i promotivne aktivnosti na privlačenju žena za vojni poziv. U Vojsci je trenutno 15.51% žena, dok u strukturi profesionalnih vojnih lica žene čine 10,55%.

U Ministarstvu i Vojsci uspostavljen je niz internih mehanizama za implementaciju politike rodne ravnopravnosti među kojima se izdvajaju: koordinatorka za poslove rodne ravnopravnosti u Ministarstvu, savjetnica za rodna pitanja načelnika Generalštaba Vojske, državne službenice koje učestvuju u poslovima rodne ravnopravnosti, sertifikovani instruktori za rodnu ravnopravnost u Vojsci, te kontakt osobe za poslove rodne ravnopravnosti u jedinicama Vojske.

S obzirom da Ministarstvo ima nadležnost praćenja i izvještavanja o sprovođenju akcionih planova za primjenu Rezolucije Savjeta bezbjednosti Ujedinjenih nacija (SB UN)1325 – „Žene, mir i bezbjednost“, tokom 2024. godine sprovodile su se aktivnosti iz Akcionog plana Strategije

za implementaciju Rezolucije SB UN 1325 – „Žene, mir i bezbjednost“ i njoj pratećih rezolucija (treći nacionalni akcioni plan). Najvažnije aktivnosti su: međuresorske obuke za institucije bezbjednosti poput rodno odgovornog liderstva; zaštite žena i djevojčica u konfliktnim zonama; saradnja sa akademskim sektorom; obavještanje/informisanje predstavnika raznih institucija o primjeni navedene Rezolucije u Crnoj Gori; predstavljanje Priručnika za standardizaciju obuka iz oblasti rodne ravnopravnosti i Vodiča za sprečavanje rodno zasnovane diskriminacije i uznemiravanja; sprovođenje anketa u institucijama bezbjednosti u vezi djelotvorne zaštite žena i muškaraca u sektoru bezbjednosti od svih oblika nasilja i diskriminacije, i slično.

Predstavnice Ministarstva aktivno učestvuju u radnim grupama zaduženim za izradu i praćenje sprovođenja aktivnosti iz Nacionalne strategije rodne ravnopravnosti 2021-2025 i Strategije razvoja ženskog preduzetništva 2021-2024.

Pored toga, predstavnici Ministarstva su učestvovali u brojnim međunarodnim aktivnostima u svojstvu instruktora/ki, panelista/kinja ili učesnika/ca, koje su organizovane od strane Ministarstva odbrane Ukrajine i Programa za vojnu obuku i saradnju Kanade u Briselu, OEBS-a, RACVIAC-a, Ministarstva vanjskih poslova R. Slovenije i drugih, a na kojima su predstavljene dobre prakse Crne Gore u primjeni Rezolucije SB UN 1325.

U cilju nastavka jačanja internih mehanizama za implementaciju politika rodne ravnopravnosti, Ministarstvo je učestvovalo u regionalnom projektu „Jačanje rodne perspektive u ministarstvima odbrane i oružanim snagama zemalja Zapadnog Balkana“. Najznačajnije aktivnosti odnose se na učešće u programu „Mentorstvo za rodnu ravnopravnost“, kao i finalizovanje regionalnog online kursa za rodnu ravnopravnost o čijem postojanju su obaviještene druge institucije u zemlji.

6.1.14 Poslovi postupanja pred nadležnim organima

U 2024. godini podneseno je ukupno 1.057 tužbenih zahtjeva od strane 1.333 lica. Od navedenog broja završena su 34 tužbena zahtjeva (usvojeno 25, djelimično usvojena dva i povučeno sedam), dok su 1.023 postupka u toku. Najveći broj tužbenih zahtjeva, odnosno oko 70%, odnosi se na naknadu štete zbog neisplaćenih časova po osnovu ostvarenog prekovremenog, noćnog i prazničnog rada i po osnovu dežurstava pripadnika Vojske i na naknadu štete zbog manje isplaćene penzije - kursna razlika. Značajan broj tužbi odnosi se i na zahtjeve za naknadu materijalne štete vojno-diplomatskih predstavnika (u daljem tekstu: VDP), za naknadu štete zbog razlike u zaradi pilota i vazduhoplovno-tehničkog osoblja u Vojsci i MUP-u, kao i za naknadu štete zbog neiskorišćenog godišnjeg odmora i neisplaćenog regresa.

U cilju smanjenja broja postupaka i smanjenja finansijskih troškova po Ministarstvo, koji nastaju u postupcima pred nadležnim državnim organima, ovaj organ preduzima razne korektivne i preventivne mjere, zavisno od vrste spora.

Tužbeni zahtjevi po osnovu ostvarenog prekovremenog, noćnog i prazničnog rada i po osnovu dežurstava pripadnika Vojske su najvećim dijelom podnešeni zbog neusklađenosti zakona i propisa Ministarstva i Vojske sa Zakonom o radu iz 2020. godine, koji propisuje dežurstvo kao redovno radno vrijeme. Dežurstvo u Vojsci regulisano je podzakonskim aktima (Pravilo službe VCG i Uredba o zaradama lica u službi u VCG), kojima je propisano da dežurstvo traje najmanje 24 časa i da se licima u službi u Vojsci isplaćuje dodatak za unutrašnju službu. Navedeni dodatak isključuje pravo na uvećanje zarade za rad duži od punog radnog vremena, praznični rad i rad noću. Odredbe iz pomenute Uredbe o zaradama i Pravila službe Vojske Crne Gore, imaju manju pravnu snagu od pravne snage Zakona o radu, ali su iste važeće, pa ih

Ministarstvo i Vojska moraju sprovoditi i poštovati, sve dok se ne promijene ili stave van snage. Izmjenama i dopunama Zakona o radu („Službeni list Crne Gore“. br. 086/24 od 10.09.2024. godine) dopunjen je član 65 navedenog Zakona, na isti način kao što je to ranije urađeno za zaposlene u zdravstvenim ustanovama i organima za izvršenje krivičnih sankcija, čime su stvoreni preduslovi da se izmjenama zakonskih i podzakonskih akata Ministarstva i Vojske, radno vrijeme i funkcionisanje unutrašnje službe u Vojsci propišu na način koji će uzeti u obzir specifičnosti vojne organizacije i potrebe službe. Rješenjem ministra broj 12-040/24-9645 od 28. septembra 2024. godine formirana je radna grupa koja će izraditi predlog Pravilnika o radnom vremenu u Vojsci Crne Gore, kojim će se otkloniti uzroci velikog broja tužbi po ovom osnovu.

Tužbeni zahtjevi za naknadu štete zbog manje isplaćene penzije (kursna razlika za 2000. godinu) se podnose zbog neusaglašenosti zakonskih propisa iz bivše države (Savezna Republika Jugoslavija i Državne zajednice Srbija i Crna Gora) sa propisima Crne Gore. Nijednim pozitivnim propisom iz spornog perioda nije bila propisana obaveza Crne Gore da primjenjuje srednji kurs Narodne banke Srbije. U prethodnom periodu, u odnosu na ove tužbene zahtjeve, sudovi su donosili različite presude, od usvajajućih presuda do pravosnažno odbijajućih presuda. Vrhovni sud je donio odluke, kojima je utvrdio propust Ministarstva u vezi sa obračunom doprinosa za PIO, a prema kojim odlukama bivši zaposleni nisu u obavezi da trpe štetu, te je shodno tome Viši sud određene presude vratio na ponovni postupak i odlučivanje, pa je broj tužbi po ovom osnovu u stalnom porastu. Ministarstvo je konstatovalo da je nenadležno za potraživanje manje isplaćenih penzija, jer je penzija pravo iz penzijskog i invalidskog osiguranja i isto se ostvaruje kod nadležnog Fonda PIO. Međutim, i pored svih uloženi napore i izjašnjenja koje dostavljamo Zaštitniku imovinsko-pravnih interesa Crne Gore (u daljem tekstu: Zaštitnik), Ministarstvo gubi skoro sve sporove po ovom osnovu, koji prouzrokuju i prouzrokovaće značajan trošak po budžet Ministarstva. U cilju sprečavanja dalje štete Ministarstvo će organizovati sastanak sa Zaštitnikom i predstavnicima Ministarstva rada, zapošljavanja i socijalnog dijaloga i Fonda PIO, na kojem ćemo analizirati situaciju, usvojiti predlog zaključaka i informisati Vladu Crne Gore, sa ciljem preduzimanja efikasnijih mjera na sprečavanju dalje štete po budžet Crne Gore.

Tužbeni zahtjevi za naknadu materijalne štete VDP se podnose zbog razlike manje isplaćenih naknada za uvećane troškove i uslove života i rada u zemlji prijema i koeficijenta organizacije UN, tj. neusklađivanje Uredbe o zaradama VDP i koeficijenta organizacije UN (po ovom osnovu u 2024. godini, zaključno sa 10.12.2024. godine imamo 31 tužbeni zahtjev/31 lice). Zarada i naknade VDP, kao i druge naknade troškova VDP uređene su Uredbom o zaradama i drugim primanjima VDP. Navedenom Uredbom je propisano da se naknada za uvećane troškove života i uslove rada u državi prijema određuje radi pokrivanja materijalnih troškova i uslova rada u inostranstvu. Visina naknade se utvrđuje u skladu sa troškovima života u državi prijema, dok se osnovica za obračun uvećanih troškova života i uslova rada određuje prema indeksu troškova života koji utvrđuje nadležni organ organizacije UN. Osnovica se usklađuje sa indeksima organizacije UN jednom godišnje. Međutim, suprotno navedenim odredbama, nije vršeno godišnje usklađivanje, zbog čega je osnovica za obračun uvećanih troškova života i uslova rada u zemlji prijema VDP bila u nesrazmjeri sa porastom životnih troškova i uslova rada VDP u toj zemlji. Na taj način navedena osnovica je bila određena u manjem iznosu od osnovice, koja bi bila utvrđena da je Ministarstvo ispoštovalo citiranu Uredbu i vršilo godišnje usklađivanje. Ministarstvo je preduzelo korektivne mjere i usvojilo novu Uredbu o zvanjima i zaradi i drugim primanjima VDP, lica upućenih na rad u međunarodnim organizacijama i administrativno-tehničkog osoblja, koja je stupila na snagu od januara 2024. godine, pa će potraživanje po ovom

osnovu moći ostvariti lica koja su bila u službi u okviru VDP zaključno sa decembrom 2023. godine. Ministarstvo će uputiti dopis Zaštitniku u kojem će tražiti izjašnjenje–stav, o tome da li se dosadašnja presuda Višeg suda po tužbi jednog lica, kao i presuda Osnovnog suda mogu smatrati sudskom praksom i preporuke za dalje postupanje ovog organa po tužbama po navedenom osnovu.

Tužbeni zahtjevi za naknadu materijalne štete pilota i vazduhoplovno-tehničkog osoblja u službi u Vojsci podnose se zbog razlike između zarade isplaćene po propisima o zaradama lica u službi u Vojsci i zarade utvrđene po propisima zaposlenih u avio helikopterskoj jedinici MUP-a (po ovom osnovu u 2024. godini, zaključno sa 05. decembrom 2024. godine imamo 23 tužbena zahtjeva/23 lica, od kojih imamo jednu pravosnažnu i dvije prvostepene presude – sve u korist Ministarstva). Ministarstvo se izjašnjava da su tužbeni zahtjevi u cjelosti neosnovani. Rješenja za zarade i dodatke na zaradu lica u službi u Vojsci se donose u skladu sa važećim zakonskim i podzakonskim aktima (Zakon o Vojsci, Zakon o zaradama zaposlenih u javnom sektoru, Uredba o zaradama lica u službi u Vojsci Crne Gore i dr.), pa Ministarstvo smatra da ne postoji pravni osnov za ove tužbene zahtjeve. Tužioci u utuženom periodu, nisu pobijali predmetna rješenja o zaradi, pa su konačna i pravosnažna rješenja o visini zarade predstavljala osnov za isplatu zarade.

6.1.15 Stambeni poslovi

Direkcija za statusna pitanja i stambene poslove, u cilju rješavanja tekućih pitanja iz oblasti stambenih poslova, izradila je Rješenje o Formiranju interresorne radne grupe (IRRG) broj 06021-337/24-2429 od 06. marta 2024.godine, Rješenje o formiranju Komisija na nivou Ministarstva broj 06021-337/24-10636 od 28. oktobra 2024. godine, kao i Rješenje o izmjeni Rješenja broj 06021-337/24-10636/5 od 06. decembra 2024.godine.

Zaključkom Vlade, broj 07-810/23-109/3 od 19. oktobra 2023. godine, usvojena je Informacija u vezi sa raspodjelom stanova po Oglasu broj 805-4333/10-2 od 20. maja 2010. godine (u daljem tekstu: Oglas), kojim je zaduženo Ministarstvo da okonča postupak rangiranja profesionalnih vojnih lica i civilnih lica koji su stekli pravo na stan, u skladu sa Pravilnikom o rješavanju stambenih potreba u Ministarstvu odbrane od 07. maja 2010. godine (u daljem tekstu: Pravilnik) i pravosnažnim sudskim presudama. Takođe, Ministarstvo je zaduženo da u saradnji sa Ministarstvom finansija i Zaštitnikom imovinsko-pravnih interesa Crne Gore, formira IRRG, koja će nakon utvrđivanja konačnih rang listi od strane Ministarstva sagledati nedostajuće resurse i modele za obeštećenje lica za koje je pravosnažnim presudama i Pravilnikom, utvrđeno da su imala pravo na dodjelu stana, a nijesu riješila svoje stambene potrebe.

S tim u vezi, Ministarstvo je rješenjem broj 06021-337/24-2429 od 06. marta 2024. godine i rješenjima o izmjeni i dopuni rješenja, broj 06021-337/24-2429/2 od 05. aprila 2024. godine, broj 06021-337/24-2429/4 od 17. jula 2024. godine i broj 06021-337/24-2429/5 od 24. oktobra 2024. godine, obrazovalo IRRG, radi realizacije zaključka Vlade.

U nastojanju da se riješi konkretno pitanje, članovi IRRG su nakon detaljnih analiza rang listi za kategoriju profesionalnih vojnih lica i kategoriju civilnih lica iz 2010. godine i 2019. godine, inicirali i preduzeli veliki broj radnji u cilju rješavanja ovog višedecenijskog problema.

S obzirom da je IRRG utvrdila da jedan stan, koji je oglašen predmetnim Oglasom, nije upisan kao svojina države Crne Gore, inicirala je da Ministarstvo preko Direktorata za materijalne resurse pokrene postupak kod Uprave za nekretnine, radi uknjižbe predmetnog stana, a koji se nalazi u stambenom objektu "S-2-C" na Starom aerodromu u Podgorici.

Nadalje, IRRG je inicirala, a shodno zaključku Vlade, da se od strane Ministarstva obrazuje Komisija za rješavanje stambenih potreba učesnika Oglasa (u daljem tekstu: Komisija), što je i učinjeno rješenjem Ministarstva broj 06021-337/24-10636 od 28. oktobra 2024. godine. Zadatak Komisije bio je da okonča postupak raspodjele stanova po predmetnom Oglasu u skladu sa pravosnažnim presudama i Pravilnikom. U vezi sa tim, Komisija je ministru odbrane, 17. decembra 2024. godine, dostavila izvještaj o svom radu u kome je navela da su nakon konačne rang liste za profesionalna vojna lica iz 2019. godine, Ministarstvu dostavljene tri pravosnažne presude, te je shodno tome Komisija sačinila prijedlog Rang liste za profesionalna vojna lica, dok su na Rang listu za civilna lica iz 2019. godine, četiri lica izjavila prigovore, te je Komisija nakon analiziranja prigovora i uvida u kompletnu dokumentaciju, sačinila prijedlog Rang liste za civilna lica.

Nakon donošenja prijedloga rang listi za profesionalna vojna lica i civilna lica, IRRG je izvršila detaljnu analizu prvih rang listi (iz 2010. godine) i posljednjih rang listi (iz 2024. godine) za navedene kategorije lica, te uporedila razliku u kvadraturi između stana u koja su se lica uselila shodno rang listama iz 2010. godine i stana koji ih sleduju prema prijedlogu rang listi iz 2024. godine. Na osnovu toga dobijene su 3 kategorije lica – učesnika Oglasa. Prva kategorija se odnosi na lica koja su se shodno gore navedenoj analizi uselila u veći stan u odnosu na stan koji ih sleduje, druga kategorija lica su lica koja su se uselila u manji stan u odnosu na stan koji ih sleduje i treća kategorija su lica koja se nijesu uselila u stan, a shodno prijedlogu rang listi iz 2024. godine isti ih sleduje.

Takođe, IRRG je inicirala da Ministarstvo uputi zahtjev Upravi za državnu imovinu, u vezi sa dostavljanjem podataka o tržišnoj vrijednosti stanova koji su predmet Oglasa, međutim kako su isti odgovorili da nijesu nadležni, Ministarstvo se dalje obratilo Upravi za nekretnine, ali ni od njih nije dobila pozitivan odgovor, te je ovaj organ donio Odluku o sprovođenju postupka jednostavne nabavke, broj 0704-426/24-12070-3 od 20. decembra 2024. godine, za nabavku usluge procjene nekretnina, procijenjene vrijednosti do 2.500,00 eura, bez uračunatog PDV-a. Nadalje, angažovan je ovlašćeni procjenitelj Milena Makočević, da izvrši procjenu vrijednosti nepokretnosti odnosno stambenih prostora u Podgorici i Nikšiću za 2010. i 2025. godinu i dostavi izvještaje Ministarstvu, na osnovu kojih će IRRG utvrditi modele za uzajamno obeštećenje učesnika Oglasa i Ministarstva.

Shodno navedenom, a imajući u vidu da predmet još nije završen, IRRG nastavlja sa radom po predmetnom Oglasu i u 2025. godini.

Takođe, Ministarstvo je po pravosnažnoj presudi Osnovnog suda u Kotoru P.br. 1565/19/16 od 20. januara 2019. godine, zaduženo da izvrši obavezu preuzetu iz Ugovora o zamjeni nepokretnosti od 12. decembra 2002. godine, zaključenog između Saveznog ministarstva za odbranu SRJ i Srpske pravoslavne crkve, Mitropolije crnogorsko-primorske (SPC-MCP), tako što će riješiti stambeni status lica koja koriste 13 objekata (vlasništvo navedene mitropolije) i iseliti sva lica iz navedenih objekata, kako bi objekte predalo Mitropoliji crnogorsko-primorskoj na nesmetano raspolaganje. Kako Ministarstvo nije bilo u mogućnosti da samostalno ispuni obavezu iz naznačene presude, to je Vladi Crne Gore dostavilo Informaciju o potrebi trajnog rješavanja imovinsko-pravnih odnosa na lokaciji "Ostrvo cvijeća" u Tivtu, između Ministarstva i SPC-MCP, koju je Vlada usvojila na sjednici od 03. avgusta 2023. godine i donijela zaključke od 05. septembra 2023. godine, kojom su zaduženi Ministarstvo odbrane, Ministarstvo finansija i Zaštitnik imovinsko-pravnih interesa Crne Gore da preduzmu sve aktivnosti u cilju realizacije obaveza iz Ugovora o zamjeni nepokretnosti od 12. decembra 2002. godine, kao i da Ministarstvo

odbrane obrazuje interresorni radni tim od predstavnika: Ministarstva odbrane, Ministarstva finansija, Ministarstva pravde, Ministarstva unutrašnjih poslova, Ministarstva finansija-Uprave za katastar i državnu imovinu i Zaštitnika imovinsko-pravnih interesa Crne Gore, koji će izvršiti uvid u kompletnu dokumentaciju formiranu u predmetu rješavanja imovinsko-pravnih odnosa na lokaciji "Ostrvo cvijeća", utvrditi stvarno činjenično stanje i predložiti Vladi način realizacije obaveze da se riješi stambeni status lica koja koriste 13 objekata na ovoj lokaciji.

U vezi sa predmetnim zaključkom Vlade Crne Gore, Ministarstvo je 06. juna 2024. godine obrazovalo Interresorni radni tim (IRT), koji je preduzeo niz radnji:

- uspostavljena je komunikacija sa ovlašćenim predstavnicima SPC-MCP radi pribavljanja brojčanih oznaka bungalova/apartmana iz predmetnih 13 stambenih objekata i spiska lica koja iste koriste;
- angažovana su lica geodetske struke iz Uprave za nekretnine, koja su izvršila identifikaciju navedenih objekata na licu mjesta;
- obezbijeđeni su policijski službenici iz Uprave policije radi asistencije;
- izlazak članova IRT na lice mjesta, tokom kojeg je utvrđeno ko su lica-korisnici 13 stambenih objekata u vlasništvu SPC-MCP i sačinjen tabelarni pregled sa uporednim podacima iz evidencije Ministarstva;
- izrađen kvartalni izvještaj – informacija za ministra, koji je nakon toga dostavljen Vladi Crne Gore. Uz izvještaj Vladi Crne Gore je dostavljen i predlog zaključaka, u kojima je između ostalog predloženo da IRT nastavi rad do davanja konačnog predloga načina realizacije tačke 2 zaključaka Vlade Crne Gore od 5. septembra 2023. godine.

6.1.16 Organizacijske promjene i poslovi priprema za odbranu

Vlada je zaključkom broj 08-040/24-468/2 od 2. februara 2024. godine, utvrdila Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Ministarstva odbrane. Ukupan broj sistematizovanih radnih mjesta predviđenih ovim pravilnikom je 260. Izrađena je i Funkcionalna analiza organizacione i kadrovske strukture Ministarstva odbrane, broj 13-810/24-5185 od 24. maja 2024. godine, kao jedna od aktivnosti predviđenih Akcionim planom 2023-2025 za implementaciju Strategije za upravljanje ljudskim resursima u Ministarstvu odbrane i Vojsci Crne Gore 2023-2027. Shodno zaključku Vlade broj 10-010/24-5568 od 03. oktobra 2024. godine, izrađena je Analiza broja zaposlenih u Ministarstvu odbrane, njihovih znanja i vještina u obavljanju poslova.

Nakon donošenja Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Ministarstva odbrane, a u skladu sa Odlukom o organizacijsko-formacijskoj strukturi i brojnoj veličini Vojske, donijeti su osnovni kriterijumi za određivanje formacijskih elemenata oficira, podoficira i civilnih lica u Ministarstvu odbrane, kao i izrada Formacije Ministarstva odbrane. Takođe, donijete su i izmjene i dopune Formacije Generalštaba i jedinica Vojske Crne Gore.

Ministarstvo je donijelo Plan organizovanja i sprovođenja služenja vojnih rokova 2025-2028, broj 0604-802/24-9864/6 od 11. novembra 2024. godine, kako bi se ostvario kontinuitet planske funkcije za organizovanje i sprovođenje vojnog roka.

Kako je Zakonom o dopunama Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju, propisano da se u poseban staž uračunava vrijeme provedeno na odsluženju vojnog roka, shodno Zakonu o upravnom postupku, izdato je preko 6.000 materijalnih akata uprave, od čega preko 5.900 uvjerenja, preko 200 pojedinačnih akata u formi rješenja, kao i preko 50 različitih vrsta saopštavanja, obavještenja, i sl. prema strankama i nadležnim fondovima penzijsko-invalidskog osiguranja. U toku je digitalizacija i formiranje elektronske baze podataka, odnosno skeniranje

preuzetih jediničnih i matičnih kartona vojnih obveznika od strane bivših vojno-teritorijalnih organa za 21 opštinu i njihova migracija na serveru ovog ministarstva.

6.2 MATERIJALNI RESURSI

6.2.1 Opremanje Vojske

U 2024. godini, fokus Ministarstva bio je usmjeren na opremanje deklariranih jedinica, u skladu sa Strategijskim pregledom odbrane, Dugoročnim planom razvoja odbrane 2019-2028, NATO ciljevima sposobnosti i razvojem kapaciteta na nacionalnom nivou.

Značajno je istaći potpisivanje Tehničkog aranžmana između Ministarstva odbrane Crne Gore i ministra odbrane Republike Francuske za nabavku patrolnih brodova, koje je realizovano 18. jula 2024. godine. Navedeni Tehnički aranžman bio je osnov za potpisivanje Ugovora između Ministarstva odbrane Crne Gore i kompanije „KERSHIP“ osnovane u Francuskoj o gradnji i nabavci dva vanobalna patrolna broda tipa OPV60M i povezanih usluga u vrijednosti od 120.000.000 EUR, koje je realizovano 29. oktobra 2024. godine.

Nastavljena je realizacija Ugovora o nabavci 65 lako oklopljenih patrolnih vozila (Joint Light Tactical Vehicle - JLTV), zaključenim sa Vladom SAD u oktobru 2019. godine (FMS program), vrijednog 36.406.372,00 USD. Do sada je isporučeno 61 vozilo sa radioničkom opremom i alatom, dok se isporuka preostalih vozila očekuje u 2025. godini.

Takođe, preduzimane su aktivnosti za realizaciju Implementacionog sporazuma sa Vladom Države Izrael koji se odnosi na kupovinu 55 daljinski upravljivih oružnih stanica (Remote Controlled Weapon Station - RCWS) i druge vojne opreme, vrijednog 31.766.527 EUR. Do kraja 2024. godine, na osnovu ovog Implementacionog sporazuma isporučeno je 50, dok se isporuka preostalih 5 stanica i druge vojne opreme očekuje tokom 2025. godine. Uporedo sa navedenim, sa Vladom Države Izrael ugovorena je i nabavka minobacača 120mm.

U novembru 2024. godine, u saradnji sa Ministarstvom odbrane R. Slovenije, Ministarstvo je obezbijedilo dodatni dinamički simulator za vozila JLTV 4x4 sa integrisanim stanicama za naoružavanje visoke rezolucije (vrijednost nabavke 1.200.000,00 EUR). Takođe, realizovana je i nabavka 6 bespilotnih letilica tipa BELIN (vrijednost nabavke iznosi 1.220.000,00 EUR i uključuje dokumentaciju i obuku).

Takođe, 12. decembra 2024. godine u cilju održavanja BELL helikoptera potpisan je Ugovor između Vlade Crne Gore, koju predstavlja Ministarstvo i Njegovog visočanstva Kralja u pravu Kanade, kojeg predstavlja Kanadska privredna korporacija „VISTA“.

Implementacioni sporazum između Vlade Crne Gore, koju zastupa Ministarstvo i Vlade Države Izrael, koju zastupa Ministarstvo odbrane Države Izrael potpisan je 15. decembra 2024. godine i odnosi na kupoprodaju sistema za ometanje bespilotnih letjelica (antidrone) za Ministarstvo, čija vrijednost iznosi 4.056.283,00 EUR.

U cilju ostvarivanja saradnje u oblasti vojne opreme, dana 16. decembra 2024. godine, potpisan je Implementacioni aranžman između Ministarstva odbrane Crne Gore i Ministarstva odbrane Republike Italije, koji se odnosi na nabavku vojnih logističkih vozila i povezane logističke podrške, održavanja i obuke, vrijednog 20.140.000,00 EUR.

6.2.2 Remont i održavanje

Remont i održavanje sredstava naoružanja i vojne opreme izvršeni su planiranom dinamikom, u skladu sa raspoloživim finansijskim sredstvima:

- izvršen je kontrolno tehnički pregled svih dehermetizovanih i inicijalnih ubojnih sredstava i svih specijalnih upaljača, u vojnom objektu „Brezovik“;
- izvršen je kontrolno-tehnički pregled svih količina naoružanja trupnih rezervi u jedinicama Vojske, sredstava na upotrebi i sredstava u nastavnim servisima;
- izvršena je primopredaja dva sertifikovana ADR vozila (21. novembra 2024. godine) u okviru projekta Misije OEBS u Crnoj Gori “Ublažavanje bezbjednosnih rizika za SALW/SCA u Crnoj Gori”;
- realizovane su protivpožarne obuke pripadnika Vojske sa posebnim akcentom na visoko rizična mjesta kao što su magacini ubojnih sredstava (sprovedene su dvije obuke, prva je realizovana u maju 2024. godine u Stokholmu, a druga u Podgorici) u okviru projekta Misije OEBS u Crnoj Gori “Ublažavanje bezbjednosnih rizika za SALW/SCA u Crnoj Gori”;
- Vlada Crne Gore je zaključkom broj 07-010/24-9336/2 od 23. septembra 2024. godine, usvojila Tehnički sporazum između Ministarstva odbrane Republike Slovenije i Ministarstva odbrane Crne Gore u vezi sa pružanjem podrške u oblasti termičkog i hemijskog testiranja stabilnosti pogonskih goriva;
- u okviru Sporazuma o poravnanju međusobnih potraživanja po Ugovoru o razmjeni starog naoružanja, vojne opreme i municije za novu municiju uz primjenu principa jednakih vrijednosti i uzajamnih davanja između Ministarstva i kompanije "Montenegro Defence Industry" d.o.o. Podgorica, Ugovora o kupoprodaji viškova naoružanja i vojne opreme Vojske i Komisionog ugovora izvršeno je preuzimanje i isporuka naoružanja i vojne opreme;
- realizacijom određenih postupaka nabavki izvršena je isporuka pojedinih ubojnih sredstava;
- na osnovu Implementacionog sporazuma između Vlade Crne Gore i Vlade Države Izraela, od 15. decembra 2019. godine, izvršen je prijem sredstava od privrednog društva „Montenegro Defence Industry“ d.o.o. Podgorica;
- izvršeno je više donacija Ministarstvu odbrane Ukrajine (u količini od 34,18 tona);
- pokrenute su tri reklamacije ubojnih sredstava;
- realizovana su dva regionalna i dva nacionalna sastanka - MAPA puta za održivo rješenje za suzbijanje nedozvoljenog posjedovanja i trgovine malokalibarskim i lakim oružjem/ vatrenim oružjem i pripadajućom municijom za Zapadni Balkan. Tom prilikom, ostale jurisdikcije i međunarodne organizacije upoznale su se sa procesom rješavanja viškova ubojnih sredstava Vojske, kao i sa njenim potrebama kada je riječ o sistemskom praćenju stanja ubojnih sredstava i sigurnom skladištenju;
- zaključen je Ugovor o pružanju usluge generalnog remonta tri haubice i nišanskih sprava 122 mm D30 između Ministarstva odbrane Crne Gore i privrednog društva „ZETA CAR“ d.o.o. Podgorica, vrijednosti 199.867,80 EUR.

6.2.3 *Opravka i servisiranje motornih vozila i drugih tehničkih sredstava*

Na osnovu potpisanih ugovora vršene su opravke i servisiranje motornih vozila, inženjerskih mašina, specijalnih vozila (dizalice, cisterne itd.) i drugih tehničkih sredstava iz domena nižeg i višeg stepena održavanja, kao i nabavke akumulatora, pneumatika i rezervnih djelova.

Finansijski aspekti ugovora su sljedeći:

- Održavanje motornih vozila: 239.000,03 EUR;
- Održavanje inženjerskih mašina: 86.500,00 EUR;
- Akumulatori: 12.000,00 EUR.

6.2.4 Nabavka, remont i održavanje sredstava Mornarice

Opremanje Vojske u 2024. godine obilježilo je potpisivanje Tehničkog aranžmana i Ugovora o gradnji i nabavci dva vanobalna patrolna, za potrebe Mornarice Vojske.

Pored navedenog, realizovano je:

- tekuće održavanje plovnih objekata, ukupne vrijednosti 41.086,61 EUR;
- dokovanje plovnih objekata Pučinski remorker PR-41 i Patrolni brod P-105 u saradnji sa brodogradilištem „Adriatic 42“, ukupne vrijednosti 539.773,99 EUR;
- nabavka robe za potrebe Mornarice Vojske, ukupne vrijednosti 476.359,5 EUR;
- ugradnja i integracija opreme za modernizaciju sistema za nadzor mora i upravljanje akvatorijom u Mornarici Vojske, ukupne vrijednosti 747.780,00 EUR.

Takođe, kroz postupak jednostavnih nabavki realizovane su sledeće odluke:

- Odluka Ministarstva o sprovođenju postupka za nabavku potrošnog materijala za uređenje nadvodnog dijela trupa, palube i nadgrađa Patrolnog broda P-105, u iznosu od 5.284,81 EUR bez uračunatog PDV;
- Odluka o sprovođenju postupka za nabavku gasnih mješavina, u iznosu 3.999,00 EUR bez uračunatog PDV;
- Odluka o sprovođenju postupka za nabavku absorbensa, u iznosu 7.995,87 EUR bez uračunatog PDV;
- Odluka o sprovođenju postupka za uslugu opravke pumpi-brizgaljki na desnom glavnom motoru na P-105, u iznosu 3.999,00 EUR bez uračunatog PDV;
- Odluka o sprovođenju postupka za nabavku opreme za sanaciju oštećenja na potonulom plovnom objektu DBM-241, u iznosu 4.132,23 EUR bez uračunatog PDV.

6.2.5 Rješavanje viškova ubojnih sredstava

Količina UbS je smanjena za 599,54 tona i 3.541 komada naoružanja i drugih borbenih sredstava.

U skladištima Vojske Crne Gore zaključno sa 31.decembrom 2024. godine nalazi se 400,98 tone viškova ubojnih sredstava, od čega:

- 287,87 tona će preventivno biti uništeno u organizaciji Ministarstva odbrane;
- 113,12 tona će u zavisnosti od kvalitativnog stanja biti predmet uništavanja, prodaje i/ili će se koristiti za obuku.

6.2.6 Rješavanje pitanja prodaje otpisanih, neperspektivnih i viškova pokretnih sredstava Motorna vozila

Prodaja suvišnih putničkih i terenskih motornih vozila Ministarstva i Vojske realizovana je kroz tri javna poziva za prikupljanje ponuda za licitaciju pokrenutih u 2023. godini, jednog javnog poziva za prikupljanje ponuda za licitaciju u 2024. godini i Ugovora o kupoprodaji sa preduzećem Deponija d.o.o, Podgorica.

Na osnovu tri javna poziva iz 2023. godine prodato je 19 od 29 vozila i prihodovano je 39.987,75 EUR. Za preostala vozila sprovedena je četvrta javna licitacija dana 19. januara 2024. godine, kojom prilikom su prodana još dva vozila i prihodovano 1.182,22 EUR. Kako je nakon sprovedene četvrte licitacije ostalo još osam vozila započeta je procedura za rashodovanje istih.

Na osnovu zaključka Vlade Crne Gore broj 08-810/24-3688/2 od 11. jula 2024. godine, a u vezi sa prodajom rashodovanih vozila Deponiji d.o.o, Podgorica, potpisan je Ugovor o kupoprodaji vozila za rashod broj 07-426/24-7853 od 31. jula 2024. godine, na osnovu kojeg je Ministarstvo prihodovalo 2.087,40 EUR.

Sekundarne sirovine

Tokom 2024. godine objavljen je tender za procjenu sekundarnih sirovina i angažovanje ovlaštenog procjenitelja. Izveštaj procjenitelja se očekuje početkom 2025. godine.

6.2.7 Opšta logistika

Nabavka usluge transporta i drugih usluga (iznosi su bez PDV)

Tokom 2024. godine ugovoreno je:

Gorivo (veleprodaja):	454.545,45 EUR
Gorivo (maloprodaja):	83.939,32 EUR
Prevoz pripadnika VCG:	656.137,20 EUR
Tehnički pregled i registracija vozila:	27.020,76 EUR

Ishrana

Pripremanje hrane se realizuje u pet vojničkih restorana: Vojni aerodrom „Knjaz Danilo“ Zeta; i u kasarnama: „Milovan Šaranović“ u Danilovgradu; „Breza“ Kolašin; „Vladimir Knežević Voloda“ Pljevlja i „Pero Četković“ Bar.

Kako je Budžetom za 2024. godinu po ovom rashodu odobren znatno manji iznos od predloženog, pred kraj 2024. godine, preusmjeravanjem sredstava dodatno je opredijeljeno 400.000,00 EUR kako bi se obezbijedio kontinuitet nabavke.

Uniforme i druga odjeća

Izvršena je isporuka maskirne uniforme u ukupnom iznosu od 6.200.000,00 EUR, po osnovu Implementacionog aranžmana između Ministarstva odbrane Italije i Ministarstva odbrane Crne Gore, koji je potpisan na iznos od 8.000.000,00 EUR.

Za preostali iznos od 1,8 miliona dostavljeno je mandatno pismo i veličinski brojevi, a isporuka se očekuje tokom 2025. godine.

6.2.8 Međunarodne aktivnosti u oblasti logistike

Saradnja sa NATO

a) Razvoj sposobnosti strategijskog transporta

Strategijski transport Vojske moguće je realizovati na sljedeće načine:

- bilateralni ili multilateralni aranžmani sa tzv. okvirnim (framework) nacijama. Okvirne nacije su zemlje u čijim kontingentima Vojska Crne Gore učestvuje u međunarodnim misijama i NATO aktivnostima,
- članstvo Crne Gore u međunarodnim organizacijama ili korištenje usluga međunarodnih projekata koje obezbjeđuju usluge strategijskog transporta, kao što su NATO usluge transporta (NATO Transportation Services - NTS), Međunarodno rješenje strateškog vazdušnog transporta (Strategic Airlift International Solution - SALIC), Strateški vazdušni transport (Strategic Airlift Capability - SAC) i Atinski

multinacionalni koordinacioni centar za transport (Athens Multinational Shipping Coordination Centre - AMSCC);

- angažovanje nacionalnih kompanija, kao što su MonteCargo i/ili Air Montenegro.

b) Pristupanje NATO uslugama transporta (NATO Transportation Services (NTS))

Ministarstvo je procijenilo da su usluge transporta NATO Agencije za nabavke i snadbijevanja (NATO Support & Procurement Agency - NSPA) koje se obezbjeđuju članstvom Crne Gore u organizaciji NATO usluge transporta (NATO Transportation Services - NTS) najpovoljnija opcija za ostvarivanje sposobnosti strategijskog transporta, prije svega vazdušnog i pomorskog. U skladu s tim, Crna Gora je 2024. godine postala članica NTS. Radi se o multimodalnom sistemu s rutinskim i urgentnim avio, pomorskim ili drumskim transportom, koji pored transporta nudi i usluge carinjenja i osiguranja. Prilikom transporta koristi vojna i komercijalna vozila, uključujući i transport municije i klasifikovane robe. Prednost ovog modela je što nema troškova članarine, već se plaćanje vrši samo prilikom korišćenja usluge.

Za sada, strategijski transport većeg obima (prevoz ljudstva i sredstava jedinica koje se angažuju na međunarodnim zadacima) i dalje ćemo rješavati putem bilateralnih ili multilateralnih sporazuma sa okvirnim nacijama u čijem sastavu će biti naši kontingenti.

U narednom periodu mogući su dalji razgovori sa domaćim institucijama i kompanijama u cilju sagledavanja opcija za uspostavljanje stand-by aranžmana za transport opreme Vojske na operativnom i strategijskom nivou.

c) Katalog sposobnosti (Capability Catalog - CAPCAT)

U skladu sa Konceptom podrške Crne Gore, kao zemlje domaćina, savezničkim snagama (Host Nation Support - HNS)³, i obavezama koje proizilaze iz članstva u NATO, Crna Gora je dužna da precizno definiše kapacitete pojedinačnih organa državne uprave za odobravanje i upotrebu raspoloživih kapaciteta za HNS.

Mogućnosti i kapaciteti za pružanje usluga HNS se evidentiraju i ažuriraju u okviru Kataloga sposobnosti Crne Gore (Capability Catalog - CAPCAT), koji je klasifikovani dokument odgovarajućim stepenom tajnosti. Ministarstvo je nosilac izrade CAPCAT za Crnu Goru, koji je tokom godine ažuriran i isti će biti dostavljen u NATO.

d) NATO Partnerstvo za operativno-logističku podršku (OLSP)

NATO Partnerstvo za operativno-logističku podršku (Operational Logistics Support Partnership - OLSP) je mehanizam saradnje u okviru NSPA koji omogućava državama članicama NATO da organizuju zajedničke aktivnosti logističke podrške i usluga, u cilju smanjenja troškova i logističkog angažovanja. Administrativna struktura OLSP objedinjava zahtjeve više zemalja i obezbjeđuje njihovo rješavanje u okviru jednog ugovora za određena sredstva ili uslugu, na koji način se u načelu smanjuje nabavna cijena i postižu povoljniji uslovi ugovaranja sredstava ili usluga. Troškovi administrativnog rada OLSP pokrivaju se od članarina zemalja članica ovog partnerstva.

Crna Gora je od 1. marta 2024. godine u probnom („trial“) statusu članstva. Tokom ovog perioda ne plaća se članarina, a uživa se veći broj benefita koje proizilaze iz punopravnog

³ Vlada Crne Gore usvojila Koncept podrške zemlje domaćina (HNS) zaključkom broj 07-6040 od 31.10.2019. godine.

članstva u ovom mehanizmu saradnje. Do isteka ovog perioda (28. februara 2025. godine) biće donijeta odluka o eventualnom punopravnom članstvu Crne Gore u OLSP mehanizmu saradnje NATO zemalja.

e) Ostali oblici saradnje sa NATO-om u oblasti logistike

Ostali oblici saradnje realizuju se učešćem na sastancima u NATO tijelima: NATO konferencija nacionalnih Direktora za naoružanje (Conference of National Armaments Directors - CNAD), Logistički komitet (Logistic Committee - LC), LBDM (Land Battle Decisive Munitions) Inicijativa, kao i drugim komitetima i radnim grupama.

Saradnja sa Organizacijom za evropsku bezbjednost i saradnju (OEBS)

U okviru projekta „Ublažavanje bezbjednosnih rizika za SALW/SCA u Crnoj Gori“, koji Ministarstvo implementira u saradnji sa Misijom OEBS u Crnoj Gori, kompanija „Bates“ izradila je Glavni projekat za vojno skladište „Brezovik“ i isti je uputila revidentu na mišljenje.

U okviru navedenog projekta, u novembru 2024. godine Misija OEBS u Crnoj Gori je Vojsci isporučila dva sertifikovana vozila opremljena ADR platformama za podizanje tereta i kontejnerima za transport opasnih materija, ukupne vrijednosti 549.060,98 EUR. Donirana specijalizovana vozila, namijenjena su za bezbjedan prevoz opasnih materija, u skladu sa Evropskim sporazumom o međunarodnom drumskom prevozu opasne robe.

Pored ovih vozila, u okviru istog projekta, 06. juna 2024. godine donirana je i oprema za prevenciju od požara.

Regionalni sastanak direktora za naoružanje i logistiku (ALCM)

U periodu od 12-14. novembra 2024. godine održan je 11. Regionalni sastanak za naoružanje i logistiku (Armaments and Logistics Cooperation Meeting - ALCM), u Sarajevu, Bosna i Hercegovina. Na sastanku su učestvovali predstavnici Bosne i Hercegovine, R. Austrije, Crne Gore i R. Slovenije.

Fokus sastanka bio je na unapređenju saradnje u oblasti logistike i naoružanja. Diskutovane su teme kao što su planiranje odbrambenog budžeta, modernizacija i razvoj odbrambenih sposobnosti. Naglasak je stavljen na važnost zajedničkih nabavki i razmjene najboljih praksi, najviše u pogledu sprovođenja vladinih (Gov-to-Gov) sporazuma. Sastanak je zaključen dogovorom o nastavku i unapređenju dijaloga i saradnje, uz odluku da će domaćin sljedećeg ALCM sastanka u 2025. godini biti naknadno određen.

Bilateralna saradnja u oblasti logistike

Najvažnije aktivnosti po pitanju bilateralne saradnje u oblasti logistike u 2024. godini bile su usmjerene na:

- Intenzivnu saradnju sa SAD na polju jačanja kapaciteta Vojske i donaciju opreme;
- posjetu Ministarstvu odbrane R. Italije na temu nabavki putem Gov-to-Gov sporazuma (uniforma i vojna logistička vozila);
- posjetu Ministarstvu odbrane R. Francuske na temu nabavki patrolnih brodova;
- posjetu Ministarstvu odbrane R. Slovenije na temu nabavki i infrastrukturnih projekata;
- posjetu Danima industrijske saradnje u oblasti odbrane (ICDDA) u Ankari i razgovor sa predstavnicima SSB Agencije (R. Turska).

Logistička podrška jedinicama u međunarodnim misijama

Logistička podrška jedinicama Vojske koje se angažuju van teritorije Crne Gore u međunarodnim misijama i vježbama obezbjeđuje se putem bilateralnih aranžmana koji se sklapaju sa vodećim nacijama.

S obzirom da kontingent Vojske doprinosi NATO isturenim kopnenim snagama (Forward Land Forces – FLF) u Bugarskoj od januara 2023. godine, te da tokom svog angažmana koriste Oshkosh JLTV vozila, osnovno održavanje ovih motornih vozila realizuje se angažovanjem Nacionalnog elementa za podršku (National Support Element), koji čine pripadnici Bataljona za podršku Vojske.

6.2.9 Donacije

Donacije prema Ministarstvu odbrane Crne Gore

Ostvarene su bilateralnom saradnjom sa zemljama partnerima i to: Sjedinjenim Američkim Državama, SR Njemačkom i R. Turskom, kao i Evropskom Unijom.

Donacije Sjedinjenih Američkih Država:

a) Foreign Military Financing (FMF)

U toku 2024. godine vršena je realizacija više predmeta iz prethodnih godina:

Predmet MJ-B-UBB (komunikaciona oprema):

- ukupna vrijednost: 10.343.058,00 \$;
- vrijednost donacije opreme isporučene tokom 2024. godine: 47.673,80 \$;
- ostatak opreme očekujemo u toku 2025. godine.

Predmet MJ-P-LAC (EOD oprema):

- ukupna vrijednost: 800.000,00 \$;
- vrijednost donacije opreme isporučene tokom 2024. godine: 3.506,72 \$;
- ostatak opreme očekujemo u toku 2025. godine.

b) Foreign Military Sales (FMS) - Countering Russia Influence Found (CRIF)

Iz ovog fonda doniraju se sredstva koja se mogu koristiti za potrebe jačanja kapaciteta u oblasti sajber bezbjednosti, izgradnju IT mreže i drugo. U toku 2024. godine nastavljena je realizacija više predmeta iz prethodnih godina:

Predmet MJ-B-UAV (podrška eksperata u oblasti sajber odbrane):

- ukupna vrijednost: 2.155.914,00 \$;
- eksperti angažovani do februara 2025. godine, dok je u toku spostupak za produženje podrške do kraja 2025 godine.

Predmet MJ-B-UBA (IT oprema):

- ukupna vrijednost: 8.032.377,00 \$,
- vrijednost donacije opreme isporučene tokom 2024. godine: 406.180,00 \$.

Predmet MJ-P-LAE (radarska/senzorska i IT oprema):

- ukupna vrijednost: 7.650.000,00 \$;
- vrijednost donacije opreme isporučene tokom 2024. godine: 4.034.274,40 \$.

c) Program 333

U junu 2024. godine isporučena su četiri brza čamca sa pratećom opremom za potrebe Mornarice Vojske, na osnovu Sporazuma o donaciji između Ministarstva odbrane Crne Gore i SAD potpisanim u septembru 2021. godine, u vrijednosti od 10.693.840,00 \$.

Donacija SR Njemačke:

Savezno Ministarstvo odbrane SR Njemačke, u novembru 2024. godine, doniralo je Ministarstvu dva specijalizovana vojna ambulantna vozila „DINGO“ sa paketom rezervnih djelova, u vrijednosti od 4.544.542,05 EUR. Ova donacija je realizovana na osnovu Sporazuma o donaciji iz 2021. godine.

Donacija Republike Turske:

Na osnovu petogodišnjeg Sporazuma o vojnoj finansijskoj saradnji između Vlade Crne Gore i Vlade R. Turske, ova država donira sredstva za potrebe Vojske iz proizvodnog programa turskih kompanija. Ukupna vrijednost donacije iznosi 100.000.000,00 TL. Do sada je realizovana donacija motornih vozila (tokom 2023. godine) u iznosu od 1.196.817,76 \$, dok se realizacija sredstava u iznosu od 369.790,00 \$, opredijeljenih u 2023. godini, očekuje tokom 2025.godine.

Donacije Evropske Unije:

Na osnovu odluke Evropske unije o finansiranju nabavke opreme za države članice Balkan Medical Task Force (BMTF), Crna Gora je, 15. januara 2024. godine, sa organizacijom Enhancing Human Security - ITF potpisala Memorandum o razumijevanju o nabavci opreme ukupne vrijednosti do 700.000,00 EUR. U maju 2024. godine, izvršena je isporuka medicinske opreme vrijednosti 18.480,00 EUR, dok se isporuka preostale opreme očekuje tokom 2025. godine.

Donacije Ministarstva domaćim subjektima

Na osnovu Rješenja ministra odbrane o ustupanju pokretnog sredstva na trajno korišćenje bez novčane nadoknade za potrebe Dobrovoljnog vatrogasnog društva „Luštica“, broj 0701-810/23-7529/4 od 23. aprila 2024. godine, ustupljeno je motorno vozilo FAP 1314 ACV, procijenjene vrijednosti 1.500,00 EUR.

6.2.10 Infrastrukturna i nepokretnosti

Investicioni radovi

Realizacijom investicionih radova u vojnom krugu poboljšani su uslovi za život i rad organizacionih jedinica Ministarstva odbrane, Komandi i jedinica Vojske Crne Gore.

Najznačajnije aktivnosti koje su realizovane u 2024. godini su:

- završeni radovi na rekonstrukciji benzinske pumpe u Kasarni „Milovan Šaranović“ u Danilovgradu (vrijednost radova 633.722,07 EUR);
- završeni radovi na rekonstrukciji elektro instalacija jake struje na objektu KN-21 u Kasarni „Marko Miljanov Popović“ u Podgorici (vrijednost radova 43.994,31 EUR);

- izvršena usluga vršenja stručnog nadzora nad rekonstrukcijom elektrotehničkih instalacija jake struje na objektu KN-21 u Kasarni "Marko Miljanov Popović" u Podgorici (vrijednost usluge 2.359,50 EUR);
- završeni radovi na priključenju objekta u Morinju na elektrodistributivnu mrežu, dok su u toku radovi na uređuju elektro instalacija u Kasarni „Milovan Šaranović“ u Danilovgradu (vrijednost radova 17.878,96 EUR);
- završeni radovi na pregledu i ispitivanju gromobranskih instalacija na objektima Ministarstva i Vojske (vrijednost radova 9.425,90 EUR);
- završena izrada DUP-a za vojnu lokaciju Pristan u Opštini Herceg Novi (vrijednost usluge 9.552,95 EUR);
- završena izrada i revizija tehničke dokumentacije za rekonstrukciju objekta KN-9 u Kasarni „Milovan Šaranović“ u Danilovgradu (vrijednost usluge 14.988,70 EUR);
- završena izrada tehničke dokumentacije za izmiještanje elektrotehničkih kablova ispod objekta bine u Kasarni „Milovan Šaranović“ u Danilovgradu (vrijednost usluge 1.100,00 EUR);
- završen tehnički pregled izvedenih radova na rekonstrukciji benzinske pumpe u Kasarni „Milovan Šaranović“ u Danilovgradu (vrijednost usluge 5.445,00 EUR);
- završen tehnički pregled izvedenih radova na rekonstrukciji elektro instalacija jake struje na objektu KN-21 u Kasarni „Marko Miljanov Popović“ u Podgorici (vrijednost usluge 1.773,00 EUR);
- završen tehnički pregled izvedenih radova na izgradnji prijavnice u Kasarni „13 Jul“ u Nikšiću (vrijednost usluge 1.452,00 EUR);
- završena izrada i revizija tehničke dokumentacije za rekonstrukciju objekta Vojnog arhiva i DEPO-a u Kasarni „Marko Miljanov Popović" u Podgorici (vrijednost usluge 8.397,40 EUR);
- završena izrada i revizija glavnog projekta izgradnje objekta Komande u Kasarni „Milovan Šaranović“ u Danilovgradu (vrijednost usluge 36.045,90 EUR);
- završena izrada i revizija glavnog projekta za izgradnju hangara za lako oklopna vozila u Kasarni "Vladimir Knežević Volođa" u Pljevljima (vrijednost usluge 26.561,92 EUR);
- završena izrada i revizija tehničke dokumentacije za rekonstrukciju objekta KN-65/66 na Vojnom aerodromu "Knjaz Danilo" u Podgorici (vrijednost usluge 28.435,00 EUR);
- izvršena usluga vršenja stručnog nadzora nad izgradnjom benzinske pumpe u Kasarni „Milovan Šaranović“ u Danilovgradu (vrijednost usluge 18.755,00 EUR).

Imovinsko-pravni poslovi

Ministarstvo je tokom 2024. godine primilo, kontrolisalo i isplatilo račune za održavanje zajedničkih elemenata stambenih zgrada, koje su ispostavile Skupštine etažnih vlasnika zgrada u kojima se nalaze prazni stanovi i poslovni prostori sa kojima upravlja i koje koristi Ministarstvo. Za ovu namjenu je u 2024. godini isplaćena vrijednost od cca 5.210,00 EUR.

Takođe, od zakupa poslovnih prostora i otkupa stanova, u 2024 godini, ostvareni su značajni prihodi koji se uplaćuju u budžet Crne Gore, što je prikazano u tabeli (*Prilog br. 3*).

6.2.11 Standardizacija i kodifikacija u odbrani

Ministarstvo je utvrdilo Plan standardizacije za 2024. godinu, kojom prilikom je utvrđena potreba usklađivanja sa novim edicijama NATO standarda i definisana su četiri predloga za izmjenu postojećih standarda, kao i devet predloga za preuzimanje NATO standarda sa ciljem da postanu novi standardi odbrane. Crna Gora je zaključno sa 2024. godinom usvojila 191 standard.

Ministarstvo je izvještavalo NATO o potvrđivanju (ratifikaciji) i implementaciji standarda putem platforme „e-reporting tool”, po sljedećem:

- nosioci poslova standardizacije primili su zahtjeve za davanje predloga nacionalnog odgovora o potvrđivanju (ratifikaciji) za ukupno 67 standarda. Preko platforme “e-reporting tool” unešena su 42 Nacionalna odgovora o potvrđivanju (ratifikaciji). Do sada su unešena 424 standarda, od čega je 330 aktivnih odgovora (aktivnih standarda u NATO);
- nosioci poslova standardizacije primili su zahtjeve za davanje predloga nacionalnog odgovora o implementaciji NATO standarda za ukupno pet standarda. Preko platforme “e-reporting tool” unešena su četiri standarda. Do sada je unešeno 60 standarda o implementaciji, od čega je 56 aktivnih odgovora (aktivnih standarda u NATO).

Takođe, Ministarstvo je učestvovalo u radu NATO Komiteta za standardizaciju (Committee for Standardisation - CS), kao i Menadžment grupe za standardizaciju (Standardisation Management Group - SMG).

Na temu standardizacije i uloge standardizacijskih procesa u odbrani za zaposlene u Ministarstvu i Vojsci organizovano je više obuka.

U dijelu obaveza koje se odnose na NATO Kodifikacioni sistem (NATO Codification System - NCS), dodjeljeno je 37 NCAGE kodova pravnim licima (24 privrednim društvima, deset nevladinim organizacijama, tri ostalim subjektima), dok su za 18 pravnih lica promijenjeni podaci u NCAGE kodu. Pored navedenog, kodifikovano je deset novih proizvoda i tim proizvodima je dodijeljen NSN broj, dok su za dva proizvoda promjenjeni podaci u NSN broju.

Tokom 2024. godine nije bilo inostranih zahtjeva za korišćenje crnogorskih proizvoda sa dodijeljenim NSN brojem. Za jedno novo sredstvo (proizvod koji se proizvodi u inostranstvu), Vojska Crne Gore je upisana kao korisnik.

Svi podaci vezani za NCAGE kodove i NSN brojeve su razmjenjeni kroz NATO mailbox sistem (NATO Mailbox System - NMBS) radi objavljivanja u NATO glavni katalog referenci za logistiku.

6.2.12 Realizacija Plana javnih nabavki

Na osnovu odobrenog budžeta, Ministarstvo je izradilo i donijelo planove nabavki za budžetsku 2024. godinu.

Planom javnih nabavki predviđeno je sprovođenje 142 postupka javnih nabavki, od čega 72 postupka za nabavku roba, šest postupaka za nabavku radova i 64 postupka za nabavku usluga, ukupne procijenjene vrijednosti od 15.391.264,00 EUR bez uračunatog PDV-a, odnosno 18.322.359,06 EUR sa uračunatim PDV-om (PDV je u vrijednosti od 2.931.095,06 EUR).

Finansijska sredstva u iznosu od 15.184.652,43 EUR bez uračunatog PDV-a (vrijednost PDV-a iznosi 2.887.706,63 EUR) planirana su shodno rasporedu sredstava po izdacima i ekonomskoj klasifikaciji u budžetu Ministarstva odbrane za 2024. godinu, pri čemu je za jedan postupak javne nabavke u iznosu od 206.611,57 EUR bez uračunatog PDV-a (vrijednost PDV-a iznosi 43.388,43 EUR), planirano da izvor finansiranja bude obezbijeđen iz sopstvenih prihoda Ministarstva.

U toku budžetske 2024. godine, dva puta je izmijenjen plan javnih nabavki i posljednjom izmjenom, od 12. novembra 2024. godine, planirano je sprovođenje 160 postupka javnih nabavki, od čega 80 postupka za nabavku roba, osam postupaka za nabavku radova i 72 postupka za nabavku usluga, ukupne procijenjene vrijednosti u iznosu od 16.752.732,05 EUR bez uračunatog PDV-a, odnosno 19.957.609,83 EUR sa uračunatim PDV-om.

Planom posebnih javnih nabavki u oblasti odbrane i bezbjednosti predviđeno je sprovođenje 44 postupka nabavki, od čega 13 postupaka za nabavku roba, četiri postupaka za nabavku radova i 27 postupka za nabavku usluga, ukupne procijenjene vrijednosti u iznosu od 3.349.786,60 EUR bez uračunatog PDV-a, odnosno 4.049.041,79 EUR sa uračunatim PDV-om (PDV je u vrijednosti od 699.255,19 EUR), za koja su sredstva u cjelosti planirana odobrenim budžetom za tekuću godinu.

U toku budžetske 2024. godine, tri puta je izmijenjen plan posebnih javnih nabavki u oblasti odbrane i bezbjednosti i posljednjom izmjenom, od 12. novembra 2024. godine, planirano je sprovođenje 59 postupaka, od čega 14 postupaka za nabavku roba, četiri postupaka za nabavku radova i 41 postupak za nabavku usluga, ukupne procijenjene vrijednosti u iznosu od 3.014.818,03 EUR bez uračunatog PDV-a, odnosno 3.640.579,82 EUR sa uračunatim PDV-om.

Planom jednostavnih nabavki predviđeno je sprovođenje 61 postupka nabavki vrijednosti do 8.000,00 EUR bez uračunatog PDV-a, od čega 19 postupaka za nabavku roba i 42 postupka za nabavku usluga, ukupne procijenjene vrijednosti u iznosu od 323.334,52 EUR bez uračunatog PDV-a, odnosno 391.234,77 EUR sa uračunatim PDV-om (PDV je u vrijednosti od 67.900,25 EUR).

U toku budžetske 2024. godine, pet puta je izmijenjen plan jednostavnih nabavki i posljednjom izmjenom je predviđeno sprovođenje 90 postupka, od čega 24 postupaka za nabavku roba, jedan postupak za nabavku radova i 65 postupaka za nabavku usluga ukupne procijenjene vrijednosti u iznosu od 121.953,65 € bez uračunatog PDV-a, odnosno 147.026,03 € sa uračunatim PDV-om.

6.2.13 Zaštita resursa

Zaštita i zdravlje na radu

Za pripadnike Vojske koji se upućuju u međunarodne misije i operacije pravovremeno su organizovane preventivne mjere zaštite i zdravlja na radu (medicinska priprema u smislu imunizacije i obezbjeđenja prve pomoći u terenskim uslovima, kao i obuka za bezbjedno obavljanje aktivnosti u vojnim operacijama van naše zemlje).

Posebna pažnja se posvećuje zaštiti zdravlja svih pripadnika Vojske, a prije svega onih koji rade u specifičnim uslovima (piloti, mornari, ronionici i sl.) i za njih se na godišnjem nivou realizuju sistematski i specijalistički pregledi. Takođe, za pripadnike Vojske koji se uključuju u međunarodni saobraćaj, obezbjeđuje se pravovremena imunizacija iz programa obaveznih vakcina u skladu sa preporukama Instituta za javno zdravlje.

Izvršena je obuka ljudstva za rad na mjestima na kojima je potreban odgovarajući sertifikat (rukaoci dizalicama, manipulacija opasnim materijama, vozači autocisterni i viljuškara).

Zaštita od požara

U 2024. godini stanje sistema zaštite od požara održano je na zahtijevanom nivou.

U saradnji sa Misijom OEBS u Crnoj Gori realizovana je obuka za instruktore - protivpožarce. Osam instruktora, koji imaju sertifikat u oblasti protiv požarne zaštite, realizovalo je obuku za sve pripadnike Vojske koji se bave protiv-požarnom zaštitom.

Realizovana je nabavka neophodne protiv-požarne opreme (PP oprema) predviđena Planom javnih nabavki za 2024. godinu. Misija OEBS u Crnoj Gori je kroz projekat „Ublažavanje bezbjednosnih rizika za SALW/SCA donirala određenu količinu PP opreme, koja će biti zvanično uručena u narednom periodu.

U cilju preventivnog djelovanja i adekvatne pripreme za ljetnju sezonu, na nivou Kasarni su formirane jedinice privremenog karaktera koje su bile u stanju pripravnosti. Jedinice Vojske namijenjene za zaštitu od požara bile su angažovane na gašenju požara u sadejstvu sa civilnim jedinicama.

Planskim rješavanjem viškova ubojnih sredstava održava se zahtijevani nivo pirotehničke bezbjednosti svih skladišta. Posebno se vodilo računa da sva lako zapaljiva i ubojna sredstva budu pravilno uskladištena, da nema sredstava koja se čuvaju van namjenskih objekata, da se eksplozivne materije čuvaju u propisanoj ambalaži i da su uskladištene na način predviđen tehničkim propisima. Na ovaj način smanjena je na najmanju moguću mjeru mogućnost nastanka požara i eksplozija zapaljivih para i gasova sa dalekosežnim posljedicama.

Zaštita životne sredine

S obzirom na važnost ove oblasti na nacionalnom nivou, Ministarstvo je direktno, a često i posredno, uključeno u pripremi odgovora na razne izazove u ovoj oblasti. Ministarstvo učestvuje u radu Nacionalnog savjeta za održivi razvoj (NSOR), koji je formiran krajem 2021. godine. Takođe, uključeno je u izradu Plana zaštite morskog biodiverziteta u slučaju izlivanja ugljovodonika, a aktivno učestvuje i u radu Tehničkog komiteta za zaštitu životne sredine Instituta za standardizaciju Crne Gore (ISME/TK 010).

Identifikovane su sve materije u posjedu Ministarstva koje čine otpad visokog rizika, pa su na osnovu klasifikacije njihove toksičnosti preduzimane neophodne mjere i postupci kako bi se izbjegle akcidentne situacije. Znatne količine opasnog i neopasnog otpada su pripremljene za upućivanje na neutralizaciju (dana 27. januara 2025. godine potpisan je Ugovor sa ovlašćenom firmom za preuzimanje i neutralizaciju otpada „Hemosan“ d.o.o. Bar, a rok izvršenja Ugovora je 30 dana od dana zaključivanja istog).

Kao rezultat navedenih i drugih preventivnih aktivnosti u prethodnom periodu nije bilo akcidentnih situacija.

Ministarstvo posjeduje određene količine ambalažnog materijala na lokacijama Ministarstva i Vojske u Podgorici, Danilovgradu i Golubovcima. Imajući u vidu Zakon o životnoj sredini ("Službeni list Crne Gore", br. 052/16, 073/19, i 084/24), koji u članu 25 propisuje zaštitu od štetnog uticaja otpada, a sa ciljem da se unaprijede aktivnosti na očuvanju životne sredine, Ministarstvo je sa preduzećem „Deponija“ d.o.o. Podgorica usaglasilo tekst Sporazuma o poslovno-tehničkoj saradnji, na koji se čeka saglasnost Ministarstva finansija.

Zdravstvena zaštita i vojni sanitet

Akcentat je dat na organizovanju zdravstvene zaštite i prevencije pripadnika Vojske koji se upućuju u međunarodne misije i operacije. U tom smislu, obezbijedena je pravovremena imunizacija u skladu sa preporukama Instituta za javno zdravlje Crne Gore i definisan je način zdravstvene zaštite (prvi nivo zaštite), u skladu sa međunarodnim sporazumima i Konceptom podrške zemlje domaćina (Host Nation Support - HNS).

U cilju potpune i kvalitetne medicinske zaštite pripadnika Vojske, Ministarstvo je realizovalo redovnu nabavku potrebnih lijekova, medicinske opreme i aparata. U toku je procedura

obezbjedivanja posebno značajnih sredstava za zdravstvenu dijagnostiku (skener za rendgen kabinet) uz pripremu prostora za ovu specifičnu i vrlo zahtjevnu opremu. Za nastavak procesa nabavke očekuje se odluka Upravnog suda kojem se obratilo Ministarstvo⁴.

Na osnovu bilateralne saradnje realizovana je posjeta Vojno-medicinskoj akademiji u Beogradu, u cilju sagledavanja budućih oblika saradnje.

Unaprijeđena je saradnja između Kliničkog centra Crne Gore (KCCG) i Vojno-medicinskog centra Vojske, potpisivanjem Ugovora o saradnji u pojedinim oblastima zdravstvene zaštite.

6.3 BUDŽET ODBRANE

6.3.1 *Odobrena sredstva*

U skladu sa Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o budžetu Crne Gore („Službeni list Crne Gore“, br. 086/24), Ministarstvo je raspolagalo sa sredstvima u ukupnom iznosu od 79.856.821,34 EUR, od kojih su sredstva iz opštih prihoda iznosila 77.856.821,33 EUR, dok su preostala sredstva u iznosu 2.000.000,00 EUR odobrena iz sopstvenih prihoda, odnosno do visine njihovog ostvarenja.

Odobrena sredstva planirana su da, pored finansiranja tekućih obaveza, obezbijede ulaganja u opremu i modernizaciju Ministarstva i Vojske. Pored navedenog sa odobrenim sredstvima obezbijedeno je i ispunjavanje međunarodnih obaveza na polju izgradnje i očuvanja mira na regionalnom i globalnom nivou, kao i obaveza iz punopravnog članstva u NATO, sa posebnim akcentom na ispunjavanje obaveza iz paketa NATO ciljeva sposobnosti.

Tokom 2024. godine, shodno zaključcima Vlade Crne Gore, izvršeno je preusmjeravanje sredstava iz budžeta Ministarstva u ukupnom iznosu od 7.015.730,00⁵ EUR i preusmjeravanje u budžet Ministarstva u iznosu 1.608.528,60⁶ EUR.

6.3.2 *Realizacija budžeta*

Realizacija sredstava iz opštih prihoda budžeta iznosi 75.213.330,42 EUR odnosno 96,60% u odnosu na odobrena sredstva.

Pored sredstava iz opštih prihoda odredbama člana 6 Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o budžetu odobreno je i namjensko korišćenje sopstvenih prihoda do iznosa od 2.000.000,00 EUR. Na dan 31. decembar 2024. godine iz ovog izvora finansiranja ostvareno je 78.460,49 EUR odnosno 3,92% odobrenog iznosa, od kojih je realizovano 75.975,90 EUR ili 96,83% ostvarenih sredstava.

Na ime izdataka za opremanje i izgradnju, Ministarstvo je iz opštih prihoda budžeta raspolagalo sa sredstvima u ukupnom iznosu 20.792.783,53 EUR. Utrošak sredstava iznosio je 18.845.735,21 EUR odnosno 90,63% Od ovog iznosa sredstava na ime izdataka za opremu

⁴ Tužbeni zahtjev se odnosi na Rješenje Komisije za zaštitu prava u postupcima javnih nabavki broj UP 0906-216/2024 od 20.09.2024. godine zbog bitnih povreda odredaba Zakona o upravnom postupku, pogrešne primjene materijalnog prava, nepravilno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, konkretno zbog neprimjenjivanja odredbe člana 192 stav 2 tačka 2 Zakona o javnim nabavkama (ZJN) i pogrešne primjene materijalnog prava, odnosno člana 108 tačka 5 ZJN, u vezi sa ocjenom ispunjenosti osnova za isključenje privrednog subjekta iz postupka javne nabavke.

⁵ Sredstva su preusmjerena u Tekuću budžetsku rezervu u cilju plaćanja obaveza za nabavku dva patrolna broda, izmirenja obaveza prema Agenciji za nacionalnu bezbjednost i uplate sredstava FMS fondu (SAD).

⁶ Sredstva su preusmjerena u cilju izmirenja obaveza po osnovu pravosnažnih sudskih presuda, obaveza prema NATO Agenciji za komunikacije i informacije (NCIA) i obaveza po osnovu preuzimanja jednog zaposlenog iz Uprave za inspeksijske poslove.

utrošeno je 18.301.486,81 EUR ili 97,11%. Sredstva su utrošena za isplatu obaveza za nabavku dva patrolna broda, telekomunikacione i kompjuterske opreme, bespilotnih letjelica, kolektivne i individualne opreme za potrebe pripadnika Vojske, anti-dron sistema, mehanizacije i transportnih sredstava, implementaciju paketa ciljeva sposobnosti i opremanja Vojske u skladu sa NATO standardima.

U strukturi ukupno utrošenih sredstava Ministarstva u iznosu od 75.289.306,32 EUR (opšti i sopstveni prihodi) učešće personalnih izdataka iznosi 50,87%, tekućih izdataka 21,40%, kapitalnih izdataka 25,13% i obaveza iz prethodnog perioda 2,61%.

Pored sredstava utrošenih iz opštih i sopstvenih prihoda na ime otplate kredita, a koje otplaćuje Ministarstvo finansija, za nabavku opreme i sredstava za potrebe Vojske, isplaćeno je dodatnih 2.976.664,50 EUR.

Uzimajući u obzir ukupno isplaćena sredstva za sektor odbrane, učešće izdataka za opremanje i modernizaciju po NATO metodologiji obračuna troškova je 30,41%.

7. INFORMACIONO-KOMUNIKACIONI SISTEMI

Planiranje, organizovanje i upotreba informaciono-komunikacionih sistema (IKS) u Ministarstvu sprovedeno je u skladu sa Programom rada Ministarstva za 2024. godinu, Strategijom sajber bezbjednosti Crne Gore, Strategijom sajber bezbjednosti Vojske Crne Gore, redovnim mjesečnim planovima rada Ministarstva i dnevnim angažovanjem zaposlenih u Ministarstvu i Vojsci.

U cilju obezbjeđenja adekvatnog funkcionisanja i modernizacije sistema sajber bezbjednosti, preduzete su sljedeće aktivnosti:

- finalizacija rekonstrukcije Data Centra Ministarstva odbrane i Vojske Crne Gore;
- nastavak modernizacije mrežne i računarske opreme kroz fond Sjedinjenih Američkih Država CRIF 19;
- nastavak modernizacije mrežne i serverske opreme u IKS C1 mreži;
- nastavak implementacije dvostruke autentifikacije u IKS D1 mreži;
- kontinuiran rad na zaštitu korisničkih radnih stanica u IKS D1 mreži.

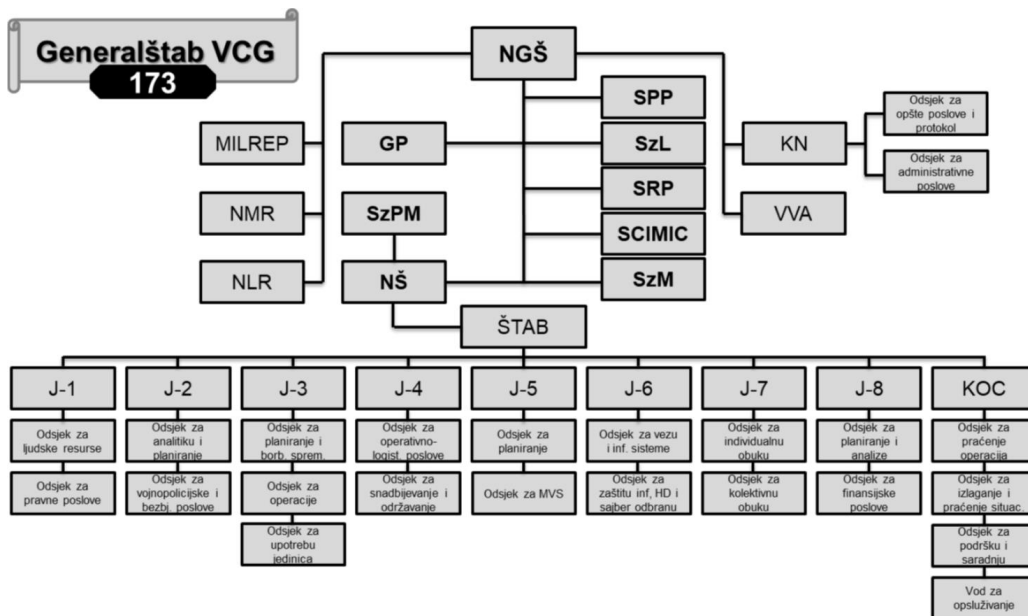
Realizovane su aktivnosti predviđene Akcionim planom za implementaciju Strategije sajber bezbjednosti Vojske Crne Gore 2023-2026. Sprovedeni su programi edukacije zaposlenih u Ministarstvu i Vojsci, iz oblasti zaštite informacija i sajber bezbjednosti (Security Awareness Program).

Izmirene su finansijske obaveze koje proizilaze iz:

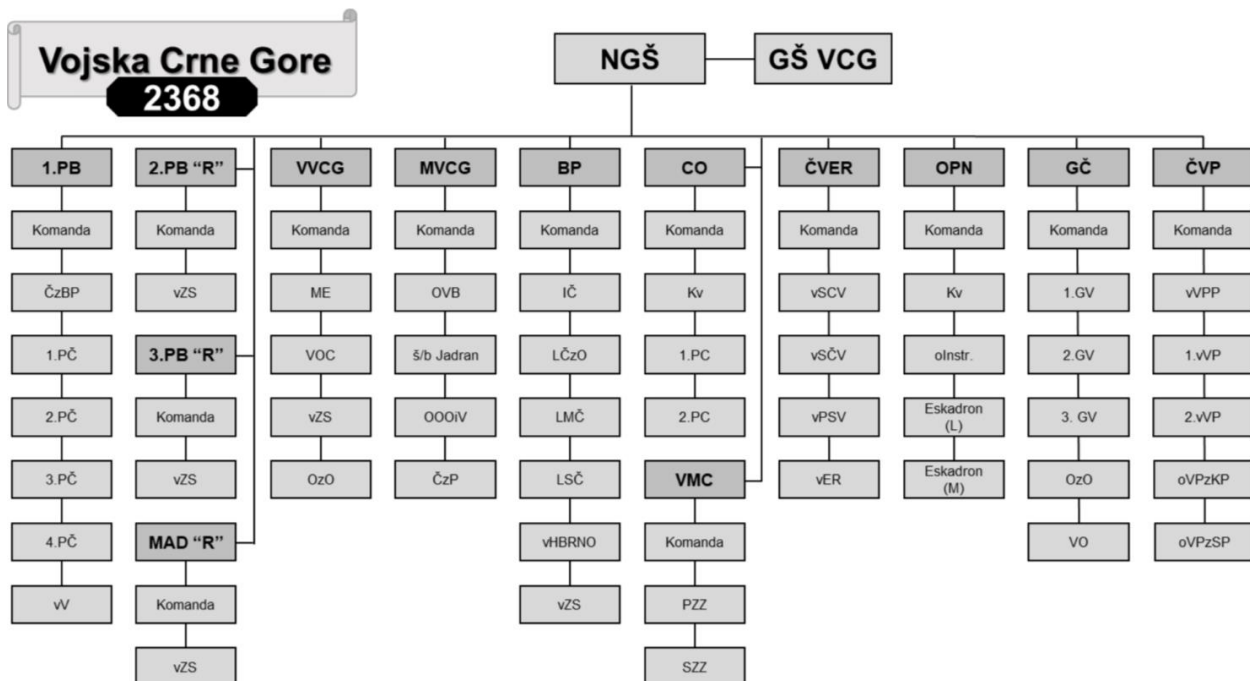
- članstva Crne Gore u NATO Centru izvrsnosti za kooperativnu sajber odbranu u Estoniji (NATO Cooperative Cyber Defence Centre of Excellence - NATO CCD COE);
- upotrebe telekomunikacionih usluga i servisa za Stalnu misiju Crne Gore pri NATO i Kancelariju Nacionalnog vojnog predstavnika u ACO, Mons;
- potreba na nacionalnom nivou, po osnovu paketa servisne podrške (Service Support Package – SSP) sa NCIA.

8. VOJSKA

8.1 ORGANIZACIJSKO-FORMACIJSKA STRUKTURA

Slika 1: Pregled organizacijske-formacijske strukture Generalštaba Vojske

Slika 2: Pregled organizacijske-formacijske strukture Vojske Crne Gore

8.2 UČEŠĆE VOJSKE U MEĐUNARODNIM OPERACIJAMA, MISIJAMA I AKTIVNOSTIMA

Učešće crnogorskih vojnika u međunarodnim misijama i operacijama sprovodi se u skladu sa Zakonom o upotrebi Vojske u međunarodnim snagama i učešću pripadnika operativne jedinice za zaštitu i spašavanje, policije i zaposlenih u organima državne uprave u mirovnim misijama i drugim aktivnostima u inostranstvu, dok o svakom pojedinačnom angažovanju odluku donosi Skupština Crne Gore.

Vojska je nastavila angažovanje u međunarodnim snagama u okviru NATO, EU i UN, sa težištem na angažovanju u NATO vođenim misijama i aktivnostima. Tokom 2024. godine, bilo je angažovano 115 pripadnika Vojske, po sljedećem:

- misija EU „ATALANTA” (European Union Naval Force (EU NAVFOR „ATALANTA”⁷) - pomorske snage EU angažovane u vodama Adenskog zaliva kod Somalije - dva pripadnika Vojske;
- misija UN u Zapadnoj Sahari (United Nations Mission for Referendum in Western Sahara (UN MINURSO⁸) - jedan pripadnik;
- operacija NATO snaga na Kosovu (NATO Kosovo Forces (KFOR⁹)) - četiri pripadnika;
- misija NATO u Iraku (NATO Mission in Iraq (NMI¹⁰)) - tri pripadnika;
- NATO aktivnost Isturenih kopnenih snaga (Forward Land Forces – FLF¹¹) u Republici Letoniji i u Republici Bugarskoj – 105 pripadnika.

Dva oficira Vojske bila su angažovana u operaciji „EU NAVFOR ATALANTA” (jedan u periodu februar-jun, a drugi u periodu jun-decembar), na brodovima Komande snaga (Force HQ).

U oktobru 2024. godine, izvršena je rotacija pripadnika Vojske angažovanog na poziciji štabnog oficira u Komandi misije KFOR u Prištini. Takođe, u aprilu i oktobru 2024. godine, izvršene su rotacije na pozicijama štabnih podoficira u misiji KFOR, kada je upućen po jedan pripadnik Vojske na period od šest mjeseci.

U februaru i avgustu 2024. godine izvršene su rotacije u NATO misiji u Iraku (NATO Mission in Iraq – NMI) , kada je upućen po jedan pripadnik Vojske na period od šest mjeseci. Kao dio regionalnih napora u borbi protiv terorizma, Ministarstvo je u okviru A-5 inicijative u novembru

⁷ Evropska unija je u decembru 2008. godine formirala pomorske snage EU NAVFOR Somalija i pokrenula pomorsku operaciju "EU NAVFOR „ATALANTA" kao odgovor na rastući nivo piraterije i oružanih pljački na morskome prostoru tzv. "Roga Afrike" i u Indijskom okeanu.

⁸ Misija Ujedinjenih nacija za referendum u Zapadnoj Sahari (United Nations Mission for the Referendum in Western Sahara - UN MINURSO) uspostavljena je Rezolucijom Savjeta bezbjednosti Ujedinjenih nacija broj 690 od 29. aprila 1991. godine. Na osnovu Odluke Skupštine Crne Gore, Vojska je uzela učešće u misiji UN MINURSO u Zapadnoj Sahari od 11. novembra 2016. godine slanjem dva oficira, a od oktobra 2018. godine učestvuje u misiji sa jednim oficirom. Pripadnici Vojske su angažovani u sastavu timova vojnih posmatrača UN, koji realizuju patrole radi sagledavanja situacije, kontrole poštovanja mirovnog sporazuma i izvještavanja nadležnih tijela UN. Na osnovu preporuke komande misije, Vojska od decembra 2020. godine upućuje pripadnice u navedenu mirovnu misiju.

⁹ Na osnovu Odluke Skupštine Crne Gore, Vojska učestvuje u operaciji KFOR na Kosovu sa štabnim oficirom (od 18. oktobra 2018. godine) na dužnosti zamjenika načelnika za inženjeriju u Odjeljenju za inženjeriju i planove u komandi misije (Priština, baza „Film City”). Do sada je upućeno ukupno šest oficira Vojske. Vremenski period trajanja prve tri rotacije bio je godinu dana, od četvrte rotacije period angažovanja pripadnika Vojske je šest mjeseci.

¹⁰ Misija NATO u Iraku (NMI) je NATO savjetodavna misija i misija izgradnje kapaciteta u Iraku, uspostavljena oktobra 2018. godine. Angažovanje pripadnika Vojske u ovoj misiji odobrila je Skupština Crne Gore, 17. decembra 2019. godine, kada su upućena dva pripadnika Vojske. Pripadnici Vojske se angažuju u okviru Diplomatskog centra u Bagdadu (BDSC), na vojnom dijelu bagdadskog međunarodnog aerodroma, na dužnosti logističkog podoficira.

¹¹ Vojska je započela angažovanje u NATO aktivnosti pojačanog isturenog prisustva u Letoniji (eFP), 10. decembra 2018. godine, upućivanjem raznorodnih jedinica nivoa odjeljenja, u okviru kanadske borbene grupe stacionirane u bazi „Adaži” Riga, Republika Letonija. Vojska svoje angažovanje u ovoj aktivnosti realizuje u sklopu jedinica Vojske Slovenije, koja je ujedno i logistički oslonac u pripremama i tokom angažovanja. Na osnovu Odluke Skupštine Crne Gore, br. 00-72/22-15/4 od 28. jula 2022. godine, Vojska je započela angažovanje svojih pripadnika u sastavu snaga NATO za odgovor na krize i u Republici Bugarskoj, sa do 60 pripadnika Vojske.

2024. godine uputilo i jednog pripadnika Vojske u NMI, kao dio međunarodnog mobilnog trening tima za obuku pripadnika Oružanih snaga Iraka.

Imajući u vidu aktivnosti Alijanse na planu daljeg jačanja politike odvratanja i odbrane, tokom 2024. godine, nastavljen je aktivan doprinos NATO isturenim kopnenim snagama (Forward Land Forces - FLF) na njenom istočnom krilu. Naime, u junu 2024. godine u okviru borbene grupe u Letoniji, pod komandom Kanade, Ministarstvo je uputilo dvanaesti kontingent, pješadijsko izviđačko odjeljenje u čijem sastavu je bilo 10 pripadnika Vojske, dok je u decembru 2024. godine uputilo trinaesti kontingent u okviru kojeg je angažovano protivoklopno odjeljenje od 10 pripadnika Vojske. Takođe, u februaru 2024. godine upućen je treći kontingent od 42 pripadnika, a u avgustu 2024. godine četvrti kontingent od 43 pripadnika Vojske u sastav borbene grupe u Republiku Bugarsku.

U toku 2024. godine donešena je Odluka Skupštine Crne Gore za učešće u sljedećim međunarodnim misijama:

- pomorska NATO misija „Sea Guardian“¹² - do četiri pripadnika;
- misija Ujedinjenih nacija „UNCIFYP“ na Kipru - do tri pripadnika.

Angažovanje pripadnika Vojske u navedenim misijama se očekuje tokom 2025. godine.

Takođe, pokrenute su i procedure za donošenje Odluke Skupštine Crne Gore za učešće u sljedećim međunarodnim misijama i aktivnostima:

- misija vojne pomoći EU za pružanje vojne pomoći Ukrajini „EUMAM-UA“ - do tri pripadnika;
- NATO aktivnost pružanja bezbjednosne pomoći i obuke za Ukrajinu „NSATU“ - do dva pripadnika.

Administrativne procedure i donošenje odluka za navedene aktivnosti se očekuju tokom 2025. godine.

8.3 ANGAŽOVANJE VOJSKE U PODRŠCI DRUGIM INSTITUCIJAMA

Vojska za podršku drugim institucijama (III misija Vojske) angažuje svoje snage i sredstva po zahtjevu (Ugovori o poslovno-tehničkoj saradnji) i ukazanoj potrebi. Obim angažovanja Vojske definiše se na osnovu zahtjeva i raspoloživih resursa. Vojska je u prethodnom periodu realizovala značajan broj aktivnosti, a sve u skladu sa svojim misijama, kapacitetima i mogućnostima (prilog 3).

Težište angažovanja Vojske odnosilo se na realizaciju zadataka pružanja pomoći, podrške i saradnje sa državnim i drugim institucijama, i to: državni protokol, resori Vlade, lokalne samouprave, udruženja penzionera, zdravstvene ustanove, sportski savezi, lovačka udruženja, dječije organizacije, NVO organizacije, vaspitno-obrazovne ustanove itd. U skladu sa zahtjevima Uprave policije i Direktorata za vanredne situacije Ministarstva unutrašnjih poslova, Generalštab Vojske angažovao je pripadnike jedinica i helikoptersku eskadrilu Vazduhoplovstva Vojske na

¹² Skupština Crne Gore je 13. maja 2024. godine donijela Odluku o učešću pripadnika Vojske Crne Gore u NATO pomorskoj operaciji „Sea Guardian“. Upućivanje naših pripadnika se očekuje u narednom periodu, u saradnji sa Mornaricom R. Albanije i Mornaricom R.Grčke.

gašenju požara, hitnim prevoženjima povrijeđenih, pretragom terena i potragama za unesrećenima (stranim državljanima) na moru i kopnu.

Broj angažovanja, obim i vrsta, ukazuju na potrebu daljeg unapređenja civilno-vojne saradnje (Civil Military Cooperation (u daljem tekstu: CIMIC)) i cjelokupnog unaprijeđenja sposobnosti Vojske. Radna mjesta savjetnika načelnika Generalštaba Vojske za CIMIC i referenta za CIMIC u Komandno-operativnom centru/Generalštaba su ostala nepopunjena zbog nedostatka kadra. Vojska će nastaviti da razvija, osposobljava i planski angažuje svoje snage i sredstva u cilju jačanja državnih kapaciteta za podršku drugim institucijama i integrisani odgovor na krizne situacije u miru.

8.4 OBUKA, OBRAZOVANJE I STRUČNO USAVRŠAVANJE KADRA

Obuka, obrazovanje i usavršavanje pripadnika Vojske dijelovi su jedinstvenog procesa vojno-stručnog osposobljavanja, u cilju dostizanje zahtijevanih sposobnosti za izvršavanje dodijeljenih misija i zadataka.

Doktrina obuke Vojske, Uputstvo za upravljanje obukom, Instrukcija za obuku Vojske, Smjernice za obuku jedinica Vojske, planovi bilateralne vojne saradnje i naređenja načelnika Generalštaba Vojske, bili su polazna osnova za planiranje, organizovanje i realizaciju obuke u Vojsci. Težište obučavanja bilo je na održavanju i razvijanju sposobnosti za odbranu Crne Gore, učešću u međunarodnim misijama i operacijama, obuci deklariranih jedinica, nastavak razvijanja sposobnosti planinskog ratovanja, obuka specijalista za spašavanje vitlom, realizaciji karijernih kurseva, stručno-specijalističkoj obuci i usavršavanju, izučavanju stranih jezika itd.

Jedan od najvećih izazova Vojske u procesu obuke je nedostatak adekvatnog vježbovno-strelišnog prostora na teritoriji Crne Gore, potrebnog za realizaciju obuka i vježbi, taktičkih vježbi sa bojevim gađanjima i izvršenja artiljerijskih gađanja jedinica Vojske. Do iznalaženja rješenja vezano za vježbovno-strelišni prostor u Crnoj Gori, gađanje sa artiljerijskim naoružanjem u 2024. godini realizovano je u R. Austriji, što otežava planiranje ciklusa obučavanja i uvećava finansijske troškove.

8.5 INDIVIDUALNA OBUKA I KURSEVI

Individualna obuka i kursevi su prvi korak u procesu osposobljavanja pripadnika Vojske za izvršavanje definisanih zadataka. Od kvaliteta individualne obuke i kurseva zavisi i kvalitet kolektivne obuke, realizacija vježbi i na kraju ukupna obučenost jedinice i spremnost za angažovanje.

U Centru za obuku, kao nosiocu osnovne obuke, realizovani su različiti oblici individualne obuke, stručnog usavršavanja i osposobljavanja, u cilju stvaranja potrebnog i kvalitetnog oficirskog, podoficirskog i vojničkog kadra, sposobnog da realizuje postavljene zadatke. Najznačajnije aktivnosti koje su se realizovale u Centru za obuku su: osnovna obuka vojnika, osnovni podoficirski kurs, napredni podoficirski kurs, liderski podoficirski kurs, kurs za borbenog spasioca, kursevi engleskog jezika, obuka pripadnika Vojske za učešće u međunarodnim misijama i operacijama (EUTM, MINURSO, KFOR, NMI), stažiranje kadeta sa pripreme prve i druge godine Vojnih akademija, osposobljavanje oficira za početne dužnosti, metodsko-stručne pripreme za realizaciju osnovne obuke vojnika.

1. Pješadijski bataljon je, u skladu sa NATO standardima, vršio zajedničku obuku sa OS SAD, osposobljavanje za angažovanje IV i V kontingenta u NATO aktivnosti Isturenih kopnenih snaga (FLF) u Republici Bugarskoj i XIV kontingenta (FLF) u Republici Letoniji, osposobljavanje komandnog kadra u procesu donošenja vojnih odluka, obuku pripadnika u sadržajima ljetnje i zimske alpinistike, obuku vozača na novim JLTV vozilima, kao i obuku operatera za rukovanje daljinski upravljivim oružnim stanicama (DUOS).

Mornarica Vojske je vršila obuku u cilju dostizanja zahtjevanog nivoa sposobnosti jedinica za planiranje i organizaciju operacija u okviru misije odbrane, te interoperabilnosti i kompatibilnosti sa savezničkim snagama sa kojima učestvujemo u međunarodnim misijama i operacijama. Prioriteti obučavanja su bili na: osposobljavanju za rad na radnim mjestima u skladu sa postojećom formacijom i postavljenjima, osposobljavanju posada brodova/plovnih sredstava na moru, osposobljavanju jedinica deklariranih u paketu NATO ciljeva sposobnosti i njihovoj pripremi za evaluaciju po MAREVAL u skladu sa publikacijom AFS vol. IV, individualnom i kolektivnom osposobljavanju za rad članova posada novoformirane jedinice čamaca za brzo reagovanje, karijernim kursevima, specijalističkom i stručnom usavršavanju, razvoju i podizanju nivoa fizičke sposobnosti pripadnika Mornarice, izučavanju stranih jezika, osposobljavanju za planiranje i organizaciju operacija sa savezničkim snagama u okviru misije odbrane zemlje, osposobljavanju za učešće u međunarodnim misijama i operacijama, osposobljavanju za pružanje podrške civilnim institucijama u kriznim situacijama. Svi pripadnici posada plovnih sastava se osposobljavaju za najmanje tri dopunske dužnosti čime je obezbjeđeno funkcionisanje po principu zamjenjivosti u radu brodskih posada.

Vazduhoplovstvo Vojske je realizovalo obuku kroz dva segmenta: opšte-vojna obuka i letačka obuka. Realizovani su sadržaji iz vatrene obuke, fizičke obuke, kao i specijalistička obuka za vojnike i podoficire. Letačka obuka planirana je u skladu sa Godišnjim planom letačke obuke i bila je usmjerena na osposobljavanje za izvršenje svih vrsta letačkih zadataka u različitim uslovima i održavanju stalne trenaže pilota i tehničara letaća. Prioritet u obuci bila je namjenska obuka na helikopterima Bell 412 EP/EPI i Bell 505. Takođe, Vazduhoplovstvo Vojske je bilo nosilac trenažne obuke spasilaca za spašavanje vitlom u saradnji sa jedinicama Vojske.

Bataljon za podršku je realizovao obuku po Listi obaveznih zadataka (LOZ), obuku u osnovnom održavanju lako oklopljenih vozila JLTV i DUOS. Takođe, nastavljeno je sa obukom pripadnika Inženjerske čete, gdje je fokus bio na pripadnicima EOD tima, koji su pored trenažne obuke u zemlji nastavili obučavanje u Bosni i Hercegovini i Republici Srbiji. Obuka pripadnika Voda HBRNO se odnosila na trenaže i održavanje dostignutog nivoa obučenosti, sa težištem na kursevima u Republici Srbiji.

Odred posebne namjene težište obuke je imao na osposobljavanju jedinice u skladu sa zahtjevima iz paketa NATO ciljeva sposobnosti, obuci za operacije u urbanoj sredini i bliskoj borbi u objektima, zajedničkoj obuci sa OS Republike Slovenije, OS SAD i Republike Grčke. Takođe, jedan od težišta je bio i JCET obuka koju su pripadnici odreda uspješno realizovali u saradnji sa Upravom policije i pripadnicima američkih specijalnih snaga (zelene beretke).

Četa vojne policije obuku je realizovala kroz realizaciju namjenskih zadataka, kao što su obezbjeđenje i pratnja konvoja, obezbjeđenje štićenih ličnosti u mjestu i pokretu, te obezbjeđenju objekta od posebnog značaja kroz organizaciju prijavnice službe, kao i drugih zadataka koji proizilaze iz namjene jedinice.

Vojno-medicinski centar obuku je realizovao kroz konstantno usavršavanje i obučavanje pri opservaciji pacijenata u svakodnevnom radu, realizaciji kurseva i obuka interoperabilnosti

medicinskih snaga u saradnji sa SAD, kao i u sklopu namjenskih balkanskih medicinskih snaga (BMTF). Pripadnici Vojno-medicinskog centra su u organizaciji Vazduhoplovstva Vojske, a u saradnji sa OS Republike Austrije, realizovali osnovnu obuku u okviru MEDEVAC-a (medicinske evakuacije helikopterom).

Četa za vezu i elektronsko ratovanje obuku je realizovala kroz realizaciju namjenskih zadataka i obuku za formacijske dužnosti. Takođe, realizovala je i stručno-specijalističku obuku iz oblasti IKS za pripadnike Vojske.

Gardijska četa težište obuke težište imala je na trenažima iz strojeve obuke, fizičkoj obuci i realizaciji gađanja iz ličnog naoružanja.

8.6 KOLEKTIVNA OBUKA I UČEŠĆE NA VJEŽBAMA U ZEMLJI I INOSTRANSTVU

U okviru kolektivne obuke komandi i jedinica, planirano je i izvedeno više obuka na svim nivoima komandovanja. Kroz planiranje i izvođenje vježbovni aktivnosti, razvijano je sadejstvo kopnenih i vazduhoplovnih snaga, kao i snaga za podršku. Takođe, vježbovne aktivnosti su poslužile i za provjeru efikasnosti usvojenih standarda odbrane i provjeru funkcionalnosti vojne opreme.

8.6.1 Vježbe u zemlji

Kompjuterska vježba "T-RISE & A-RISE 24" realizovana je u dva dijela, u saradnji sa Mornaričkim operativnim centrom Ratne mornarice Republike Italije. Prvi dio vježbe izveden je dana 16. maja 2024. godine u Mornaričkom operativnom centru Mornarice Vojske u Baru, a drugi dio vježbe 17. i 18. septembra 2024. godine. Realizovana je u cilju uvježbavanja procedura nadzora pomorskog saobraćaja i razmjene informacija. Na vježbi je učestvovalo 10 pripadnika Vojske.

Vježba "TORREJON ARCHER 24-2" vođena je od strane NATO Združenog operativnog centra - Torrehorn, Kraljevina Španija, a realizovana 07. i 08. maja 2024. godine u Vazduhoplovnom operativnom centru Vazduhoplovstva Vojske. Realizovana je u cilju provjere i uvježbavanja procedura za realizaciju misije zaštite vazdušnog prostora (Air-Policing Mission) i provjere osposobljenosti operativnog i tehničkog osoblja. Na vježbi je učestvovalo 20 pripadnika Vojske.

8.6.2 Vježbe u inostranstvu

Vježba "TROJAN FOOTPRINT 24" realizovana je od 01. do 14. marta 2024. godine u Kasarni „Major Melodi“, Atina, Republika Grčka. Realizovana je sa ciljem povećanja interoperabilnosti i unaprjeđenja saradnje između specijalnih jedinica članica NATO. Na vježbi je učestvovalo 12 pripadnika Vojske.

Vježba "INIOCHOS 24" realizovana je od 02. do 17. aprila 2024. godine u Andravidi, Republika Grčka. Realizovana je sa ciljem uvježbavanja u pružanju vazduhoplovne podrške kopnenim i mornaričkim jedinicama. Na vježbi je učestvovalo 10 pripadnika Vojske sa helikopterom Bell 412.

Vježba "CYBER YENKEE 24" realizovana je od 14. do 17. maja 2024. godine u Masačusetsu, SAD. Realizovana je u cilju unaprjeđenja sposobnosti iz domena operacija u sajber prostoru i poboljšanja sajber bezbjednosti. Na vježbi su učestvovala dva pripadnika Vojske.

Vježba "ADRIATIC PARTNERSHIP 24-1" realizovana je od 13. do 17. maja 2024. godine u Splitu, Republika Hrvatska. Realizovana je u cilju uvježbavanja i provjere sposobnosti za izvođenje operacija pomorskog presretanja. Na vježbi je učestvovalo devet pripadnika Vojske.

Vježba "Coalition Warrior Interoperability eXploration, eXperimentation, eXamination, eXercise 24 (CWIX24)" realizovana je od 03. do 22. juna 2024. godine u Bidgošću, Poljska. Realizovana je u cilju provjere i testiranja nivoa interoperabilnosti, spremnosti i otpornosti komandno-informacionih sistema. Na vježbi je učestvovalo šest pripadnika Vojske.

Vježba "ADRION CAX/LIVEX 24" realizovana je od 15. do 22. juna 2024. godine u akvatoriji Krfa, Republika Grčka. Realizovana je u cilju uvježbavanja i provjere sposobnosti izvođenja operacija pomorske blokade sa ukrcavanjem, taktičkim manevrisanjem, traganjem i spašavanjem na moru. Na vježbi je učestvovalo šest pripadnika Vojske.

Vježba "ADRIATIC MILITARY CYBER COORDINATION EXERCISE 24 (AMC2X 24)" realizovana je od 24. juna do 06. jula 2024. godine u Postojni, Republika Slovenija. Realizovana je u cilju uvježbavanja poslužilaca i jedinica u sprovođenju mjera sajber odbrane u tzv. "cyber range" sistemu. Na vježbi su učestvovala tri pripadnika Vojske.

Vježba "SABER JUNCTION 24" realizovana je od 26. avgusta do 20. septembra 2024. godine u Hohenfelsu, Savezna Republika Njemačka. Realizovana je u cilju unaprjeđenja sposobnosti iz domena izvođenja operacija punog spektra. Tokom vježbe, prva pješadijska četa realizovala je ocjenjivanje po CREVAL metodologiji. Na vježbi je učestvovalo 120 pripadnika Vojske.

Vježba "ADRIATIC PARTNERSHIP 24-2" realizovana je od 23. do 27. septembra 2024. godine u Splitu, Republika Hrvatska. Realizovana je u cilju uvježbavanja tehnika, taktika i procedura za sprovođenje minskih protivmjera i uklanjanja (uništavanja) podvodnih mina. Na vježbi je učestvovalo pet pripadnika Vojske.

Vježba "TORREJON ADVANTAGE 24" realizovana je od 30. septembra do 04. oktobra 2024. godine u NATO Združenom operativnom centrom - Torrehorn, Kraljevina Španija. Realizovana u cilju uvježbavanja procedura i provjere osposobljenosti NATO snaga za protivvazduhoplovnu odbranu i integraciju dejstava PVO i vazduhoplova, kao i razmjene informacija. Na vježbi su učestvovala dva pripadnika Vojske.

Vježba "WISE WOLF 24" realizovana je od 03. do 15. novembra 2024. godine na poligonu „Krivolak“, Republika Sjeverna Makedonija. Realizovana je sa ciljem povećanja interoperabilnosti i unaprjeđenja saradnje između specijalnih jedinica oružanih snaga zemalja Balkana, u okviru Inicijative načelnika Generalštabova oružanih snaga balkanskih zemalja (BCHOD B-9).

9. VOJNA ISTORIJA I TRADICIJA

Ministarstvo je realizovalo prikupljanje i evidentiranje potencijalnih eksponata za budući Vojni muzej, vodilo proces pristupanja Crne Gore Međunarodnoj komisiji za vojnu istoriju, pripremu monografije i radova iz vojne istorije Crne Gore, saradivalo sa Crnogorskom akademijom nauka i umjetnosti (CANU), učestvovalo na konferencijama u zemlji i inostranstvu, te realizovalo predavanja iz oblasti vojne istorije za pripadnike Vojske.

Na inicijativu CANU, radilo se na projektu „Vojni leksikon Crne Gore“, dok je u saradnji sa Opštinom Danilovgrad realizovano učešće na manifestacijama organizovanim povodom Dana pobjede nad fašizmom u Drugom svjetskom ratu. U saradnji sa Istorijskim institutom Crne Gore u junu 2024. godine, održana je nacionalna konferencija na temu vojne istorije. Takođe, predstavnici Ministarstva učestvovali su i na međunarodnoj konferenciji "Izazovi prilagođavanja

vojske u vrijeme sukoba: „Nacionalna iskustva i studije”, u organizaciji inicijative „Armed Conflict Group“, čiji je cilj izrada preporuka donosiocima odluka o naučenim lekcijama za postupanje u situacijama oružanih konflikata.

U saradnji sa Međunarodnom komisijom za vojnu istoriju publikovani su radovi „Bombardovanje Podgorice u Drugom svjetskom ratu” u izdanju Univerziteta nacionalne odbrane Republike Turske, koji je izašao iz štampe u oktobru 2024. godine i „Pilot Arsenije Boljević u Slovačkom ustanku 1944. godine”, publikovan u naučnom časopisu „Vojna istorija” u izdanju Ministarstva odbrane Republike Slovačke.

Predstavnici Ministarstva su, u periodu 16-20. decembar 2024. godine, boravili u Republici Austriji, sa ciljem jačanja dalje saradnje u oblastima vojne istorije i vojnih muzeja.

10. INSPEKCIJSKI NADZOR

Planom inspekcijuskog nadzora Ministarstva za 2024. godinu predviđeno je ukupno 44 aktivnosti, od čega 43 inspekcijuska nadzora i jedna unutrašnja kontrola. Planom su bile predviđene i dvije aktivnosti kao stalan zadatak, a tiču se postupanja po obraćanjima lica u službi u Vojsci u skladu sa članom 61 Zakona o Vojsci Crne Gore i provjera navoda iz prijava zaposlenih o pojavnim oblicima nezakonitog ponašanja.

Inspekcijuski nadzor je vršen radi utvrđivanja zakonitosti postupanja u primjeni propisa u oblasti odbrane, naročito u odnosu na: ostvarivanje planova i pripremnih mjera za odbranu zemlje; planiranje i upotrebu ljudskih i materijalnih resursa odbrane; borbenu spremnost Vojske; zaštitu i zdravlja na radu, zaštitu od požara i zaštitu životne sredine u Ministarstvu i Vojsci; primjenu ovlašćenja od strane ovlašćenih lica u Ministarstvu i Vojsci; ostvarivanju prava lica u službi u Vojsci iz službe ili po osnovu službe; planiranje i uređenje prostora, izgradnju, rekonstrukciju i održavanje vojnih objekata u vojnom krugu.

Unutrašnja kontrola je vršena nad preduzetim mjerama po osnovu svih oblika neetičkog i nezakonitog ponašanja zaposlenih u Ministarstvu i Vojsci, radi utvrđivanja činjeničnog stanja u vezi sa postupanjem po izrečenim disciplinskim mjerama zaposlenima u Ministarstvu, odnosno izrečenim disciplinskim mjerama ili kaznama lica u službi u Vojsci.

Realizovana su 43 inspekcijuska nadzora i 1 unutrašnja kontrola, po oblastima kako slijedi:

- ostvarivanje planova i pripremnih mjera za odbranu zemlje - planirano je i realizovano 18 inspekcijuskih nadzora dostignutog nivoa odbrambenih priprema kod nosioca priprema za odbranu. Inspekcijuski nadzor je realizovan u četiri organa državne uprave (Ministarstvo pravde, Ministarstvo vanjskih poslova, Ministarstvo unutrašnjih poslova, Ministarstvo kulture), šest organa lokalne samouprave (Ulcinj, Zeta, Tivat, Berane, Žabljak i Plav), u dvije zdravstvene ustanove (JZU Opšta bolnica Nikšić i JZU Opšta bolnica Bjelo Polje) i u šest privrednih subjekata i drugih pravnih lica, koji proizvode predmete ili vrše usluge od posebnog značaja za odbranu (AD “Željeznička infrastruktura CG”, AD “Luka Bar”, AD “Crnogoraput/Štrabag”, d.o.o.”Mesopromet” Bijelo Polje, AD “Tara Aerospace”- Mojkovac, Centralna banka Crne Gore);
- planiranje i upotreba ljudskih i materijalnih resursa odbrane - planirana su i realizovana četiri inspekcijuska nadzora (Direktorat za ljudske resurse (dva puta), Direktorat za logistiku, i Generalštab VCG);
- borbena spremnost Vojske - planirana su dva inspekcijuska nadzora, a realizovan je jedan (realizovan nadzor zakonitosti primjene propisa koji regulišu borbenu spremnost

- u Mornarici Vojske, a nije realizovan nadzor u 1.Pješadijskom bataljonu);
- zaštita i zdravlje na radu, zaštita od požara i zaštita životne sredine u Ministarstvu i Vojsci - planirano je i realizovano deset inspeksijskih nadzora (Bataljon za podršku–Kasarna „Marko Miljanov“ u Podgorici, Bataljon za podršku-Kapino polje u Nikšiću, Direktorat za logistiku, 1.Pješadijski bataljon-Kasarna „Milovan Šaranović“ u Danilovgradu, 1.Pješadijski bataljon- Kasarna „13. Jul“ u Nikšiću, skladišta ubojnih sredstava Vojske-Brezovik, Taraš i Židovići, Mornarica Vojske-Kasarna “Pero Četković” u Baru, Mavrijan i Crni rt, Herceg Novi-Obosnik i Pristan, i Centar za obuku-Kasarna „Milovan Šaranović“ u Danilovgradu),
 - primjena ovlašćena od strane ovlašćenih lica u Ministarstvu i Vojsci - planiran je i realizovan jedan inspeksijski nadzor (Četa vojne policije Vojske),
 - ostvarivanje prava lica u službi u Vojsci iz službe ili po osnovu službe, uključujući ocjenjivanje, disciplinsku i materijalnu odgovornost - planirana su i realizovana četiri inspeksijska nadzora (Vazduhoplovstvo Vojske, 1.Pješadijski bataljon, Bataljon za podršku i Mornarica Vojske);
 - planiranje i uređenje prostora, izgradnja, rekonstrukcija i održavanje vojnih objekata u vojnom krugu - planirana su i realizovana četiri inspeksijska nadzora (Kasarna “Pero Četković” u Baru, Vojni aerodrom “Knjaz Danilo” u Zeti , Kasarna “Milovan Šaranović” u Danilovgradu i Kasarna “13.Jul” u Nikšiću),
 - unutrašnja kontrola nad preduzetim mjerama po osnovu svih oblika neetičkog i nezakonitog ponašanja zaposlenih u Ministarstvu i Vojsci – planirana i realizovana jedna kontrola (Direktoratu za ljudske resurse-Direkciji za statusna pitanja i stambene poslove).

Neposrednim uvidom u dokumentaciju vezanu za oblasti nadzora, odnosno kontrole, sagledavano je stvarno stanje u pogledu zakonitosti postupanja prilikom primjene propisa u oblasti odbrane i nalagane su mjere i davane preporuke u cilju otklanjanja utvrđenih nedostataka i unapređivanja stanja u kontrolisanim oblastima.

Nakon izvršenih inspeksijskih nadzora i unutrašnje kontrole (Prilog br. 5), ukupno je naloženo/preporučeno 159 mjera i to:

- 13 mjera Generalštabu VCG;
- 54 mjere jedinicama VCG;
- deset mjera Direktoratu za ljudske resurse;
- šest mjera Direktoratu za logistiku;
- 48 mjera državnim organima, organima državne uprave i lokalne samouprave;
- 28 mjera privrednim subjektima, koji proizvode predmete ili vrše usluge od posebnog značaja za odbranu zemlje i drugim pravnim licima.

11. ADMINISTRATIVNO POSLOVANJE

U toku 2024. godine ukupno je evidentirano 30.677 predmeta, koji se odnose na opšte administrativne poslove i upravne postupke.

11.1 OPŠTI ADMINISTRATIVNI POSLOVI

- a) Djelovodnik neklasifikovane pošte:
 - evidentirano ukupno: 13.155 predmeta.
- b) Evidencija službenih putovanja:
 - evidentirano ukupno: 2.242 službenih putovanja.
- c) Knjiga primljenih računa:
 - evidentirano ukupno: 2.204 računa.

11.2 UPRAVNI POSTUPCI

a) Upisnik izdatih uvjerenja (UP UV)

U radu je ukupno bilo 7.045 zahtjeva za izdavanje uvjerenja, uključujući nezavršene predmete iz 2023. godine, od čega je:

- u statusu rješavanja: 324;
- odbijenih: 261;
- izdatih uvjerenja: 6.460.

Od ukupnog broja riješenih zahtjeva, u roku je riješeno 3.130 predmeta, dok je 3.591 predmeta riješeno po isteku roka.

Od navedenih 7.045 zahtjeva, 210 se odnosi na nezavršene predmete iz 2023. godine. Rad na tim predmetima nastavljen je tokom 2024. godine, nakon čega su:

- riješena ukupno 207 (od čega je 15 odbijenih zahtjeva i 192 izdatih uvjerenja);
- u statusu rješavanja ostalo tri.

b) Prvostepeni upravni postupci (UPI)

U radu je ukupno bilo 5.831 prvostepenih upravnih postupaka, uključujući nezavršene predmete iz 2023. godine, i to:

- po zahtjevu stranke: 1.290;
- po službenoj dužnosti: 4.541.

Broj riješenih predmeta je 5.194, od čega je:

- usvojeni zahtjevi: 5.069;
- djelimično usvojeni zahtjevi: 41;
- odbijeni zahtjevi: 83;
- obustavljeni postupci: jedan.

Od ukupnog broja riješenih zahtjeva, u roku je riješeno 4.752 predmeta, dok je 442 predmeta riješeno po isteku roka. Na donesena rješenja ukupno je bilo podneseno 77 žalbi. U statusu rješavanja ostalo je 637 predmeta.

Iz 2023. godine preneseno je ukupno 276 predmeta. Od toga je 87 pokrenuto po zahtjevu stranke, a 189 po službenoj dužnosti. U toku 2024. godine, riješeno je 226 ovih prenesenih predmeta, i to:

- usvojeno: 219;
- djelimično usvojeno: jedan;
- odbijeno: šest.

U roku je riješeno 202, a po isteku roka 24. Podnijete su tri žalbe u ovim prenesenim predmetima. U statusu rješavanja ostalo je 50 predmeta.

c) Drugostepeni upravni postupci (UPII)

U radu je ukupno bilo 200 drugostepenih postupaka, uključujući nezavršene postupke iz prethodnih godina (2019–2023), od čega je:

- riješenih žalbi: 113;
- žalbi u radu: 87.

Od ukupnog broja riješenih žalbi, u roku je riješeno nula, dok je po isteku roka riješeno 113, od čega je:

- usvojeno: 43;
- odbijeno: 66;
- obustavljeno: četiri.

Od gore navedenih 200 žalbi, 55 potiče iz ranijih godina (2019–2023), od čega je u 2024. godini riješeno 35, i to:

- usvojeno: 19;
- odbijeno: 16.

Po isteku roka riješeno je svih 35 žalbi, dok ih je u radu ostalo 20.

12. UNUTRAŠNJA REVIZIJA

Poslove unutrašnje revizije Ministarstvo je obavljalo u skladu sa Planom unutrašnje revizije za 2024.godinu, kojim je bila predviđena realizacija pet revizijskih postupaka. Svi revizijski postupci su realizovani, date su preporuke za otklanjanje uočenih nedostataka i usvojeni konačni izvještaji. Tokom realizacije revizijskih postupaka nisu utvrđene nepravilnosti i odstupanja koja mogu u značajnoj mjeri ugroziti funkcionisanje sistema.

U dijelu jačanja kapaciteta unutrašnje revizije u Ministarstvu, popunjeno je radno mjesto mlađeg unutrašnjeg revizora.

U toku 2024. godine revizori su prisustvovali obukama i seminarima organizovanim od strane Uprave za ljudske resurse, Direktorata za centralnu harmonizaciju i razvoj unutrašnjih kontrola-Ministarstvo finansija i drugih strukovnih organizacija.

13. JAVNOST RADA

Ministarstvo u kontinuitetu informiše javnost o svojim aktivnostima, kao i o aktivnostima Vojske. Informisanje se ostvaruje putem tradicionalnih medija (štampani, elektronski i portali), društvenih mreža (Facebook, Instagram, X mreža, You Tube) i preko web sajta Ministarstva.

Pored standardnih saopštenja o aktivnostima i politikama Ministarstva i Vojske, kao i o aktivnostima ministra i načelnika Generalštaba Vojske, informisanje javnosti se obavlja i kroz brojna gostovanja i intervju ministara, načelnika Generalštaba, predstavnika Ministarstva i pripadnika Vojske, kako u crnogorskim tako i regionalnim i međunarodnim medijima.

Reportažama o pojedincima ili jedinicama Vojske, javnost se upoznaje sa životom i radom u Vojsci, učešćem crnogorskih vojnika u međunarodnim misijama i operacijama, kadetima koji se školuju na prestižnim vojnim akademijama u inostranstvu ili mladim oficirima i oficirkama koji su na njima diplomirali.

Javnost je kontinuirano informisana o ministarskim posjetama, posjetama najviših NATO vojnih i civilnih predstavnika Crnoj Gori, učešću ministara, načelnika Generalštaba i predstavnika

Ministarstva i Vojske na različitim konferencijama u zemlji i inostranstvu, i učešću vojnika na vježbama i obukama.

Medijski poslenici u kontinuitetu pokazuju interes na različite teme iz domena odbrane, tako da je tokom 2024. godine zabilježen nesmanjeni broj novinarskih upita, blizu 60. Organizovano je više konferencija za štampu koje su imale izuzetan odjek u javnosti i više puta se reagovalo na neistinite navode iz medija.

Organizovano je oko 40 gostovanja predstavnika Ministarstva i Vojske na različitim medijima, najčešće televizijskim kućama. Svakog četvrtka organizovano je gostovanje po jednog ili više predstavnika Vojske u emisiji radija Crne Gore "Epoleta".

Medijski su propraćene i aktivnosti vezane za obilježavanje važnih datuma. Tako je obilježavanje sedme godišnjice članstva Crne Gore u NATO, koja je proslavljena svečanim prijemom, održanim 06. juna 2024. godine, bio otvoren za medije. Tim povodom Ministarstvo je prezentovalo namjenski video spot kojim je prikazan značaj članstva Crne Gore u NATO. Povodom Dana Vojske Crne Gore, 07. oktobar, organizovana je svečana akademija u Univerzitetskom sportsko-kulturnom centru u Podgorici, dok su predstavnici Vojske na čelu sa načelnikom Generalštaba položili vijence na spomenik na Tuđemilu.

Takođe, afirmisano je i učešće naših vojnika u međunarodnim vježbama, misijama i operacijama u inostranstvu. Medijski je propraćeno učešće pripadnika Vazduhoplovstva Vojske na međunarodnoj vazduhoplovnoj vježbi "INIOCHOS 2024" u Grčkoj sa pripadnicima oružanih snaga još devet zemalja, kao i učešće crnogorskog kontingenta, koji je angažovan u NATO aktivnosti (enhanced Vigilance Activity – eVA) u Bugarskoj, u vježbi "Alliance Wall 24", koja je okupila oko 400 pripadnika oružanih snaga šest savezničkih zemalja. Afirmisano je i to da je, po prvi put, pripadnik Vojske podigao crnogorsku zastavu u NATO komandi multinacionalne divizije Jugo-istok, ispred sjedišta u Bukureštu.

Za društvene mreže je, u cilju afirmacije misija Evropske unije, osmišljen format Pitanja/odgovori (Questions/Answers), gdje je na pitanja odgovarao pripadnik Vojske sa iskustvom učešća u misiji EU Atalanta.

Inžinjerci Bataljona za podršku su sa kolegama iz Nacionalne garde američke savezne države Mejn radili na proširenju Memorijalnog groblja veterana u Avgusti, o čemu je informisana javnost.

Fokus je, takođe, bio i na informisanju mladih o mogućnostima obrazovanja na inostranim vojnim akademijama. Na društvenim mrežama Ministarstva realizovana je kampanja „Budi kadet“, u kojoj je predstavljeno kako postati i što znači biti kadet Vojske, ali i koje su mogućnosti usavršavanja i napredovanja mladih oficira. Kao i prethodnih godina, organizovane su posjete predstavnika Ministarstva i Vojske crnogorskim gradovima, tokom kojih je predstavljen vojni poziv, mogućnosti za rad i školovanje, kao i najsavremenije naoružanje i oprema Vojske. Istovremeno, nastavilo se sa posjetama srednjim školama i kroz razgovore sa srednjoškolcima predstavljen je vojni poziv i mogućnosti studiranja na renomiranim vojnim akademijama u inostranstvu.

Uz podršku britanske ambasade u Podgorici, predstavljeno je više zanimanja koja su važna za funkcionisanje Vojske, a u okviru kampanje za prijem novih vojnika po ugovoru. Predstavljene su i uspješne priče mladih crnogorskih oficira, kao i uspjesi vojnika na raznim sportskim takmičernjima organizovanim u zemlji i u inostranstvu.

Medijski je propraćena i organizacija 8. ljetnjeg vojnog kampa, koji se realizovao od 24. juna do 08. jula 2024. godine, te su objavljenja dva priloga sa kampa, kao i prilog za informativni program RTCG.

Takođe, kontinuirano su promovisani i pripadnici Vojske i službenici Ministarstva koji su ostvarili naučne i sportske uspjehe, zapažene rezultate tokom školovanja i usavršavanja, kao i njihovo učešće u humanitarnim i drugim akcijama od opštedruštvenog značaja.

U skladu sa Strategijom informisanja javnosti o pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji 2023-2026. godina i Akcionim planom za njenu implementaciju, organizovano je predavanje predstavnika Ministarstva i Vojske za studente Fakulteta za poslovni menadžment u Baru, na temu doprinosa Crne Gore NATO kolektivnom sistemu odbrane.

Ministarstvo je nastavilo sa učešćem u NATO kampanjama: #WeAreNATO #StrongerTogether #SteadfastDefender24.

ZAKLJUČAK

Ministarstvo odbrane u kontinuitetu sprovodi aktivnosti usmjerene na unapređenje sistema odbrane i dostizanje planiranih odbrambenih kapaciteta i sposobnosti potrebnih za izvršavanje misija i zadataka Vojske. Ispunjavanjem definisanih ciljeva i prioriteta odbrambene politike i preuzetih međunarodnih obaveza u oblasti odbrane, potvrđuje se kredibilno članstvo u NATO i doprinosi evropskim integracijama Crne Gore.

U današnjem dinamičnom i složenom bezbjednosnom okruženju, Ministarstvo odbrane usmjereno je ka razvoju efikasnih, moderno opremljenih i održivih odbrambenih kapaciteta, čije oblikovanje i operativnost su usklađeni sa realnim potrebama i raspoloživim resursima odbrane.

Aktivnim učešćem Vojske Crne Gore u misijama, operacijama, vježbovnim i drugim aktivnostima NATO, EU i UN, Crna Gora je nastavila da u kontinuitetu doprinosi međunarodnom miru i stabilnosti, a u cilju ostvarenja vanjskopolitičkih ciljeva, jačanju međunarodnog ugleda i zajedničkog odgovora na prepoznate bezbjednosne izazove, rizike i prijetnje. Spremnost jedinica Vojske za izvršavanje ovih zadataka potvrđena je i uspješnim učešćem i ocjenjivanjem pješadijske čete na najvećoj NATO vježbi ove godine koja se relizovala u septembru u Njemačkoj, za šta je dobila sve pohvale saveznika.

Kao odgovorna članica NATO saveza, Crna Gora je u 2024. godini za odbrambeni budžet izdvojila 2,02% BDP, od čega je oko 35 % opredijeljeno za nabavku nove opreme i modernizaciju Vojske Crne Gore. Opremanje i uvođenje u operativnu upotrebu modernih borbenih sistema i sredstava (bespilotne letjelice, borbena vozila pješadije-JLTV, brzi patrolni čamci, planirana nabavka dva nova patrolna broda, modernizacija radara i stanica za osmatranje i javljanje na moru, uniforma), predstavlja mjerljiv pokazatelj unapredjenja operativnih sposobnosti čime se jasno manifestuje spremnost Vojske da odgovori na bezbjednosne izazove sa kojima se suočavamo, ali i da doprinese unaprijeđenju ukupnog bezbjednosnog ambijenta. Svi procesi nabavke sredstava i vojne opreme realizovani su potpuno transparentno poštujući sve nacionalne propise i EU direktive koji uređuju ovu oblast, kako bi se javnost upoznala sa procesom finansiranja sistema odbrane, ali i povećao stepen informisanosti o značaju i ulozi Vojske Crne Gore u društvu. Takođe, nastavak radova na izgradnji i rekonstrukciji infrastrukturnih objekata Vojske Crne Gore, izraz je posvećenosti Ministarstva odbrane poboljšanju smještajnih kapaciteta i obezbjeđenju optimalnih uslova rada zaposlenih.

Donošenjem Strategije za implementaciju Rezolucije Savjeta bezbjednosti Ujedinjenih nacija 1325 – žene, mir i bezbjednost za period 2024-2027, sa Akcionim planom za 2024-2025. godinu, kao i sprovođenjem planiranih aktivnosti u oblasti ljudskih resursa nastavilo se sa implementacijom politika rodne ravnopravnosti i daljim unapređenjem upravljanja ljudskim potencijalom. Imajući u vidu da je ljudski potencijal najvažniji resurs svakog sistema, pa tako i Ministarstva odbrane i Vojske Crne Gore, akcenat je stavljen na stvaranje uslova za dalje poboljšanje uslova života i rada pripadnika Vojske, dok je u saradnji sa saveznicima i partnerima nastavljeno obrazovanje i usavršavanje kadeta i lica u službi u Vojsci, te je ove godine školovanje na vojnim akademijama u inostranstvu završilo 16 kadeta/kadetkinja. Takođe, u operativnu upotrebu stavljen je novi kadrovski informacioni sistem (KAIS), koji će značajno doprinijeti unaprijeđenju sistema upravljanja ljudskim resursima.

U kontekstu jačanja bilateralne i regionalne odbrambene saradnje, kao i u okviru NATO i EU, Ministarstvo odbrane nastavilo je posvećeno da radi na ispunjavanju obaveza proisteklih iz članstva u NATO i na putu EU integracija. U tom smislu, aktivnosti bilateralne i multilateralne

odbrambene saradnje predstavljale su snažan instrument podrške unaprijeđenju ukupnih odbrambenih kapaciteta i sposobnosti. Učešće ministra odbrane na sastancima u okviru regionalnih inicijativa i bezbjednosnih konferencija, ali i bilateralne posjete potvrdile su doprinos Crne Gore daljem unaprijeđenju sistema kolektivne odbrane, kao i regionalnih i dobrosusjedskih odnosa. Posjete najviših predstavnika NATO i savezničkih komandi izraz su kontinuirane podrške Alijanse naporima Crne Gore u reformi sistema odbrane i dostizanju transatlantskih vrijednosti. Stoga, Ministarstvo odbrane će nastaviti da promoviše evropsku i evroatlantsku perspektivu Zapadnog Balkana i jačanje međusobnog dijaloga i saradnje sa ciljem dalje stabilizacije i prosperiteta regiona.

Imajući u vidu da evropska budućnost predstavlja garanciju mira i stabilnosti Zapadnog Balkana, Ministarstvo odbrane pruža značajan doprinos procesu pristupanja Crne Gore EU. U tom smislu, ranija posjeta delegacije Evropske službe za vanjske poslove (EEAS) Ministarstvu odbrane rezultirala je aktivnostima u okviru Mjera pomoći za Crnu Goru u oblasti odbrane, koje će se realizovati kroz Evropski mirovni instrument (EPF), a koje će značajno doprinijeti unaprijeđenju kapaciteta i sposobnosti Vojske Crne Gore.

U cilju jačanja kapaciteta u oblasti sajber bezbjednosti, kao jednog od najvećih bezbjednosnih izazova, kontinuirano se ulažu sredstva u opremanje, modernizaciju i obuku ljudstva. S tim u vezi, izvršena je rekonstrukcija Data centra Ministarstva odbrane i Vojske Crne Gore, što je povećalo stepen zaštite informaciono-komunikacionog sistema i servisa, te zaštite podataka i informacija.

Ministarstvo odbrane je u saradnji sa drugim resorima i institucijama uzelo aktivno učešće u NATO vježbama upravljanja u kriznim situacijama, čime se u kontinuitetu razvija svjesnost i unaprijeđuju operativne procedure svih elemenata nacionalne bezbjednosti i odbrane u cilju daljeg razvoja otpornosti i civilne spremnosti državnih organa i društva u cjelini u odgovoru na krize širokog spektra.

U cilju izgradnje stabilnog i održivog sistema odbrane visokog integriteta i povjerenja javnog mnjenja, redovno se ažuriraju dokumenta i vrši obuka ljudstva iz ove oblasti i usvojen je novi Plan integriteta za period 2025-2026. godine.

Sve navedeno predstavlja jasan pokazatelj da Crna Gora u kontinuitetu potvrđuje da je kredibilan i odgovoran saveznik, spreman da doprinese realizaciji planova, zadataka i obaveza Alijanse, ali i regionalnoj stabilnosti i dobrosusjedskim odnosima, čemu će Ministarstvo odbrane i dalje nastaviti da daje značajan doprinos.

PREDLOG MJERA ZA UNAPREĐENJE STANJA U OBLASTI ODBRANE

U cilju unapređenja stanja u oblasti odbrane, te kreiranja uslova za vršenje poslova Ministarstva u kontekstu sprovođenja politika Vlade, definisan je predlog mjera za unapređenje stanja, koji korespondira strateškim dokumentima, obavezama iz članstva u međunarodnim organizacijama, procesu pristupanja Evropskoj uniji, te ciljevima i prioritetima politike odbrane.

Predlog mjera za unapređenje stanja u oblasti iz nadležnosti Ministarstva su:

- usvojiti predložene izmjene zakonske regulative (Zakon o odbrani i Zakon o Vojski Crne Gore) i izraditi podzakonske akte;
- uskladiti postojeći strateški okvir sa novonastalim promjenama u geostrateškom okruženju Crne Gore;
- uspostaviti efikasnu i funkcionalnu organizaciju, u cilju unaprijeđenja procesa rada, organizacione klime i zadržavanja kvalitetnog kadra;
- nastaviti realizaciju promotivnih aktivnosti i projekata u cilju privlačenja kadrova za potrebe Vojske;
- osigurati optimizaciju i plansko upravljanje odbrambenim resursima, dosljednu implementaciju programski usmjerenih budžetskih sredstava i kontinuiranu izgradnju profesionalnog integriteta;
- intenzivirati razvoj odbrambenih kapaciteta i prioriternih vojnih sposobnosti, kroz implementaciju paketa NATO ciljeva sposobnosti;
- osigurati projektovana izdvajanja za odbranu i strukturu odbrambenog budžeta, u skladu sa zahtjevima NATO i Planom investiranja Crne Gore u odbranu;
- nastaviti sa aktivnim doprinosom kolektivnom sistemu odbrane, kroz angažovanje snaga Vojske u NATO komandnoj strukturi i NATO strukturi snaga, te kontinuiranom učešću u NATO, EU i UN misijama i operacijama;
- jačati sposobnosti Vojske za pružanje podrške civilnim institucijama (III misija Vojske);
- u koordinaciji sa drugim organima državne uprave, dati pun doprinos normativnom uređenju nacionalnog sistema upravljanja krizama;
- nastaviti sa ispunjavanjem obaveza iz Programa pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji;
- kontinuirano raditi na jačanju podrške javnosti, kroz kvalitetno i blagovremeno informisanje o svim aktivnostima koje Ministarstvo i Vojska realizuju;
- kontinuirano preduzimati mjere u cilju unaprijeđenja uslova života i rada, kao i standarda zaposlenih u Ministarstvu i Vojsci.

LISTA PRILOGA

Prilog br. 1: Doprinos NATO komandnoj strukturi, strukturi snaga i nacionalna vojna predstavništva

Prilog br. 2: Prihodi ostvareni po osnovu zakupa poslovnih prostora i otkupa stanova

Prilog br. 3: Pregled najznačajnijih aktivnosti podrške Vojske drugim institucijama

Prilog br.4: Pregled realizacije Plana inspekcijskog nadzora i naloženih mjera u Ministarstvu i Vojsci

Prilog br. 1

Doprinos NATO komandnoj strukturi, strukturi snaga i nacionalna vojna predstavništva

R. br.	DOPRINOS VOJSKE KOLEKTIVNOM SISTEMU BEZBJEDNOSTI	SASTAV			
		oficir	podoficir	VPU	SVEGA
1.	NATO komandna struktura	3	-	-	3
2.	NATO struktura snaga	1	-	-	1
3.	Vojno predstavništvo pri NATO štabu Brisel, Belgija	3	2	-	5
4.	Nacionalni vojni predstavnik pri NATO ACO Mons, Belgija	1	1	-	2
5.	Nacionalni predstavnik za vezu pri NATO ACT Norfolk, SAD	1	-	-	1
U K U P N O		9	3	-	12

Prilog br. 2

Prihodi ostvareni po osnovu zakupa poslovnih prostora i otkupa stanova

Red. br.	PRIHODI	Naplaćeno 01.01.2024-26.12.2024.
1.	Prihodi od zakupa poslovnih prostora i zemljišta, račun Ministarstva finansija br. 832-52007-55	18.634,30 EUR
2.	Prihodi od otkupa stanova, račun Ministarstva finansija br. 832-215-37	63.963,95 EUR
Ukupno		82.598,25 EUR

Pregled najznačajnijih aktivnosti podrške Vojske drugim institucijama

R.br.	NAJZNAČAJNIJE AKTIVNOSTI U 2024. GODINI
1.	Partnerstvo u organizaciji muzičkog hepeninga BEDEM fest u Nikšiću i podrška u ekološkoj manifestaciji NVO „Zeleni talas“ Podgorica, Cetinje, Bar, Budva i Danilovgrad.
2.	Podrška Upravi policije kroz: <ul style="list-style-type: none"> - Zaštita granice na prostoru opština Pljevlja i Tuzi; - Ustupanje Kasarne „Marko Miljanov Popović“ za obuku; - Pretraga terena i potraga za Alijom Balijagićem, osumnjičenim za teška krivična djela. Naleti 155 časova; - Podrška Policijskoj akademiji za izvođenje testiranja, obuke i logorovanja.
3.	Ispomoć Direktoratu za zaštitu i spašavanje angažovanjem helikoptera Bell 412 EP/EPI u pretraživanju terena i spašavanju. Ukupno: Nalet 25:00 h Lokacije: Rejon Durmitora (Žabljak), Rejon Bijele (Herceg Novi), Rejon Crmnice i Paštrovačke gore (Bar) Spašeno lica: 2 (dva)
4.	Angažovanje helikoptera Vojske za gašenje požara u zemlji i inostranstvu: Nalet: 103:40 h Izbačeno vode: 710 tona Lokacije u zemlji: Pljevlja, Radovče (Danilovgrad), Blizikuće (Budva), Gornji Brčeli (Bar), Srpska, Tuzi, Plužine, Cetinje. Lokacije u inostranstvu: Krivolak (RS Makedonija)
5.	Podrška Vojske padobranskim aktivnostima domaćeg i međunarodnog karaktera. Ističemo angažovanje helikoptera na Jadranskom kupu u Budvi i Državnom prvenstvu u Nikšiću i NVO „Ljubitelji prirode“ iz Nikšića.
6.	Podrška sportskim klubovima u obezbjeđenju sportskih sala i terena za treninge u Vojnim objektima.
7.	Podrška Planinarskom savezu i planinarskim klubovima. Podrška planinarskom klubu Kapetan u organizaciji međunarodnog 38. kongresa planinara.
8.	Podrška Vojske NVO ALFA CENTAR „SAMARITIAN CONTEST“u organizaciji međunarodnog takmičenja u pružanju prve pomoći. Realizovano na Žabljaku.
9.	Angažovanje pripadnika Počasne garde za potrebe državnog protokola i za odavanje počasti Vasu Brajoviću povodom dana Republike Grčke.
10.	Podrška Vojske obilježavanju Dana opština i odavanju počasti na spomenicima palim borcima.
11.	Podrška Vojske snimanju filma „Vidra“.
12.	Rušenje neperspektivnih objekata i uređenje terena i čišćenje Otilovičkog jezera u opštini Pljevlja.
13.	Podrška opštini Šavnik oko saniranja štete na komunikacijama i korita rijeke Komarnice i Gerabovice nakon poplava.
14.	Podrška GG Podgorica na izradi proboja puta za potrebe Vodovoda na mjestu Straganica, Đurkovići, Piperi.
15.	Podrška organizaciji izviđača „Boranka „ na čišćenju brda Gorica i pošumljavanja planine Vojnik.
16.	Ispomoć organizaciji međunarodne ulične trke na Cetinju.
17.	Angažovanje Vojnog orkestara na koncertima (KIC POP hora) i prigodnim svečanostima i saradnja sa SMŠ „Vaso Pavić“.
18.	Ispomoć i podrška Turističkoj organizaciji NK na promociji ljepota opštine Nikšić (Čorbijada na Slanom jezeru), uređenje puta oko Slanog jezera i na lokalnim putevima opštine NK uz upotrebu m/v UNIMOG.
19.	Ispomoć i podrška Turističkoj organizaciji NK
20.	Podrška Vojske obrazovnim ustanovama i u organizaciji posjeta vrtića i škola iz Podgorice , Kolašina, Tuzi i Budve
21.	Podrška i saradnja sa Udruženjem Vojnih penzionera i sindikalnih organizacija.

22.	Podrška kroz predaju dva motorna vozila FK „KOM“ iz Podgorice.
23.	Podrška Manastiru Beška na teritoriji opštine Bar za izgradnju objekta za potrebe manastira.
24.	Dotur vode selima MZ Gradac, opština Podgorica.
25.	Podrška memorijalima Vukšin marš i General Danilo Jauković.
26.	Podrška događajima povodom Dana Evrope i Dana pobjede nad fašizmom.
27.	Angažovanje plovnih objekata u spašavanju (Krašići, Pristan, Špilice i spašeno tri lica) i kroz kulturne ture i organizacije kulturnih događaja (ŠB Jadran). 15 aktivnosti.
28.	Podrška svečanostima, komemorativnim skupovima i obilježavanje značajnih datuma.
29.	Podrška sistematskim pregledima žena kroz projekat prevencije karcinoma dojke „Ružičasti Oktobar“.
30.	Učešće pripadnika Vojske u akcijama dobrovoljnog davanja krvi (Podgorica, Nikšić, Danilovgrad)

Pregled realizacije Plana inspekcijskog nadzora i naloženih mjera u Ministarstvu i Vojsci

Red. br.	Oblast inspekcijskog nadzora i unutrašnje kontrole	Planirano	Realizovano	Procenat realizacije	Naloženo mjera subjektima nadzora								
					SVEGA	Drž.organ. organ. lok. samoup.	Privred. subj.	DPO	DLJR	DL	Ostal organ. jed. MOD	GŠ VCG	Jed. VCG
1.	Inspekcijski nadzor dostignutog nivoa odbrambenih priprema	18	18	100	76	48	28	/	/	/	/	/	/
2.	Inspekcijski nadzor planiranja i upotrebe ljudskih i materijalnih resursa	4	4	100	14	/	/	/	8	1	/	5	/
3.	Inspekcijski nadzor borbene spremnosti Vojske	2	1	50	0	/	/	/	/	/	/	/	0
4.	Inspekcijski nadzor ZNR, ZŽS i ZOP u Ministarstvu i Vojsci	10	10	100	50	/	/	/	/	4	/	5	41
5.	Inspekcijski nadzor primjene ovlašćenja od strane ovlašćenih lica u Ministarstvu i Vojsci	1	1	100	3	/	/	/	/	/	/	1	2
6.	Inspekcijski nadzor ostvarivanja prava lica na službi u Vojsci, uključ. disciplinsku i mater.odgovornost,	4	4	100	5	/	/	/	/	/	/	/	5
7.	Inspekcijski nadzor planiranja i uređenja prostora, izgradnje, rekonstrukcije i održavanja vojnih objekata	4	4	100	9	/	/	/	/	1	/	2	6
8.	Unutrašnja kontrola nad preduzetim mjerama po osnovu svih oblika neetičkog i nezakonitog ponašanja zaposlenih	1	1	100	2	/	/	/	2	/	/	/	/
UKUPNO		44	43	97.7	159	48	28	/	10	6	/	13	54

CRNA GORA
Direkcija za zaštitu tajnih podataka

IZVJEŠTAJ O RADU
Direkcije za zaštitu tajnih podataka za 2024. godinu

Podgorica, januar 2025. godine

SADRŽAJ

UVOD	3
I NORMATIVNI POSLOVI	3
II DOZVOLE ZA PRISTUP TAJNIM PODACIMA	3
III MJERE ZAŠTITE TAJNIH PODATAKA	4
III-1 Fizičke mjere zaštite tajnih podataka	4
III-1 Informatičke mjere zaštite tajnih podataka	5
IV NATO I EU	6
IV-1. NATO	6
IV-2. EVROPSKA UNIJA	9
V MEĐUNARODNA SARADNJA	10
VI MEĐURESORSKA SARADNJA	11
VII SARADNJA SA NEVLADINIM ORGANIZACIJAMA	12
VIII OBUKE IZ OBLASTI TAJNIH PODATAKA	12
IX ORGANIZACIJA DIREKCIJE	13
X INFORMATIČKA BEZBJEDNOST I ODGOVOR NA RAČUNARSKE INCIDENTE	17
XI INSPEKCIJSKI NADZOR	22
XII BUDŽET I NABAVKE	23
XIII UPRAVLJANJE I UNUTRAŠNJA KONTROLA	24
XIV JAVNOST RADA	24

UVOD

Nadležnosti Direkcije za zaštitu tajnih podataka utvrđene su Zakonom o tajnosti podataka ("Službeni list Crne Gore", br. 14/08, 76/09, 41/10, 40/11, 38/12, 44/12, 14/13, 18/14, 48/15, 74/20 i 113/24) i Uredbom o organizaciji i načinu rada državne uprave ("Službeni list Crne Gore", br. 98/23, 102/23, 113/23, 71/24, 72/24, 90/24, 93/24, 104/24 i 117/24).

Izveštajem o radu Direkcije za zaštitu tajnih podataka obuhvaćen je pregled najvažnijih aktivnosti Direkcije u 2024. godini, u vezi sa: propisima iz oblasti tajnih podataka, izradom opštih akata Direkcije, izdavanjem dozvola za pristup tajnim podacima, NATO i EU sertifikata za pristup NATO i EU tajnim podacima, razmjenom tajnih podataka sa NATO i Evropskom unijom, obavezama koje proističu iz članstva u NATO, EU pregovorima za Poglavlje 31–Vanjska, bezbjednosna i odbrambena politika, aktivnostima na polju međunarodne saradnje, naročito u pogledu zaključivanja bilateralnih sporazuma o razmjeni i zaštiti tajnih podataka, bilateralne i regionalne saradnje, međuresorske saradnje i saradnje sa nevladinim organizacijama, obukama iz oblasti tajnih podataka i unapređenjem sistema obuke, stručnim osposobljavanjem i usavršavanjem službenika Direkcije, unutrašnjom organizacijom Direkcije i njenim funkcionisanjem, inspekcijским nadzorom nad sprovođenjem Zakona o tajnosti podataka i primjenom međunarodnih ugovora o razmjeni i zaštiti tajnih podataka, izvršenjem budžeta, sprovođenjem finansijskog upravljanja i kontrola i pružanjem obavještenja o radu Direkcije putem sredstava javnog informisanja.

I **NORMATIVNI POSLOVI**

Direkcija redovno učestvuje u davanju mišljenja na predloge zakona i podzakonskih akata koje su pripremali drugi organi, kao i mišljenja na predloge memoranduma i sporazuma o saradnji koji su uključivali odredbe o razmjeni i zaštiti tajnih podataka.

II **DOZVOLE ZA PRISTUP TAJNIM PODACIMA**

Dozvole za pristup tajnim podacima za fizička lica

Direkcija za zaštitu tajnih podataka, u skladu sa Zakonom, nadležna je za izdavanje dozvola za pristup tajnim podacima stepena tajnosti **STROGO TAJNO**, **TAJNO** i **POVJERLJIVO**.

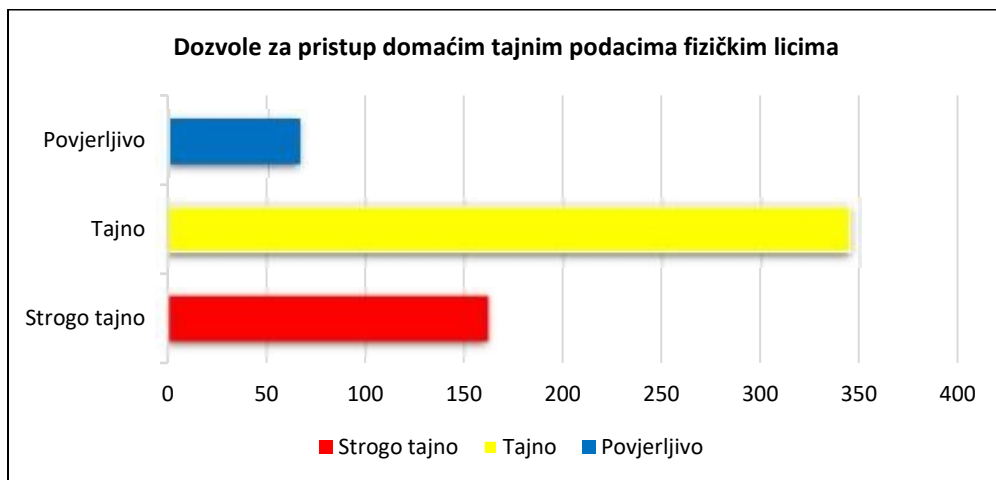
U 2024. godini, podnesena su 628 zahtjeva za izdavanje dozvola za pristup tajnim podacima, od čega je 121 zahtjeva za produženje važenja dozvole za pristup tajnim podacima, a 507 novih zahtjeva za izdavanje dozvola.

U 2024. godini, izdate su ukupno 573 dozvola za pristup tajnim podacima, od čega su 422 nove dozvole, dok je produžen rok važenja za 151 dozvolu za pristup tajnim podacima.

Za pristup tajnim podacima stepena tajnosti **STROGO TAJNO** izdato je 162 dozvole, od čega je 77 novih dozvola, a produžen je rok važenja za 85 dozvola za pristup tajnim podacima.

Za pristup tajnim podacima stepena tajnosti **TAJNO** izdato je 345 dozvola, od čega je 281 novih dozvola, a produžen je rok važenja za 64 dozvole za pristup tajnim podacima.

Za pristup tajnim podacima stepena tajnosti **POVJERLJIVO** izdato je 66 dozvole, od čega su 64 nove dozvole, a produžen je rok važenja za 2 dozvola.

U 2024. godini, na zahtjev Nacionalnih bezbjednosnih organa (NSA) drugih država u kontinuitetu su procesuirane bezbjednosne provjere za strance koji su rođeni, živjeli, radili ili se školovali u Crnoj Gori, u skladu sa međudržavnim sporazumima.

Dozvole za pristup tajnim podacima za pravna lica

U 2024. godini, podnijeta su dva zahtjeva za izdavanje dozvole i dva zahtjeva za produženje važenja dozvole za pristup tajnim podacima za pravno lice. Produženo je važenje jedne dozvole za pristup tajnim podacima.

Za pristup tajnim podacima za zaposlene u pravnom licu podnesen je 71 zahtjev, od čega je 59 zahtjeva za izdavanje a 12 zahtjeva za produženje važenja dozvole za pristup tajnim podacima.

III MJERE ZAŠTITE TAJNIH PODATAKA

III-1 Fizičke mjere zaštite tajnih podataka

Po pitanju fizičkih mjera zaštite tajnih podataka, Direkcija za zaštitu tajnih podataka je u 2024. godini, nastavila saradnju sa državnim organima i pravnim licima koja u vršenju zakonom utvrđenih poslova, odnosno izvršavanju ugovorenog posla postupaju sa tajnim podacima.

Sprovedene su konsultacije sa organima i pravnim licima u cilju njihovog upoznavanja sa obavezama koje je potrebno ispuniti u postupku prije izdavanja dozvole za pristup tajnim podacima po pitanju fizičkih mjera zaštite tajnih podataka i propisanih standarda u ovoj oblasti, procesuirani su zahtjevi za vršenje bezbjednosnje procjene ugroženosti i zahtjevi za pregled protiv prisluškivanja.

Nakon implementacije mjera zaštite tajnih podataka od strane organa i pravnih lica, Direkcija provjerava ispunjenost fizičkih mjera zaštite tajnih podataka u prostorijama namijenjenim za rad sa tajnim podacima.

U cilju ispunjavanja propisanih standarda iz oblasti fizičkih i administrativnih mjera zaštite tajnih podataka u toku 2024. godine, održani su sastanci i konsultacije sa predstavnicima Specijalnog

državnog tužilaštva, Specijalnog policijskog odjeljenja, Centralne banke, Ministarstva vanjskih poslova, Ministarstva unutrašnjih poslova.

Direkcija je saradivala i sa predstavnicima pravnih lica, koje je u kontinuitetu upoznavala sa cjelokupnom procedurom za dobijanje dozvole za pristup tajnim podacima za pravno lice.

III-2 Informatičke mjere zaštite tajnih podataka

Informacioni sistem za razmjenu nacionalnih tajnih podataka

Direkcija za zaštitu tajnih podataka upravlja komunikaciono informacionim sistemom koji je sertifikovan za razmjenu nacionalnih tajnih podataka do i uključujući stepen tajnosti TAJNO. Korisnici sistema su Centralni registar Direkcije za zaštitu tajnih podataka i podregisti u Ministarstvu odbrane, Ministarstvu vanjskih poslova, Agenciji za nacionalnu bezbjednost i Stalnoj misiji Crne Gore pri NATO u Briselu. Nakon popravke kripto uređaja, pokrenuta je procedura za ponovno povezivanje registra tajnih podataka u Generalnom sekretarijatu Vlade Crne Gore.

Krajem 2024. godine izvršena je nabavka informatičke opreme (serveri, storage, tape, ups) za potrebe obnavljanja i nadogradnje ovog informacionog sistema. Nadogradnja sistema planirana je za 2025.godinu.

Sprovedene su aktivnosti na planiranju zamjene kripto uređaja koji će biti u upotrebi u Direkciji do kraja 2025. godine novijim modelima koji su sertifikovani po pitanju otpornosti na kvantne prijetnje. Obavljena je komunikacija i sa drugim institucijama koje koriste uređaje istog proizvođača u cilju planiranja blagovremene zamjene ovih uređaja novijim modelima i mitigacije rizika po pitanju modernih kvantnih prijetnji na duži rok.

Odjeljenje za informatičku zaštitu tajnih podataka tokom 2024. godine u kontinuitetu se bavilo unapređenjem i održavanjem informacionog sistema za razmjenu nacionalnih tajnih podataka.

Ostale aktivnosti

Odjeljenje za informatičku zaštitu tajnih podataka kroz svoje svakodnevne aktivnosti u kontinuitetu se bavi aktivnostima na održavanju i unapređenju informacionih sistema u kojima se obrađuju tajni podaci, kao i računara i računarske opreme koju koriste zaposleni u Direkciji.

Pored navedenih aktivnosti, Odjeljenje za informatičku zaštitu tajnih podataka u kontinuitetu sprovodi i aktivnosti u sklopu svojih nadležnosti koje se tiču upotrebe i distribucije kripto materijala i akreditacije informacionih sistema u kojima se obrađuju tajni podaci.

Sistem za prenos NATO tajnih podataka - NS WAN

Razmjena tajnih podataka u elektronskoj formi između Centralnog registra Direkcije za zaštitu tajnih podataka, Ministarstva vanjskih poslova, Ministarstva odbrane (na lokacijama u Ministarstvu odbrane i Vazduhoplovno operativnom centru Vojske Crne Gore – VOC), kao i Stalne misije Crne Gore pri NATO u Briselu odvija se posredstvom NS WAN informaciono komunikacionog sistema. U saradnji sa NATO Agencijom za komunikacije i informacije (NATO Communication and Information Agency, NCIA) Odjeljenje za informatičku zaštitu tajnih podataka u kontinuitetu sprovodi aktivnosti na održavanju centralne CG lokacije ovog informacionog sistema.

Odjeljenje za informatičku zaštitu tajnih podataka, u saradnji sa Ministarstvom odbrane i Ministarstvom vanjskih poslova usaglašava potrebne resurse za funkcionisanje ili unapređenje

NS WAN informacionog sistema, na osnovu čega se svake godine generiše poseban ugovor za pružanje NCIA usluga za potrebe Crne Gore ("Service Support Package for Montenegro, SSP"). Ovaj ugovor za 2024. godinu (SSP 2024) direktor Direkcije za zaštitu tajnih podataka potpisao je u julu 2024. godine. NCIA je, u saradnji sa DZTP, Ministarstvom odbrane i Ministarstvom vanjskih poslova, pripremila i dostavila predlog SSP-a za 2025. godinu. Planirano je da se ovaj ugovor potpiše i da se izvrši plaćanje prema NCIA do kraja I kvartala 2025.godine.

Odjeljenje za informatičku zaštitu tajnih podataka u okviru svojih NDA (National Distribution Authority) nadležnosti u kontinuitetu se bavi rukovanjem krypto materijala za potrebe ovog i drugih informacionih sistema u kojima se obrađuju tajni podaci.

IV NATO I EU

Najznačajnija dužnost Direkcije u vezi sa tajnim podacima NATO i EU je dužnost da kao bezbjednosni organ koordinira i sprovodi bezbjednosnu politiku NATO i EU u Crnoj Gori, u cilju obezbjeđivanja adekvatnog nivoa zaštite tajnih podataka (NSA - National Security Authority) i izdavanje NATO i EU sertifikata za pristup NATO i EU tajnim podacima.

U cilju adekvatne razmjene i zaštite NATO i EU tajnih podataka, ustanovljeni su i vode se Centralni registar NATO i EU tajnih podataka u Direkciji za zaštitu tajnih podataka i Podregistri tajnih podataka u Stalnoj misiji Crne Gore pri NATO i Stalnoj misiji Crne Gore pri EU u Briselu, kao i Komandi združenih snaga SHAPE u Monsu.

Podregistri tajnih podataka predstavljaju prvu tačku prijema NATO i EU tajnih podataka, odakle se tajni podaci distribuiraju Centralnom registru Direkcije za potrebe državnih organa u Crnoj Gori.

Distribucija tajnih podataka iz Centralnog registra prema državnim organima, korisnicima NATO i EU tajnih podataka, vrši se u okviru registara tajnih podataka uspostavljenih u državnim organima.

IV-1. NATO

Pravni okvir za saradnju

Zakon o potvrđivanju Sporazuma između potpisnica Sjevernoatlantskog ugovora o bezbjednosti podataka ("Službeni list Crne Gore - Međunarodni ugovori", broj 12/17 od 07.12.2017), predstavlja pravni okvir za saradnju u oblasti uzajamne zaštite i čuvanja NATO tajnih podataka koji se dostavljaju Crnoj Gori i tajnih podataka koje Crna Gora dostavlja NATO-u i obezbjeđuje primjenu bezbjednosnih standarda i postupaka za razmjenu i zaštitu tajnih podataka.

Razmjena NATO tajnih podataka

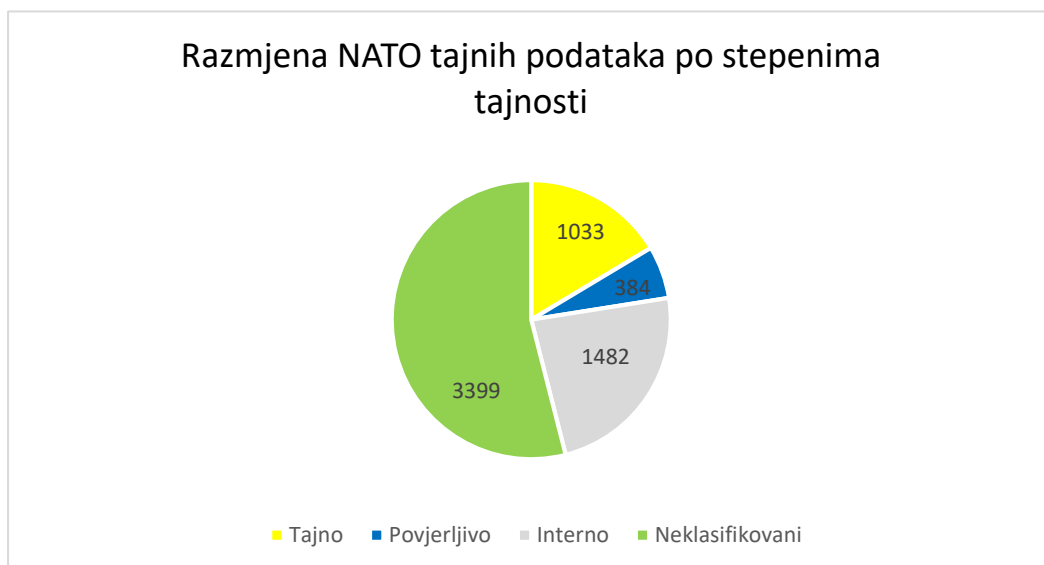
Sa NATO se u kontinuitetu odvija razmjena tajnih podataka, koja je otpočela nakon upućivanja prvog kontigenta crnogorskih vojnika u mirovnu misiju ISAF u Avganistanu, a kasnije u misiju "Resolute Support" u Avganistanu.

Pristupanjem Crne Gore NATO Savezu uveden je novi sistem elektronske razmjene NATO tajnih podataka NATO SECRET WAN AREA NETWORK (NS WAN) odobren od strane NATO Kancelarije za bezbjednost (NOS).

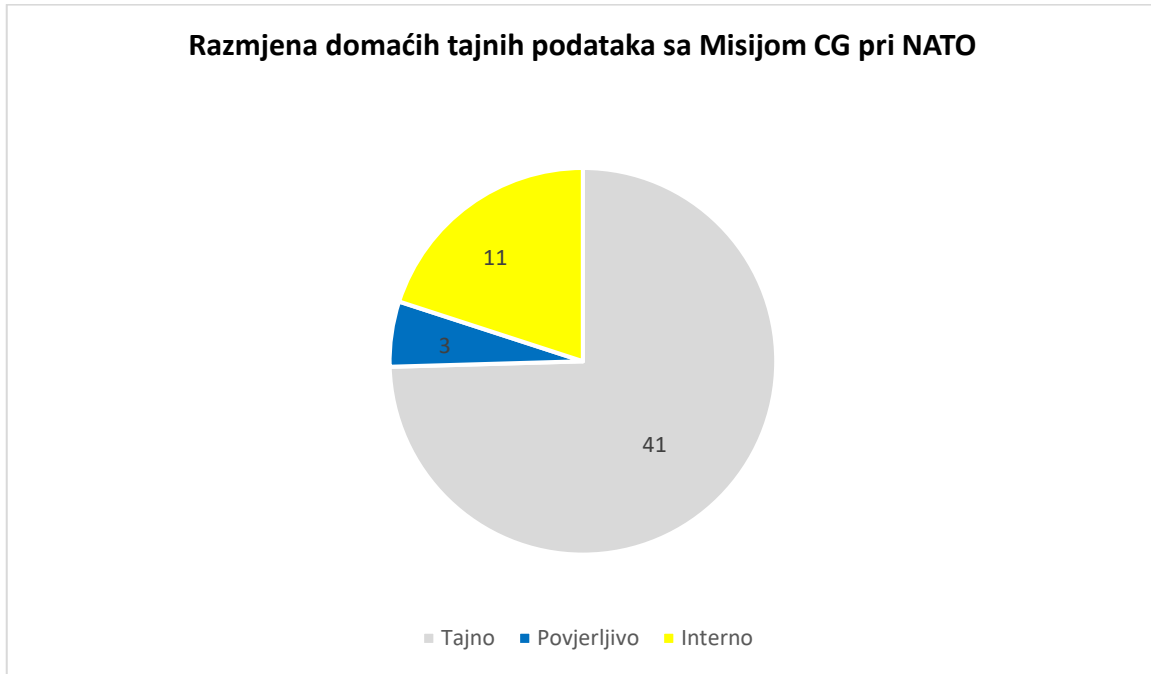
*šematski prikaz razmjene tajnih podataka sa NATO

U 2024. godini razmijenjeno je ukupno 6298 NATO tajnih podataka različitih stepena tajnosti, od čega 1033 stepena tajnosti TAJNO, 384 stepena tajnosti POVJERLJIVO, 1482 stepena tajnosti INTERNO i 3399 neklasifikovanih podataka.

Razmjena nacionalnih tajnih podataka sa Stalnom misijom Crne Gore pri NATO u Briselu

Sa Stalnom misijom Crne Gore pri NATO u Briselu u 2024. godini, razmijenjeno je ukupno 55 tajnih podataka različitih stepena tajnosti, od čega 41 stepena tajnosti TAJNO, 3 stepena tajnosti POVJERLJIVO i 11 stepena tajnosti INTERNO.

Sertifikati za pristup NATO tajnim podacima

Za pristup NATO tajnim podacima koji se prosleđuju Crnoj Gori, kao i za učešće na određenim NATO aktivnostima (konferencijama, sastancima, kursovima, obukama, vježbama, radionicama i sl.) na kojima se razmatraju NATO tajni podaci, neophodno je posjedovanje NATO sertifikata.

U skladu sa Zakonom o potvrđivanju Sporazuma između potpisnica Sjevernoatlantskog ugovora o bezbjednosti podataka, Direkcija je organ nadležan za izdavanje NATO sertifikata za pristup NATO tajnim podacima i u 2024. godini izdala je 207 NATO sertifikata (NATO Personnel Security Clearance - NATO PSC).

U skladu sa preporukama NATO sačinjen je spisak pozicija na nacionalnom nivou i lica na tim pozicijama koja imaju pristup posebnoj grupi NATO tajnih podataka (NATO sensitive informations), kao i spisak ovlašćenih lica i njihovih zamjenika u Direkciji i Stalnoj misiji Crne Gore pri NATO u Briselu ovlašćenih za prijem i dostavu NATO COSMIC/ATOMAL podataka.

NATO NOS inspeksijska kontrola

NATO tajni podaci proslijeđeni Crnoj Gori čuvaju se u Centralnom registru Direkcije, koriste u skladu sa propisanim bezbjednosnim standardima i podliježu redovnoj kontroli NATO Kancelarije za bezbjednost (NOS).

U Direkciji je tokom 2024.godine, kontinuirano praćena realizacija preporuka i korektivnih mjera iz Izvještaja o izvršenom inspeksijskom nadzoru u 2022.godini, nad sprovođenjem mjera

zaštite NATO tajnih podataka u Crnoj Gori u organima gdje je izvršen nadzor od strane NATO - Kancelarije za bezbjednost.

Pored kontrole od strane NATO Kancelarije za bezbjednost (NOS), NATO tajni podaci koji se dostavljaju državnim organima na korišćenje podliježu i inspekcijskoj kontroli Direkcije za zaštitu tajnih podataka.

IV-2. EVROPSKA UNIJA

Pravni okvir za saradnju

Sporazum o bezbjednosnim procedurama za razmjenu i zaštitu tajnih podataka zaključen između Crne Gore i Evropske Unije (septembra 2010. godine) i Bezbjednosni aranžmani za implementaciju Sporazuma (iz februara 2011. godine) predstavljaju pravni okvir za saradnju u oblasti tajnih podataka i obezbjeđuju primjenu standarda prilikom razmjene i zaštite tajnih podataka iz oblasti zajedničke vanjske, bezbjednosne i odbrambene politike.

EU PREGOVORI

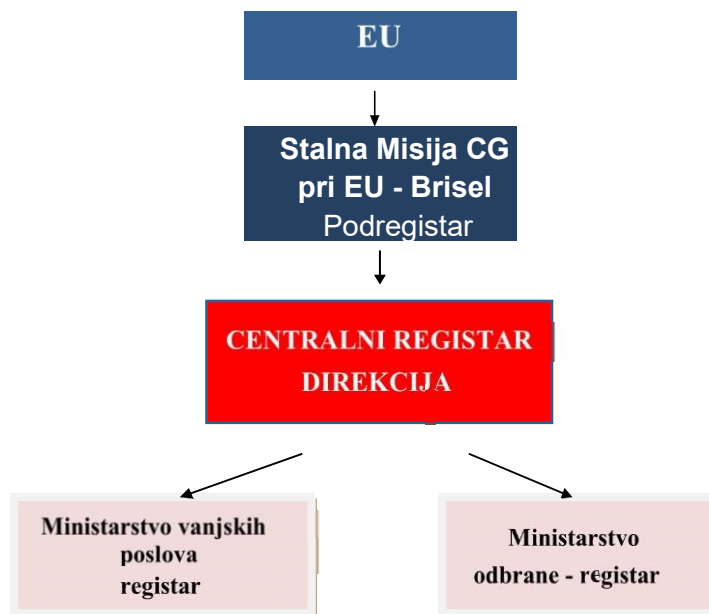
Poglavlje 10 – Informatičko društvo i mediji

Službenik Odjeljenja za informatičku zaštitu tajnih podataka je od septembra 2022.godine, učestvovao u radu Radne grupe za pripremu i vođenje pregovora o pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji za oblast pravne tekovine Evropske unije.

Poglavlje 31 – Vanjska, bezbjednosna i odbrambena politika

Službenik Odjeljenja za zaštitu tajnih podataka, kao član radne grupe za Poglavlje 31 – Vanjska, bezbjednosna i odbrambena politika, aktivno je učestvovao u radu sjednica, u cilju realizacije obaveza koje proističu iz Programa pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji (PPCG).

Razmjena EU tajnih podataka

Za pristup EU tajnim podacima koji se prosleđuju Crnoj Gori, kao i za učešće u misijama EU i drugim aktivnostima, neophodno je posjedovanje EU sertifikata (EU PSC).

U skladu sa Sporazumom o bezbjednosnim procedurama za razmjenu i zaštitu tajnih podataka zaključenim između Crne Gore i Evropske Unije, Direkcija je organ nadležan za izdavanje EU sertifikata za pristup EU tajnim podacima i u 2024. godini izdala je 3 EU sertifikata.

V MEĐUNARODNA SARADNJA

U izvještajnom periodu, u okviru međunarodne saradnje, aktivnosti Direkcije za zaštitu tajnih podataka realizovale su se kroz bilateralnu i multilateralnu saradnju.

U periodu od 18. do 20. novembra tekuće godine, predstavnici Direkcije za zaštitu tajnih podataka, prisustvovali su u Ljubljani na 6S - Konferenciji regionalnih nacionalnih bezbjednosnih organa (NSA). Centralna tema ove 6S Konferencije, bila je korišćenje tajnih podataka u sudskim postupcima, kao i pozicija regionalnih NSA u sistemu državne uprave. Takođe, prezentovani su i Instrumenti za tehničku pomoć u sprovođenju zakonodavstva Evropske unije, te smjernice koje se odnose na način apliciranja država u TAIEX i Twinning projektima. Pored predstavnika iz Crne Gore, učesnici ove Konferencije bili su i predstavnici ostalih 5 država- Makedonije, Srbije, Bosne i Hercegovine, Hrvatske, i Slovenije koja je bila domaćin ove Konferencije.

U oktobru tekuće godine u Sofiji je održana i 14. SEENSA Konferencije s obzirom da je predsjedavajuća ove konferencija bila Bugarska. Učesnici su imali priliku da razgovaraju o bezbjednosnim uticajima na Jugoistočnu Evropu sa fokusom na cyber bezbjednost i evropske integracije kao i o budućoj saradnji u ovom formatu.

Takođe u mjestu Bankya u Bugarskoj, održana je Konferencija regionalne inicijative SEENSA (Nacionalni bezbjednosni organi jugoistočne Evrope), u periodu od 28. do 31. maja 2024.godine, na nivou eksperata za bezbjednost lica (Personnel Security) na teme bezbjednosti lica i obuka za korisnike tajnih podataka a u cilju daljeg jačanja saradnje i razmjene iskustava između zemalja jugoistočne Evrope.

U okviru saradnje sa NATO, Direktor Direkcije za zaštitu tajnih podataka u oktobru 2024. godine, učestvovao je na redovnom godišnjem sastanku NATO bezbjednosnog komiteta koji je održan u Briselu, NATO HQ, na nivou direktora Nacionalnih bezbjednosnih organa.

U cilju jačanja i intenziviranja bilateralne saradnje Direkcija za zaštitu tajnih podataka je nastavila rad na usaglašavanju sporazuma o razmjeni i zaštiti tajnih podataka sa Ukrajinom, Republikom Srbijom, i započela pregovore na usaglašavanju sporazuma sa Državom Izrael i Portugalijom.

U okviru međunarodne saradnje realizovane su posjete od strane kolega iz Republike Sjeverne Makedonije, Slovenije i Bosne i Hercegovine a sve u cilju razmjene iskustava, dobrih praksi i planiranih aktivnosti po pitanju ove vrste saradnje.

U periodu 15. do 19. septembra 2024. u Tirani (Albanija), održana je godišnja konferencija MISWG (Multinational Industrial Security Working Group), čija je članica i Crna Gora od 2023.godine. Na konferenciji je učestvovalo 114 delegata iz 37 zemalja članica, 5

međunarodnih organizacija, i jedna zemlja koja je učestvovala kao gost. Konferencija je bila prilika da se podijele najbolje prakse na polju međunarodne industrijske bezbjednosti kako bi se zaštitili tajni podaci u vremenu sve većeg suočavanja sa bezbjednosnim prijetnjama i izazovima, razviju i usvoje standardizovane procedure koje su garant zajedničkim interesima zemalja članica, ojača saradnja i razviju kontakti na polju industrijske bezbjednosti.

Direkcija takođe ima i kontinuiranu regionalnu i međunarodnu saradnju u oblasti sajber bezbjednosti.

U cilju jačanja saradnje u oblasti sajber bezbjednosti CIRT kontinuirano saraduje sa ključnim međunarodnim institucijama kao što su: FIRST, ITU, NATO, OEBS, DCAF, KISA, RCC, Savjet Evrope.

VI MEĐURESORSKA SARADNJA

U izvještajnom periodu, Direkcija za zaštitu tajnih podataka je imala kontinuiranu međuresorsku saradnju koja se u najvećoj mjeri odnosila na sprovođenje propisa o tajnosti podataka, realizaciju mjera zaštite tajnih podataka i rješavanje zahtjeva za izdavanje dozvola za pristup tajnim podacima.

Saradnja sa Ministarstvom odbrane odvijala se po pitanju sprovođenja bezbjednosnih provjera za vojna lica i službenike Ministarstva za koje su podneseni zahtjevi za izdavanje dozvola za pristup tajnim podacima, kroz realizaciju obuka o bezbjednosnoj kulturi, tajnosti podataka i informatičkoj zaštiti tajnih podataka, davanju mišljenja i sugestija na sporazume o saradnji u oblasti odbrane u dijelu koji se odnosi na tajne podatke, finansijske poslove i unutrašnju reviziju, izdavanje dozvola za pristup tajnim podacima, učešće na sastancima i sl. Takođe, sa Ministarstvom odbrane saradnja se realizovala i kroz izradu Predloga uredbe o izmjenama i dopunama Uredbe o bližim uslovima i načinu sprovođenja administrativnih i fizičkih mjera zaštite tajnih podataka.

Saradnja sa Agencijom za nacionalnu bezbjednost, takođe se u kontinuitetu realizuje po pitanju sprovođenja bezbjednosnih provjera za lica za koja su podneseni zahtjevi za izdavanje dozvola za pristup tajnim podacima, NATO i EU sertifikata, vršenja bezbjednosnih provjera za strance po zamolnicama drugih država, izrade bezbjednosnih procjena ugroženosti, pregleda protiv prisluškivanja i pregleda od kompromitujućeg elektromagnetnog zračenja-TEMPEST mjerenja.

Saradnja sa Ministarstvom finansija, odvijala se kroz podnošenje zahtjeva za dodjelu budžetskih sredstava za 2024. godinu i pripremu Predloga budžeta Direkcije za zaštitu tajnih podataka za 2025. godinu, realizaciju budžeta i dostavljanje izvještaja o primicima, izdacima i ugovorenim obavezama, dostavljanje godišnjeg izvještaja o aktivnostima na sprovođenju i unaprijeđenju upravljanja i kontrola, dostavljanje zahtjeva za preusmjeravanje odobrenih sredstava po programima i pojedinim izdacima, dostavljanje Plana javnih nabavki, Izvještaja o javnim nabavkama.

Saradnja sa Agencijom za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama odvijala se kroz zaštitu ličnih podataka, dostavljanje podataka za potrebe vođenja informacionog sistema pristupa informacijama i ponovne upotrebe informacija.

Saradnja sa Upravom za ljudske resurse odvijala se kroz realizaciju obuka na temu „Tajnost podataka i informatička zaštita tajnih podataka“, zatim kroz učešće zaposlenih na obukama koje realizuje Uprava za kadrove u okviru Programa stručnog osposobljavanja. Saradnja se odvijala i kroz izradu Kadrovske plana (planiranju broja zaposlenih, promjenama u kadrovskoj

strukturi i drugim pitanjima upravljanja kadrovima, u skladu sa budžetskim sredstvima), vođenja i ažuriranja kadrovskeg informacionog sistema (KIS) i dr.

I u ovom izvještajnom periodu, kontinuirano se saradivalo sa Ministarstvom pravde, Ministarstvom unutrašnjih poslova, Ministarstvom vanjskih poslova, Upravom Carina, Specijalnim državnim tužilaštvom, kao i drugim državnim institucijama i pravnim licima, koji su obveznici primjene Zakona o tajnosti podataka.

Direkcija je na svojoj internet stranici objavljivala informacije koje zahtijevaju proaktivni pristup, vodeći računa o zaštiti ličnih podataka i podataka koji su označeni stepenom tajnosti.

VII SARADNJA SA NEVLADINIM ORGANIZACIJAMA

Direkcija za zaštitu tajnih podataka saradivala je sa nevladinim organizacijama kroz rješavanje podnijetih zahtjeva za slobodan pristup informacijama, kao i kroz pripremu, podnošenje Izvještaja i izvoda iz informacionog sistema Agenciji za sprječavanje korupcije, u vezi zahtjeva za slobodan pristup informacijama.

VIII OBUKE IZ OBLASTI TAJNIH PODATAKA

U cilju stručnog usavršavanja državnih službenika i namještenika i unapređenja znanja iz oblasti tajnih podataka, Direkcija za zaštitu tajnih podataka u saradnji sa Upravom za kadrove realizovala je u kontinuitetu seminare na temu „Tajnost podataka i informatička zaštita tajnih podataka“, za zaposlene u organima državne uprave.

Unaprijeđen je sistem obuke iz oblasti tajnih podataka na način što je u okviru TAIEX instrumenata tehničke podrške, uspostavljena elektronska aplikacija za E-trening, koja pruža mogućnost državnim službenicima za lakšim i savremenijim edukovanjem u ovoj oblasti. Ovaj oblik edukacije primijenjuje se na sva lica prije izdavanja dozvole za pristup tajnim podacima.

Stručno osposobljavanje i usavršavanje službenika Direkcije

Službenici Odjeljenja za informatičku zaštitu tajnih podataka u periodu od 04. do 16. februara 2024. Godine, pohađali su u USA (Columbia) obuku za korištenje DACAN kriptografskog informacionog sistema DKMI.

Predstavnik Odjeljenja za informatičku zaštitu tajnih podataka je u periodu od 10. do 12. aprila 2024. Godine, boravio u studijskoj posjeti u Ljubljani, u cilju razmjene iskustva iz domena informacione bezbjednosti tajnih podataka i industrijske bezbjednosti sa kolegama iz National Security Authority Slovenija.

Službenici Odjeljenja za informatičku zaštitu tajnih podataka učestvovali su na NDA konferenciji na kojoj učestvuju predstavnici NDA iz država članica NATO u Parizu od 16. do 18. aprila 2024. godine.

Dva službenika Direkcije u maju 2024. godine, pohađala su kurs i sertifikovali se za ISO/IEC 27001:2022 eksternog revizora.

U periodu od 15. do 19. jula 2024. godine u NCIA centru za obuku u Portugalu, dva službenika Direkcije pohađala su obuku za upravljanje kripto materijalima (004 Crypto administration course).

Predstavnici Odjeljenja za informatičku zaštitu tajnih podataka učestvovali su od 8. do 10. oktobra 2024. godine na VTC sastanku Security Committee in CIS Security format, koji okuplja predstavnike država članica NATO.

Direkcija za zaštitu tajnih podataka je u okviru SAA nadležnosti (Security Accreditation Authority) učestvovala na sastancima međunarodnog BICES akreditacionog tijela (BICES Accreditation Board, BSAB).

U okviru Programa stručnog osposobljavanja Uprave za ljudske resurse u 2024. godini, sa predavačima iz Direkcije, organizovano je više obuka na temu tajnosti podataka i informatičke zaštite tajnih podataka. Pored obuka koje su održane u saradnji sa Upravom za ljudske resurse, Direkcija je organizovala i posebne obuke za potrebe državnih organa.

Obavljeno je više konsultacija sa predstavnicima državnih institucija i privatnih kompanija po pitanju mjera informatičke i TEMPEST zaštite i procesa akreditacije informacionih sistema u kojima se obrađuju tajni podaci.

Predstavnik Odjeljenja za informatičku zaštitu tajnih podataka od oktobra 2024. godine učestvuje u radu Interresorne komisije za suprotstavljanje hibridnim prijetnjama. Jedan od glavnih zadataka ove komisije je finalizacija Nacrta Strategije za suprotstavljanje hibridnim prijetnjama sa pratećim Akcionim planom, čije usvajanje je predviđeno Srednjoročnim programom rada Vlade Crne Gore 2024-2027, kao i Programom pristupanja Crne Gore EU za 2024-2027.

Službenici Direkcije u okviru Programa stručnog osposobljavanja Uprave za kadrove u 2024.godini, pohađali su sljedeće obuke: Upravljanja projektima finansiranim iz EU fondova, Poslovni sastanci, Pregovaranje i pregovaračke vještine, Pisanje izvještaja, Upravni postupak, Pravno-tehnička pravila za izradu propisa sa smjernicama za usklađivanje propisa Crne Gore sa pravnim poretom Evropske unije i Izrada zakona i drugih propisa u skladu sa pravno-tehničkim pravilima za izradu propisa i smjernicama za usklađivanje propisa Crne Gore sa pravnim poretom Evropske unije su teme iz oblasti Izrada i evaluacija javnih politika, Vještine komunikacija sa strankama, Vještine prezentacije - javni nastup su teme iz oblasti Razvoj vještina, A1 program obrazovanja za sticanje ključnih vještina komunikacija s javnošću u javnom sektoru, Izvještavanje u javnom sektoru, Otkrivanje i postupanje po obavještenjima i sumnjama na nepravilnosti i prevare, Otvorenost javne uprave.

Takođe, u okviru Programa stručnog osposobljavanja Uprave za kadrove, sa predavačima iz Direkcije, kontinuirano su se organizovale obuke na temu tajnosti podataka i informatičke zaštite tajnih podataka, za potrebe zaposlenih u Ministarstvu odbrane i Vojsci Crne Gore, kao i za potrebe službenika lokalnih samouprava i ostalih državnih organa.

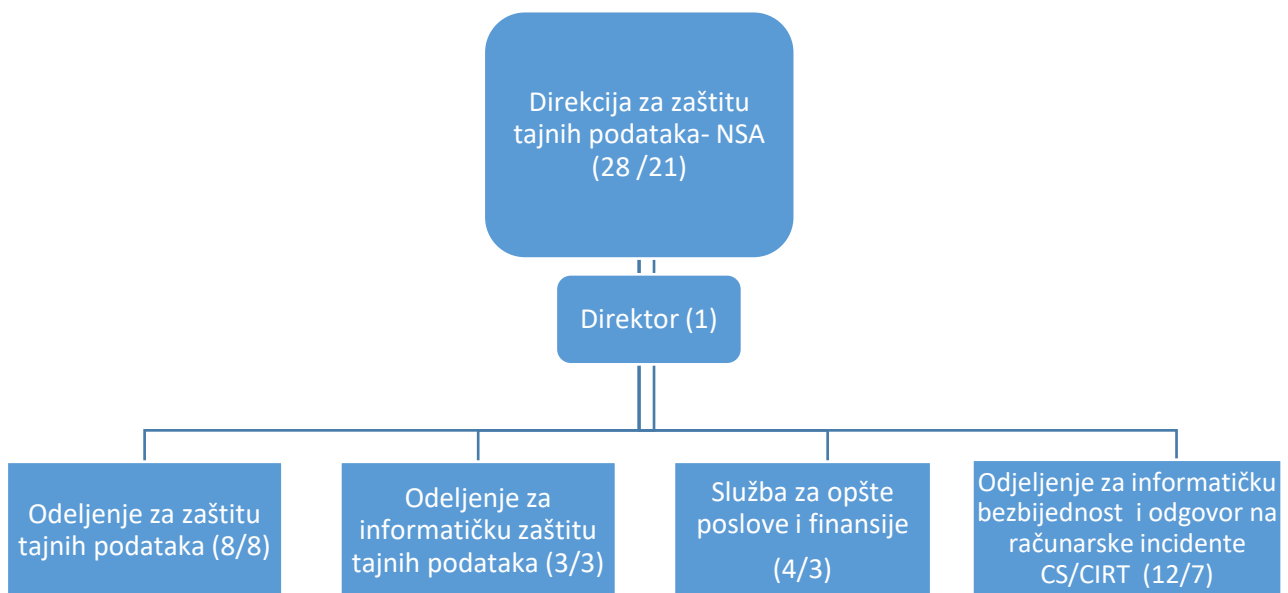
IX ORGANIZACIJA DIREKCIJE

Direkcija vrši poslove iz svoje nadležnosti u okviru četiri organizacione jedinice: Odjeljenje za zaštitu tajnih podataka, Odjeljenje za informatičku zaštitu tajnih podataka, Odjeljenje za informatičku bezbjednost i odgovor na računarske incidente (CS/CIRT) i Služba za opšte poslove i finansije.

Vlada Crne Gore utvrdila je Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Direkcije za zaštitu tajnih podataka, broj: 05-197/24-2, koji je stupio na snagu 22.03.2024. godine.

U skladu sa članom 78 Zakona o informacionoj bezbjednosti, koji je stupio na snagu 05. decembra 2024.godine, precizirano je da će danom donošenja akta o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Agencije za sajber bezbjednost, Agencija od Direkcije za zaštitu tajnih podataka, preuzeti državne službenike koji su vršili poslove u okviru organizacione jedinice CIRT, opremu i službenu dokumentaciju.

Donošenjem navedenog zakona, prestale su da važe odredbe čl. 74 stav 1 tačka 8b i člana 74a Zakona o tajnosti podataka, a kojima su bili definisani poslovi i nadležnost CIRT-a.

U Odeljenju za zaštitu tajnih podataka vrše se poslovi iz osnovne djelatnosti Direkcije koji se odnose na: obezbjeđenje primjene standarda i propisa iz oblasti zaštite tajnih podataka; koordiniranje aktivnosti koje obezbjeđuju zaštitu tajnih podataka povjerenih Crnoj Gori od strane drugih država i međunarodnih organizacija, izradu i ažuriranje Plana zaštite tajnih podataka, inspekcijски nadzor nad sprovođenjem Zakona o tajnosti podataka i primjenom međunarodnih ugovora, sprovođenje postupka za izdavanje dozvola za pristup tajnim podacima i izdavanje NATO i EU sertifikata za pristup NATO i EU tajnim podacima, postupka za ograničenje ili prestank važenja dozvole, evidenciju podnijetih zahtjeva za izdavanje dozvola i evidenciju izdatih i oduzetih dozvola, NATO i EU sertifikata, obuku korisnika tajnih podataka, vođenje Centralnog registra NATO i EU tajnih podataka i saradnju sa podregistrima tajnih podataka u Stalnoj misiji Crne Gore pri NATO i Misiji Crne Gore pri EU, evidenciju NATO i EU tajnih podataka koji se prosleđuju Crnoj Gori, diseminaciju i njihovo dostavljanje korisnicima, evidenciju NATO ATOMAL tajnih podataka, evidenciju domaćih tajnih podataka, stručnu pomoć organima i organizacijama radi ispunjavanja bezbjednosno-tehničkih uslova za rad sa tajnim podacima, ustanovljavanje i vođenje registara, podregistara i kontrolnih tačaka, akreditovanje i odobravanje njihovog rada, unutrašnju kontrolu nad sprovođenjem mjera zaštite tajnih podataka, informisanje strane države odnosno međunarodne organizacije o

bezbjednosti tajnih podataka koje je strana država, odnosno međunarodna organizacija predala Crnoj Gori, međunarodnu saradnju i kontinuiranu saradnju sa NATO Kancelarijom za bezbjednost (NOS) i Kancelarijom za bezbjednost Generalnog sekretarijata Savjeta EU (GSCSO) i drugi poslovi u skladu sa propisima.

U Odjeljenju za informatičku zaštitu tajnih podataka podataka vrše se poslovi iz osnovne djelatnosti koji se odnose na primjenu mjera bezbjednosti za zaštitu tajnih podataka koji se primaju, obrađuju, prenose, čuvaju i arhiviraju u komunikaciono-informacionim sistemima i drugim elektronskim sistemima, od gubitka povjerljivosti, cjelovitosti ili dostupnosti, i to: obezbjeđivanje primjene standarda i propisa iz oblasti informatičke zaštite tajnih podataka, prijem, obradu, prenos, čuvanje i arhiviranje NATO i EU tajnih podataka u elektronskoj formi, obezbjeđivanje da su kriptografski sistemi, proizvodi i mehanizmi za zaštitu tajnih podataka adekvatno i efikasno odabrani, instalirani i održavanim, nadzor nad rukovanjem kriptomaterijalima NATO i EU i nadzor nad proizvodnjom, distribucijom i čuvanjem kriptomaterijala za potrebe jedinstvenog sistema za elektronsku razmjenu domaćih tajnih podataka, proizvodnja, distribucija i čuvanje kriptomaterijala za potrebe jedinstvenog sistema za elektronsku razmjenu domaćih tajnih podataka između organa; certifikovanje komunikaciono-informacionih sistema (CIS) i procesa u kojima se obrađuju, prenose i čuvaju domaći, NATO i EU tajni podaci i certifikovanje prenosivih komunikaciono-informacionih sredstva i memorijskih medija koji se koriste u sistemu (CIS); zaštita prostorija i opreme od rizika elektromagnetnog zračenja (TEMPEST), procjena mogućeg ugrožavanja bezbjednosti tajnih podataka od upada u IS, edukacija i podizanje CIS bezbjednosne svijesti, instaliranje uređaja za čuvanje rezervnih kopija (back-up) tajnih podataka; uništavanje tajnih podataka u elektronskoj formi, memorijskih medija i uređaja za enkripciju podataka; organizovanje obuka i administracija portala za on-line obuku, ažuriranje web stranice Direkcije i dr.

U razmjeni i zaštiti tajnih podataka sa NATO i EU, vrše se poslovi koji se odnose na: bezbjednost komunikacija za izbor, upravljanje i održavanje kriptografske opreme za prenos, obradu i čuvanje tajnih podataka (NCSA - National Communication Security Authority); sprovođenje bezbjednosne akreditacije komunikaciono-informacionih sistema i procesa u kojima se koriste tajni podaci (SAA - Security Accreditation Authority), koje obuhvata rješavanje po zahtjevu za certifikovanje sistema, vršenje bezbjednosne provjere sistema, izdavanje certifikata i privremenih certifikata i vođenje evidencije u vezi s tim i upravljanje materijalima za kriptografsku zaštitu tajnih podataka i bezbjedno rukovanje, čuvanje, distribuciju i evidenciju kriptomaterijala (NDA - National Distribution Authority).

U Odjeljenju za informatičku bezbjednost i odgovor na računarske incidente (CS/CIRT) vrše se poslovi iz osnovne djelatnosti koji se odnose na: unaprjeđenje bezbjednosti i zaštitu mrežne infrastrukture, monitoring mreže sa ciljem identifikacije incidenata, usklađivanje aktivnosti lokalnih CIRT timova na teritoriji Crne Gore, održavanje kontakta sa ostalim državnim organima pravnim i fizičkim licima po pitanju očuvanja i unaprjeđenja informatičke bezbjednosti, razmjenu informacija sa nacionalnim CIRT/CERT timovima drugih država putem članstva u međunarodnim organizacijama, pružanje informacija i procjenu stanja informatičke bezbjednosti, izvještavanje drugih CIRT/CERT timova, sastavljanje izvještaja i upozorenja za ostale korisnike, izradu priručnika, softverskih alata i drugih korisnih informacija vezanih za sigurnije korišćenje informacionih tehnologija, prikupljanje informacija za identifikovanje sajber prijetnji, taktika, tehnika i postupaka koje koriste akteri u sajber prostoru, istraživanje aktuelnih i potencijalnih prijetnji u sajber prostoru, analizu opsega ranjivosti u hardveru i softveru, izrada smjernica koje se odnose na rizike i mjere kontrole vezane za nove prijetnje u sajber prostoru, prevenciju, obradu i otklanjanje posljedica od računarskih incidenata na internetu i drugih rizika bezbjednosti informacionih sistema u mreži državnih organa, provjeru ranjivosti sistema, prikupljanje, evidentiranje i obradu podataka o incidentima, testiranje i primjenu novih softverskih i hardverskih sistema za zaštitu IT resursa, monitoring IS u mreži državnih organa, obradu podataka i otklanjanje posljedica u smislu utvrđivanja pojave i težine incidenta,

utvrđivanje uzroka incidenta, posredovanje u kontaktiranju ostalih strana koje su uključene u incident, otklanjanje ranjivosti u sistemu, obezbjeđivanja sistema i zaštitu od mogućih incidenata, definisanje liste i zaštite kritične informatičke infrastrukture, identifikovanje rizika i primjenu adekvatnih mjera zaštite kako bi se osigurao kontinuitet poslovanja kritične informatičke infrastrukture, provjeru bezbjednosti i ranjivosti sistema i implementaciju mjera zaštite za prevenciju incidentnih situacija i ublažavanja posljedica i razvijanje plana za upravljanje sajber incidentima i obavljanje drugih poslova iz djelokruga rada Odjeljenja.

U Službi za opšte poslove i finansije vrše se poslovi koji se odnose na: izradu opštih akata, programa rada i izvještaja o radu, izradu pojedinačnih akata o ostvarivanju prava iz radnog odnosa: prijem, raspoređivanje, zarada, naknada i drugih primanja i dr., javne i povjerljive nabavke, pripremu i sačinjavanje ugovora koji sadrže tajne podatke – povjerljivi ugovori, obradu i korišćenje tajnih podataka kod povjerljivih nabavki, materijalno finansijsko poslovanje, izradu finansijskog plana, korišćenje sredstava u skladu sa budžetom i finansijskim planom, vođenje poslovnih knjiga, periodične obračune i završne račune, izradu finansijskih iskaza i dostavljanje Državnom trezoru, blagajničko i knjigovodstveno poslovanje, upoznavanje sa rezultatima unutrašnje revizije: konačnim revizorskim izvještajem i predlogom plana aktivnosti za sprovođenje preporuka za poboljšanje sistema upravljanja i unutrašnje kontrole, izradu internih pravila i procedura za uspostavljanje i sprovođenje upravljanje i razvoj unutrašnjih kontrola, aktivnosti po pitanju rodne ravnopravnosti, Plana integriteta, saradnje sa nadležnim organima, učešće u realizaciji akcionih planova, saradnju sa nevladinim organizacijama i rješavanje zahtjeva za slobodan pristup informacijama, postupanje po prijavama zviždača, saradnju po pitanju stručnog usavršavanja zaposlenih, oglašavanje slobodnih radnih mjesta, vođenje kadrovskog informacionog sistema (KIS), evidenciju primljenih poklona, prijem, vođenje evidencije i distribuciju domaćih tajnih podataka i njihovo čuvanje, kancelarijsko poslovanje i vođenje djelovodnika i drugih knjiga, rukovanje pečatima i štambiljima i njihovo čuvanje, dostavu NATO i EU tajnih podataka i sprovođenje adekvatnih mjera zaštite prilikom dostave drugim državama i međunarodnim organizacijama, vođenje evidencije o korišćenju motornih vozila i dr.

Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Direkcije za zaštitu tajnih podataka sistematizovano je 28 službeničkih radnih mjesta za 28 izvršilaca, uključujući i direktora. Ukupan broj zaposlenih izvršilaca je 25 od čega je jedno profesionalno vojno lice koje je upućeno iz Vojske Crne Gore na rad u Direkciju.

U skladu sa Sporazumom zaključenim između Ministarstva vanjskih poslova i Direkcije za zaštitu tajnih podataka, jedan službenik Direkcije upućen je na period od dvije godine u Stalnu misiju Crne Gore pri NATO u Briselu. Ovaj službenik je prva "kontakt tačka" u Podregistru tajnih podataka u Misiji, za prijem NATO tajnih podataka i njihovu distribuciju Centralnom registru Direkcije.

Pripremljen je i usvojen Kadrovski plan Direkcije za zaštitu tajnih podataka za 2024. godinu i uz saglasnost Ministarstva finansija, dostavljen je Upravi za ljudske resurse.

U skladu sa Kadrovskim planom za 2024. godinu, imenovan je vršilac dužnosti direktora Direkcije, a radni odnos na neodređeno su zasnovala 2 izvršioca u organizacionoj jedinici Odjeljenje za informatičku bezbjednost i odgovor na računarske incidente (CS/CIRT), i to radno mjesto broj 14 - Samostalni savjetnik II za (CS/CIRT) i radno mjesto 21-viši savjetnik III za (CS/CIRT).

Donijet je Plan integriteta Direkcije za zaštitu tajnih podataka i Upitnik za procjenu efektivnosti i efikasnosti Plana integriteta za 2024. godinu.

U izvještajnom periodu, izvršeno je redovno ažuriranje podataka o zaposlenima u aplikaciji Kadrovski informacijski sistem-Centralna kadrovska evidencija. Takođe, sprovedena je Analiza potreba za obukama Direkcije za zaštitu tajnih podataka za 2024.godinu, i dostavljen Izvještaj o sprovedenoj analizi Upravi za ljudske resurse.

U Direkciji je tokom 2024.godine, obrazovana Komisija koja je izvršila redovni godišnji popis pokretnih i nepokretnih stvari i obaveza sa stanjem na dan 31.12.2023. godine. Izrađen je tabelarni prikaz osnovnih sredstava za 2023. godinu, i dostavljen je Izvještaj o popisu pokretne imovine i PS-obraci Upravi za državnu imovinu.

X INFORMATIČKA BEZBJEDNOST I ODGOVOR NA RAČUNARSKE INCIDENTE

Odjeljenje za informatičku bezbjednost i odgovor na računarske incidente – CIRT, osnovano je u skladu sa Zakonom o informacionoj bezbjednosti („Službeni list CG”, br. 14/2010, 40/2016, 74/2020, i 67/2021.), 2012. Godine, kao dio zajedničkog projekta Vlade Crne Gore i Međunarodne telekomunikacione unije (ITU). Odjeljenje je zaduženo za prevenciju i zaštitu od računarskih incidenata s ciljem očuvanja sajber bezbjednosti u Crnoj Gori. U skladu sa Zakonom o tajnosti podataka i Zakonom o informacionoj bezbjednosti vrši funkciju zaštite od računarskih bezbjednosnih incidenata na Internetu i drugih rizika u vezi sa informacionom bezbjednošću.

Krovni dokument predstavlja Strategija sajber bezbjednosti Crne Gore 2022-2026 (u daljem tekstu Strategija), kojom je prepoznato sedam operativnih ciljeva, čija je realizacija detaljnije definisana kroz pojedinačne zadatke Akcionog plana (AP) za 2022-2023. godinu, i to: unapređenje ljudskih i finansijskih resursa, efikasan mehanizam za odgovor na sajber incidente, unapređenje mjera prevencije i edukacije o sajber bezbjednosti, poboljšanje odgovora na sajber kriminal, osnažen i harmonizovan sistem zaštite podataka, razvoj i unapređenje saradnje s nacionalnim i međunarodnim partnerima i uspostavljen sistem zaštite kritične infrastrukture.

U izvještajnom periodu, shodno AP za implementaciju Strategije, Odjeljenje za informatičku bezbjednost i odgovor na računarske incidente, je realizovalo aktivnosti za koje su bila odobrena finansijska sredstva.

U izvještajnom periodu, shodno AP za implementaciju Strategije, Odjeljenje za informatičku bezbjednost i odgovor na računarske incidente (u daljem tekstu: CIRT) je realizovalo aktivnosti za koje su bila odobrena finansijska sredstva. Za realizaciju aktivnosti iz AP za 2023 godinu, neophodno je bilo obezbijediti sredstva u iznosu od 1.035.000€, ali je CIRT-u odobreno samo 70.700€. Iako je Strategijom prepoznato godišnje povećanje budžetskih izdvajanja za razvoj sajber kapaciteta za 10%, CIRT-u je za 2024. godinu odobreno 70.700€, što predstavlja iznosi samo 6,8% od neophodnih sredstava za period 2022-2023 godine.

U svom djelovanju CIRT sprovodi proaktivne i reaktivne mjere. Proaktivnim mjerama djeluje prije incidenata i drugih događaja koji mogu ugroziti bezbjednost informacionih sistema, a u cilju sprečavanja ili ublažavanja rizika od incidenata. Reaktivnim mjerama odgovara na incidente i ublažava posledice koje mogu ugroziti bezbjednost sistema.

Proaktivne mjere

S obzirom na to da je najbolji način za borbu protiv sajber prijetnji proaktivno djelovanje, CIRT je tokom 2024. godine sprovodio proaktivne mjere s ciljem smanjenja rizika od incidenata. U sklopu proaktivnih mjera CIRT je sproveo niz aktivnosti na podizanju svijesti o sajber bezbjednost. Naša misija bila je osnaživanje građana, organizacija i zajednica kroz edukaciju, informisanje i promociju dobrih praksi. Kroz društvene mreže (facebook, Instagram, twitter) i zvaničnu internet stranicu www.gov.me/cirt, kontinuirano smo informisali javnost o aktuelnim sajber prijetnjama, sa posebnim fokusom na fišing i razne vrste internet prevara.

U skladu sa prethodno navedenim u Osnovnoj školi „Pavle Rovinski“ organizovana je radionica o bezbjednosti na internetu za učenike petog razreda. Radionica je osmišljena kako bi se učenicima pružile neophodne informacije i vještine koje će im pomoći da prepoznaju potencijalne opasnosti na internetu i adekvatno se zaštite. Radionica je obuhvatila ključne teme za razumijevanje i primjenu principa sajber bezbjednosti. Kroz interaktivne aktivnosti, diskusije i praktične primjere učenici su imali priliku da diskutuju o prednostima i manama korišćenja interneta, nauče kako da prepoznaju sigurne internet stranice, zaštite svoje lične podatke, te pravilno koriste društvene mreže i video igre. Posebna pažnja posvećena je pravilima lijepog ponašanja na internetu, koja uključuju poštovanje drugih korisnika, izbjegavanje uvredljivih komentara i sajber nasilja (cyberbullying), kao i važnosti korišćenja kompleksnih lozinki kako bi se bolje zaštitili od neovlašćenog pristupa i sačuvali privatnost naloga na internetu. Takođe, održana je radionica u Omladinskom centru Podgorica na temu „Razumijevanje sajber nasilja i on-line sigurnosti u Crnoj Gori“.

Na društvenim mrežama su obilježavani svjetski dani koji se tiču sajber bezbjednosti, a istovremeno su iskorišćeni za promovisanje dobrih praksi. Neki od dana koji su obilježeni su: Dan sigurnog interneta, Svjetski dan rezervnih kopija, Međunarodni dan lozinki, Svjetski dan društvenih mreža, itd... Osim svjetskih dana, na društvenim mrežama kao i na sajtu postavljena su upozorenja i preporuke za bezbjedno korišćenje interneta. Tokom 2024. godine kreirano je i postavljeno na sajtu šest biltena, koji su obuhvatali globalne vijesti, analize i zanimljivosti iz oblasti sajber bezbjednosti. Ovi bilteni su pružili korisnicima vrijedne informacije o aktuelnim prijetnjama, inovacijama u oblasti zaštite podataka, te praktične savjete za unapređenje digitalne sigurnosti. Cilj biltena bio je ne samo informisanje, već i podsticanje šire zajednice na usvajanje dobrih praksi u sajber prostoru.

Shodno Zakonu o informacionoj bezbednosti, a u skladu sa aktivnostima predviđenih Strategijom ažurirana je lista lokalnih CIRT-ova tj. kontakt osoba zaduženih za uspostavljanje sistema zaštite od računarskih i bezbjednosnih incidenata na internetu i drugih rizika bezbjednosti tih sistema, koji će neposredno sarađivati sa CIRT-om radi usklađivanja postupanja organa i pravnih lica u primjeni mjera informacione bezbjednosti.

U sklopu provjere ranjivosti izvršene su aktivnosti na skeniranju mreže i servera u par institucija raspoloživim alatima. Analiza serverske i mrežne infrastrukture je obuhvatila identifikaciju, prikupljanje i analizu izvještaja radi otkrivanja malicioznih aktivnosti.

U sklopu svojih redovnih aktivnosti CIRT objavljuje ranjivosti, najnovije informacije u oblasti sajber bezbjednosti, upozorenja i preporuke za građane i korisnike i šalje obavještenja o zaraženim IP adresama operaterima.

U skladu sa nadležnostima na sedmičnom nivou ISP-ovima se dostavljaju informacije o kompromitovanim adresama iz njihovog adresnog opsega.

Reaktivne mjere

U sklopu reaktivnih mjera CIRT obavlja poslove koordinacije i odgovora na incidentne situacije u sajber prostoru Crne Gore. Incidenti se prijavljuju putem web portala www.gov.me/cirt i putem elektronske pošte na kontakt@cirt.me. Kroz analizu incidenata u sajber prostoru Crne Gore za period od 2014. do 2024. godine evidentno je da su globalne sajber prijetnje prisutne u Crnoj Gori i da se statistika ne razlikuje u velikoj mjeri u odnosu na sajber prostor Crne Gore. Analiza trenutnog stanja, pokazala je da je i tokom 2024. godine nastavljen trend rasta broja prijavljenih incidenata u odnosu na prethodne godine. Tokom 2023. godine CIRT-u je prijavljen ukupno 751 incident, dok je u 2024. godini CIRT registrovao 788 prijave. Ovaj trend se ogleda i u činjenici da je CIRT-u, tokom 2024. godine, prijavljen najveći broj incidenata koji su se odnosili na malver, uključujući maliciozne programe za ucjenu, tj. ransomvere. Zabilježen je veliki broj prevara na internetu poput finansijskih prevara i phishing napada kao i povećan broj incidenata koji su se odnosili na zloupotrebu profila na društvenim mrežama. Primjetan je i značajan porast broja napada na informacione sisteme državnih organa i pravnih lica.

Godina	Napad na web sajtove i IS	Prevare putem Interneta	Zloupotreba profila na društvenim mrežama	Neprikladan sadržaj na Internetu	Malver	Ostali (Uznemiravanje, Ucjene...)	Ukupno
2011	1	-	-	-	-	-	1
2012	3	2	-	1		-	6
2013	5	3	10	-	1	3	22
2014	5	6	20	5		6	42
2015	6	17	37	19	17	36	132
2016	18	20	36	14	50	25	163
2017	91	18	34	9	368	12	532
2018	13	68	50	6	363	37	537
2019	19	70	79	11	387	38	604
2020	25	84	90	15	383	44	641
2021	21	75	86	9	430	51	672
2022	30	81	77	6	459	31	684
2023	42	117	84	8	466	34	751
2024	49	126	93	11	472	37	788

Regionalna i međunarodna saradnja

U cilju jačanja saradnje u oblasti sajber bezbjednosti pored institucija EU-a i NATO-a CIRT kontinuirano saraduje i član je međunarodnih organizacija kao što su:

- FIRST (Forum of Incident Response and Security Teams) - Međunarodna konfederacija CSIRT-ova koji saraduju i zajedno rješavaju računarsko-bezbjednosne incidente te promovišu programe prevencije. CIRT je član FIRST od 2013 godine.
- TF-CSIRT Trusted Introducer–(Task Force CSIRT) - Radna grupa koja unapređuje saradnju i koordinaciju između CSIRT-a u Evropi i susjednim zemljama, istovremeno uspostavljajući veze s relevantnim organizacijama na globalnom nivou i u drugim regijama. CIRT je akreditovani član od 2013. godine.

- ITU (International Telecommunication Union) - Međunarodna unija za telekomunikacije
- OSCE/OEBS (Organization for Security and Co-operation in Europe) - Organizacija za evropsku bezbjednost i saradnju.
- RCC (Regional Cooperation Council) – Savjet za regionalnu saradnju.
- COE (Council of Europe) - Savjet Evrope.

Projekti

Projekat CyberSEE za jugoistočnu Evropu i Tursku je počeo sa implementacijom 01. januara 2024. godine. Ovo je zajednički projekat Evropske unije i Savjeta Evrope, finansiran preko Evropske unije pod instrumentom IPA III i Savjeta Evrope, a izvršava se preko C-PROC-a. Projekat je nastavak prethodnih projekata iPROCEEDS i iPROCEEDS2 koji imaju za cilj jačanje zakonskog okvira i kapaciteta organa za sprovođenje prava u borbi protiv sajber kriminala. U okviru projekta realizovane su sledeće aktivnosti koje su organizovane shodno projektnom planu:

- Učešće na „ISS World Europe 2024“
- Učešće na "Strengthening cooperation and real- time information exchange between LEA's and CERT's"
- Učešće na Regionalnoj vježba iz oblasti sajber kriminala „Saradnja CIRT (CERT) - ova i organa za sprovođenje zakona“

Takođe CIRT je nastavio i sa implementacijom projekta “Dobro upravljanje sajber bezbjednosti na Zapadnom Balkanu”, koji finansira Ministarstvo vanjskih poslova i međunarodnog razvoja (FCDO) Ujedinjenog Kraljevstva i sprovodi DCAF (Ženevski centar za upravljanje sektorom bezbjednosti). U okviru projekta realizovane su sledeće aktivnosti:

- Učešće na Online obuci o Artemisu, skeneru bezbjednosnih ranjivosti otvorenog koda koji je razvio CERT.PL
- Učešće na konferenciji i ransomver obuci vezano za pripremu i odgovore na ransomver kako bi se ojačala sajber otpornost. Događaj je organizovao DCAF i FIRST u sklopu drugog izdanja „Balkan Cybersecurity Days“.

Pored aktivnosti predviđene prethodnim projektima a u cilju jačanja međunarodne saradnje realizovane su i sledeće aktivnosti:

- Učešće u radu Operativnog tima za sprovođenje NATO vježbe CMX, osnova vježbe upravljanja krizama (CMX) je testiranje elemenata NATO sistema za odgovor na krize u cilju održavanja i unapređenja sposobnosti NATO-a za čitav spektar izvedenih operacija.
- Učešće u radu Operativnog tima za koordinaciju vježbovni aktivnosti Crne Gore u oblasti kriznih situacija u okviru NATO
- Učešće na konferenciji i obukama za prikupljanje i analizu sajber prijetnji, analizu malvera i korišćenje platforme MISP. Događaj je organizovan od strane „First“ i „Carnegie Mellon University“ – „First Cyber Threat Intelligence“
- Učešće na konferenciji i sajber vježbi „Global CyberDrill“ - Na sajber vježbama su simulirani različiti scenariji napada, uključujući phishing, DDoS napade i ransomware. Učesnici su se takmičili u rješavanju izazova i brzom odgovoru na sajber prijetnje. Međunarodna unija za telekomunikacije (ITU) i Savjet za sajber bezbjednost (UAE CSC) organizovali su konferenciju i globalnu sajber vježbu

- Učešće na konferenciji „Unlocking digital success“ i seminaru „Digital government services and cyber security“ - Organizator konferencije je estonska eGovernance akademija (EGA), a CRDF Global zajedno sa Ministarstvom spoljnih poslova SAD (US state department) podržao je učešće zemalja institucija na Zapadnom Balkanu koji unapređuju digitalne ekosisteme svojih zemalja i usluge e-uprave pomažući u izgradnji njihovih mreža i zaštite kritične infrastrukture. Na seminaru su eksperti iz EGA prezentovali njihova iskustva i rješenja iz oblasti sajber bezbjednosti dok je CRDF predstavio produžetak projekta za jačanje sajber bezbjednosti u regionu.
- U okviru EU projekta „Cyber Balkans“ organizovan je prvi regionalni sastanak CSIRT/CERT/CIRT timova zapadnog Balkana. Cilj ovih sastanka je jačanje saradnje i razmjena informacija između CERTova u regionu. Prvi domaćin je bila albanska uprava za elektronske sertifikate i sajber bezbjednost (AKCESK) na temu obrađivanja veoma sofisticiranog napada „wiper“.
- Učešće na radionici posvećenoj planu za odgovor na sajber incidente pri čemu je posebna pažnja posvećena prevenciji phishing napada i analizi malvera. Radionica je organizovana od strane sajber stručnjaka iz Kancelarije za odbrambenu saradnju (ODC) Ambasade SAD u Crnoj Gori.
- Učešće na WB3C konferenciji „Building regional cyber resilience“ - Konferencija je okupila stručnjake iz regiona radi razmjene iskustava i jačanja sajber otpornosti kroz diskusije o ključnim izazovima i rješenjima.
- Učešće na panelu na konferenciji „Izazovi i mogućnosti sajber bezbjednosti na Zapadnom Balkanu“ - Konferencija je obuhvatila diskusije o kritičnoj infrastrukturi gdje sam kao panelista istakla praktična rješenja iz perspektive privatnog i javnog sektora, istražujući kako nove tehnologije mogu poboljšati bezbjednost kritične infrastrukture.
- Učešće na obuci o sajber higijeni, gdje su prezentovane sigurnosne prakse i mjere za zaštitu od sajber prijetnji koju je organizovao CRDF GLOBAL.
- Učešće i pomoć pri organizaciji dvodnevne radionice „Multi-Sector Cybersecurity TTX: Unapređenje sajber bezbjednosti na Balkanu“, u organizaciji CRDF Global uz podršku Stejt departmenta SAD-a.
- Učešće na takmičenju Capture The Flag i prisustvo Klasteru sajber bezbjednosti koji se održao uz podršku CRDF globala.
- Učešće na International TTX „Cyber Resilience Strategies“
- Učešće na Connect 2024: Regional CERTs Cybersecurity Excellence Conference
- Učešće na regionalnom „Western Balkan Cyber Camp“ u organizaciji Uprave za elektronsku sertifikaciju i sajber bezbjednost iz Albanije (AKCESK) na kojem je učestvovalo 48 studenata iz zemalja regiona (8 studenata iz Univerziteta Crne Gore) koji su učestvovali na Cyber drill-u
- Učešće na konferenciji „Underground Economy Conference“
- Učestvovao na regionalnoj vježbi „Cybersecurity Reporting Training“ u organizaciji e-Governance Academy EGA
- Učešće na nacionalnoj radionici za pripremu integrisanog plana održivosti nuklearne bezbjednosti (INSSP) u organizaciji Ministarstva ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera
- Učešće na Trećoj regionalnoj sesiji tehničke razmjene kolega u organizaciji SRB CERT-a
- Učešće na ITU forumu za cyber bezbjednost i CiberDrill za Evropu i Mediteran. Učešće na panelu „Strengthening Europe - Mediterranean Cybersecurity Partnerships“

Lessons from the Past, Strategies for the Future”. Učešće na Cyber drill vježbi. Cilj je da se unaprijedi sposobnost komunikacije i reagovanja na incidente timova učesnika iz evropskih zemalja. Takođe nastoji da podstakne kolektivne i zajedničke napore za ublažavanje sajber prijetnji među timovima za reagovanje na incidente računarske bezbjednosti (CSIRT) iz Evrope i arapskih regiona Mediterana.

- Učešće na Hack.lu konferenciji - Hack.lu je godišnja konferencija fokusirana na teme vezane za računarsku bezbjednost, kriptografiju, privatnost i hakovanje
- Učešće na TAIEX Regionalnoj radionici o sajber bezbjednosti i ENISA studijska posjeta
- Učešće na OSCE radionici na temu „Nacionalna klasifikacija sajber incidenata“ Klasifikacija sajber incidenata: Izveštaj o novonastalim praksama u regionu OEBS-a Svrha nacionalnog sistema klasifikacije sajber incidenata. Uspostavljanje i operacionalizacija sistema klasifikacije sajber incidenata – proces i institucionalni aranžmani; ljudi i resursi. Sistemi klasifikacije sajber incidenata – međunarodna saradnja. Izazovi u razvoju i primjeni nacionalnih sistema klasifikacije sajber incidenata
- Učešće na tehničkom kolokvijumu „Technical course on assessment nad mitigation on cyber vulnerabilities” u organizaciji e-Governance akademije
- Učešće na tehničkom kolokvijumu „Technical training for CSIRT/SOC stuff on managing threath intelligence information“
- Učešće na obuci „Ključni elementi strategije komunikacije i odnosa s medijima za CIRT timove“ u organizaciji e-GA
- Učešće u programu pod nazivom Digital Guardians „Empowering Youth for Online Safety and Digital Citizenship“. Cilj programa je bio bezbjedno snalaženje na internetu i promosivanje odgovornog digitalnog ponašanja kao i sticanje digitalne pismenosti sajber bezbjednost i koje vrste sajber napada postoje.

U cilju unapređenja regionalne i međunarodne saradnje održani su sastanci sa:

- sa Savjetom za regionalnu saradnju (RCC) gdje je predstavljena platforma za jačanje saradnje u oblasti sajber bezbjednosti koja predstavlja centralizovani izvor informacija o EU projektima usmjerenih na sajber bezbjednost.
- o sajber bezbednosti na Zapadnom Balkanu u organizaciji RCC-a i AKCESK-a.

XI INSPEKCIJSKI NADZOR

U skladu sa članom 80 Zakona o tajnosti podataka, Direkcija za zaštitu tajnih podataka vrši inspeksijski nadzor u pogledu primjene mjera zaštite tajnih podataka i nad primjenom međunarodnih ugovora koji se odnose na tajne podatke, u skladu s ovlašćenjima propisanim članom 81 Zakona.

Inspektor Direkcije za zaštitu tajnih podataka u toku 2024. godine, vršio je inspeksijski nadzor u skladu sa godišnjim Planom inspeksijskog nadzora.

Inspeksijski nadzor vršen je u odnosu na primjenu Zakona o tajnosti podataka i podzakonskih akata za njegovo sprovođenje.

U skladu sa Planom inspeksijskog nadzora, izvršen je inspeksijski nadzor u Ministarstvu odbrane, Upravi za izvršenje krivičnih sankcija i Vrhovnom državnom tužilaštvu, kao i nadzor u pravnim licima. Vanredni inspeksijski nadzor izvršen je u Centralnoj banci Crne Gore.

Direkcija kontinuirano upućuje zahtjeve organima državne uprave za dostavljanje podataka o obrazovanju Komisije za periodično preispitivanje tajnih podataka i o licima koja su imenovana za članove tih komisija.

Inspektor za kontrolu primjene mjera zaštite tajnih podataka Direkcije za zaštitu tajnih podataka, u okviru svojih nadležnosti, nalaže mjere za unapređivanje zaštite tajnih podataka i saraduje sa licima određenim za vršenje unutrašnje kontrole u organima i organizacijama u kojima nastaju tajni podaci ili koji koriste tajne podatke. U cilju unapređenja mjera zaštite tajnih podataka inspektor je održao sastanke i konsultacije, sa licima određenim za vršenje unutrašnje kontrole, odgovornim za sprovođenje mjera zaštite tajnih podataka u organima i organizacijama u kojima rade.

Unutrašnja kontrola

Zakonom o tajnosti podataka propisano je da su organi i drugi subjekti dužni da obezbjeđuju vršenje redovne unutrašnje kontrole nad sprovođenjem mjera zaštite tajnih podataka utvrđenih Zakonom o tajnosti podataka i da su dužni da odrede lice za vršenje unutrašnje kontrole.

U skladu sa navedenim, Direkcija je i tokom 2024. godine, zatražila od organa podatke o licima određenim za vršenje unutrašnje kontrole, a u cilju kontinuirane saradnje inspektora Direkcije sa tim licima, radi unapređenja mjera zaštite tajnih podataka.

Direkcija za zaštitu tajnih podataka će u narednom periodu insistirati da organi u čijem radu nastaju tajni podaci odrede lice za vršenje redovne unutrašnje kontrole, u protivnom biće prinuđena da pokrene postupak odgovornosti.

XII BUDŽET I NABAVKE

Budžet

Zakonom o budžetu za 2024. godinu odobrena su sredstva za finansiranje Direkcije za zaštitu tajnih podataka u iznosu od 695.644,90€.

U izvještajnom periodu od raspoloživih sredstava isplaćeno je 651.228.79€.

U skladu sa zaključcima Vlade Crne Gore, Direkcija je krajnje racionalno trošila sredstva opredijeljena Budžetom za 2024. godinu, te je utrošila 93.61% odobrenih sredstva.

Nabavke

Direkcija je u skladu sa članom 84 Zakona o javnim nabavkama 25.01.2024. godine, donijela Plan javnih nabavki za 2024. godinu.

U izvještajnom periodu, u skladu sa Pravilnikom o načinu sprovođenja jednostavnih nabavki, roba i usluga realizovano je jednostavnih nabavki u iznosu od 30.292.68 eura.

Shodno Uredbi o načinu planiranja i sprovođenja centralizovanih javnih nabavki, koje sprovodi Uprava za državnu imovinu kao nadležni organ za sprovođenje postupaka centralizovanih javnih nabavki, dostavljen je Plan potreba za predmetima centralizovanih javnih nabavki za 2024. godinu.

Uprava za državnu imovinu za 2024. godine, kao nadležni organ za sprovođenje postupaka centralizovanih javnih nabavki odobren je iznos od 9.050,00€. Sredstva se odnose na administrativni materijal, rashode za gorivo i osiguranje zaposlenih i vozila.

Planom posebnih javnih nabavki u oblasti odbrane i bezbjednosti realizovane su tri nabavke i to: nabavka licenci za sistem za zaštitu od sajber napada, nabavka softvera za forenzičku analizu i skeniranje sistema na ranjivost i nabava opreme za sistem za elektronsku razmjenu nacionalnih podataka stepena tajnosti „TAJNO“.

Nadležnom organu blagovremeno je podnijet godišnji i polugodišnji Izveštaj o jednostavnim nabavkama, kao i Izveštaj o izuzećima od primjene u postupcima javnih nabavki za 2024. godinu.

XIII UPRAVLJANJE I UNUTRAŠNJE KONTROLE

Upravljanje i unutrašnje kontrole obuhvataju postupke upravljanja sredstvima subjekta, finansijske i druge kontrole i unutrašnju reviziju radi uspješnog upravljanja i ostvarivanja poslovnih ciljeva subjekta, na transparentan, pravilan, ekonomičan, efikasan i efektivan način.

U skladu sa obavezama koje proističu iz Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru, u 2024. godini pripremljeni su i dostavljeni Ministarstvu finansija:

- Godišnji izvještaj o aktivnostima na sprovođenju i unapređenju upravljanja i kontrola za 2024. godinu,
- Godišnji izvještaj o obavještenjima o sumnjama na nepravilnosti i prevare za 2024. godinu.
- Upitnik za samoprocjenu upravljanja i kontrola za 2024.godinu.

U skladu sa Sporazumom zaključenim sa Ministarstvom odbrane, poslovi unutrašnje revizije u Direkciji za zaštitu tajnih podataka povjereni su Odjeljenju za unutrašnju reviziju Ministarstva odbrane. Odjeljenje za unutrašnju reviziju u toku 2024.godine., u Direkciji izvršilo je Reviziju popisa imovine koju koristi Direkcija, kao i Reviziju službenih putovanja, putnih troškova i službenih dnevnica u Direkciji. Nakon toga, podnešeni su Izveštaji o sprovedenim revizijama, sa preporukama koje Direkcija za zaštitu tajnih podataka treba da otkloni u toku 2025.godine.

XIV JAVNOST RADA

Direktor Direkcije redovno je izvještavao javnost o najznačajnijim pitanjima iz nadležnosti Direkcije za zaštitu tajnih podataka.

Direkcija je ažurno odgovarala na pitanja medija.

Za potrebe javnosti rada, Direkcija je ažurirala svoju internet stranicu www.nsa.gov.me na kojoj su objavljeni podaci o značajnim aktivnostima, kao i informacije koje je organ dužan da objavi na svojoj internet stranici u skladu sa članom 12 Zakona o slobodnom pristupu informacijama.

Podgorica, _____2025.godine

v.d. DIREKTORA

Savo Vučinić